

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА**

Міжнародні економічні відносини

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

29 Міжнародні відносини

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

**292 Міжнародні економічні
відносини**

Форма здобуття освіти: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Банки як посередники на міжнародному фінансовому ринку»

здобувача Чорної Анни Михайлівни

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри європейської економіки і

бізнесу Єременко Андрій Валерійович

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Федірко Олександр Анатолійович

(підпис)

Київ 2026

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

**Міжнародні економічні відносини
29 Міжнародні відносини
292 Міжнародні економічні відносини**

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
Освітньо-професійної програми

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Федірко О.А.

_____ Федірко О.А.

« ____ » _____ 20__ р.

« ____ » _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

**здобувачу вищої освіти Чорній Анні Михайлівні
заочної форми навчання**

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

**на тему: «БАНКИ ЯК ПОСЕРЕДНИКИ НА МІЖНАРОДНОМУ
ФІНАНСОВОМУ РИНКУ»**

Тему затверджено наказом ректора Університету від 9 вересня 2025 р. № 1355-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах наукових публікацій, аналітичних звітів та офіційних інституцій.

План кваліфікаційної магістерської роботи

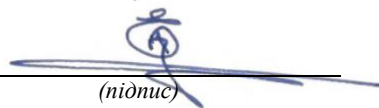
Розділ 1	Теоретичні засади дослідження розвитку банківської системи в умовах глобалізації
<i>(термін подання – до 31.10)</i>	
Розділ 2	Аналіз сучасного стану банківської діяльності на міжнародному фінансовому ринку
<i>(термін подання – до 30.11)</i>	
Розділ 3	Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України в умовах міжнародної регіональної інтеграції
<i>(термін подання – до 30.12)</i>	

Об'єкт дослідження:	Система міжнародних валютно-фінансових відносин
Предмет дослідження:	Банківська діяльність на міжнародному фінансовому ринку
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	Дослідити принципи, особливості та механізми банківської діяльності на міжнародному фінансовому ринку, а також обґрунтувати стратегічні напрямки розвитку банківської системи України в умовах європейської інтеграції.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Розкрити сутність, види та функції банківської системи на ринку фінансових послуг. Визначити елементи механізму регулювання банківської системи в умовах глобалізації. Охарактеризувати роль та значення банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку.
У розділі 2	Провести огляд основних міжнародних та українських нормативно-правових актів регулювання банківської діяльності. Здійснити аналіз статистики фінансових ринків Національного банку України за 2020-2024 роки. Дослідити вплив сучасних тенденцій розвитку банків на міжнародному ринку фінансових послуг.
У розділі 3	Ідентифікувати проблеми та виклики діяльності банків України. Проаналізувати механізми та інструменти розвитку банківської системи зарубіжних країн в умовах міжнародної регіональної інтеграції. Обґрунтувати напрями вдосконалення банківської системи України в умовах євроінтеграції та глобалізації фінансового посередництва.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Єременко А.В.

(ініціали, прізвище)

«2» жовтня 2025 р.

Завдання одержав студент

(підпис)

Чорна А.М.

(ініціали, прізвище)

«3» жовтня 2025 р.

Реферат

Кваліфікаційна магістерська робота містить 74 сторінки, 2 таблиці, 25 рисунків, 2 додатки, список використаних джерел з 59 найменувань.

«Банки як посередники на міжнародному фінансовому ринку»

Об'єктом дослідження кваліфікаційної магістерської роботи є система міжнародних валютно-фінансових відносин.

Предметом дослідження є банківська діяльність на міжнародному фінансовому ринку.

Мета і завдання дослідження. Основною метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження принципів, особливостей та механізмів банківської діяльності на міжнародному фінансовому ринку, а також обґрунтування стратегічних напрямів розвитку банківської системи України в умовах європейської інтеграції.

Відповідно до поставленої мети визначені такі *завдання*:

- визначити сутність, види та функції банківської системи на ринку фінансових послуг;
- визначити елементи механізму регулювання банківської системи в умовах глобалізації;
- охарактеризувати роль та значення банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку;
- здійснити огляд основних міжнародних та українських нормативно-правових актів регулювання банківської діяльності;
- здійснити аналіз статистики фінансових ринків Національного банку України за 2022-2024 роки;
- проаналізувати вплив сучасних тенденцій розвитку банків на міжнародному ринку фінансових послуг;
- ідентифікувати проблеми та виклики діяльності банків України;

- проаналізувати механізми та інструменти розвитку банківської системи зарубіжних країн в умовах міжнародної регіональної інтеграції;
- обґрунтувати напрями вдосконалення банківської системи України в умовах євроінтеграції та глобалізації фінансового посередництва.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.

Теоретична значущість дослідження полягає у поглибленні наукових уявлень про роль банків як фінансових посередників на міжнародному фінансовому ринку, а також у систематизації теоретичних підходів до визначення сутності та функцій банківської системи в умовах глобалізації та євроінтеграції.

Методична значущість отриманих результатів полягає у використанні комплексного підходу до аналізу банківської системи, який поєднує загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Запропоновані підходи до аналізу регуляторних механізмів і міжнародного досвіду можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, а також у навчальному процесі при викладанні дисциплін фінансово-економічного спрямування.

Практичні результати дослідження полягають у можливості використання отриманих висновків і рекомендацій у діяльності банківських установ, органів державного регулювання та фінансового нагляду. Обґрунтовані напрями вдосконалення банківської системи України можуть бути використані при розробленні стратегій розвитку банківського сектору в умовах євроінтеграції та глобалізації фінансового посередництва.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи – 2025.

Рік захисту роботи – 2026.

Ключові слова: банки, банківська система, міжнародний фінансовий ринок, фінансове посередництво, міжнародні валютно-фінансові відносини, регулювання банківської діяльності, глобалізація, європейська інтеграція, фінансові ринки, транснаціональні банки.

В і д г у к
про кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»
Чорної Анни Михайлівни

на тему «Банки як посередники на міжнародному фінансовому ринку»

1. Актуальність теми: обумовлена необхідністю адаптації банківської системи України до міжнародних стандартів банківського нагляду в контексті поглиблення глобалізаційних процесів на фінансових ринках, зростання міжнародних потоків капіталу, інтенсифікації діяльності транснаціональних банківських інституцій та посилення інтеграційних тенденцій.

2. Позитивні риси кваліфікаційної роботи: автором опрацьовано теоретико-методологічні засади функціонування банків як ключових фінансових посередників, а також систематизовано та узагальнено наукові підходи до визначення економічної сутності, функціонального призначення та ролі банків на міжнародному фінансовому ринку. У процесі дослідження застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, що дало змогу забезпечити логічну послідовність викладу матеріалу, належний рівень обґрунтованості сформульованих висновків та достовірність отриманих результатів.

3. Наявність самостійних розробок автора: автором сформульовано рекомендації щодо вдосконалення банківської системи України, які можуть бути використані при розробленні стратегій розвитку банківського сектору України в умовах євроінтеграції та глобалізації фінансового посередництва.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: полягає у систематизації наукових підходів до сутності та функцій банківської системи в умовах глобалізації та євроінтеграції. Практична значущість результатів дослідження визначається можливістю їх використання у процесі прийняття управлінських рішень у банківських установах, а також у діяльності органів банківського та фінансового нагляду з метою вдосконалення механізмів функціонування та розвитку банківської системи України.

5. Наявність недоліків: суттєвих недоліків не виявлено, проте автору варто було б більше уваги приділити поглибленому аналізу напрацювань зарубіжних дослідників з обраної проблематики, що сприяло б розширенню міжнародного контексту та підсиленню наукової аргументації отриманих висновків.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: Кваліфікаційна магістерська робота відповідає вимогам, що висуваються до робіт такого рівня, має завершений характер і рекомендується до підсумкової атестації для захисту перед екзаменаційною комісією з оцінкою 47 із 50 балів.

Науковий керівник:

Доцент кафедри європейської економіки і бізнесу
К.е.н.

(підпис)

Серемко А.В.

“30” січня 2026 р.

Рецензія

на кваліфікаційну магістерську роботу

здобувача вищої освіти

Чорної Анни Михайлівни

Тема: Банки як посередники на міжнародному фінансовому ринку

Актуальність теми кваліфікаційної магістерської роботи і доцільність її розроблення. Обрана тема кваліфікаційної магістерської роботи є надзвичайно актуальною в умовах глобалізації фінансових ринків, зростання ролі міжнародного руху капіталу, активізації транснаціонального банкінгу та посилення інтеграційних процесів, зокрема європейської інтеграції України. Особливої актуальності дослідження набуває в сучасних умовах фінансової нестабільності, валютних коливань та необхідності адаптації банківської системи України до міжнародних стандартів регулювання і нагляду. У зв'язку з цим обрана для дослідження тема має важливе теоретичне та практичне значення.

Якість проведеного дослідження. Кваліфікаційна магістерська робота виконана на належному науково-методичному рівні та відзначається комплексним підходом до дослідження. Автором ґрунтовно опрацьовано теоретичні засади функціонування банків як фінансових посередників, систематизовано наукові підходи до визначення сутності, функцій і ролі банківської системи на міжнародному фінансовому ринку. У роботі використано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечило логічність викладу матеріалу, обґрунтованість висновків і достовірність отриманих результатів.

Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи. До основних позитивних рис роботи слід віднести чітке формулювання мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження; логічну та послідовну структуру роботи; комплексне поєднання теоретичного аналізу з практичними дослідженнями; використання актуальної нормативно-правової бази та офіційних статистичних джерел;

обґрунтованість висновків і запропонованих рекомендацій; орієнтацію дослідження на сучасні виклики розвитку банківської системи України в умовах євроінтеграції.

Зауваження. Разом із позитивною оцінкою роботи доцільно зазначити окремі зауваження, що не мають принципового характеру і не знижують загальної якості дослідження. Зокрема, у окремих підрозділах спостерігається деяка перевантаженість теоретичним матеріалом, що могло б бути частково скорочено на користь поглиблення практичного аналізу.

Крім того, у розділі аналізу наукових джерел доцільно було б чіткіше виокремити внесок зарубіжних дослідників у обрану проблематику. Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на високу якість проведеного дослідження.

Практична значимість висновків і рекомендацій. Практична значущість кваліфікаційної магістерської роботи полягає у можливості використання отриманих висновків і рекомендацій у діяльності банків, органів державного регулювання та фінансового нагляду. Запропоновані напрями вдосконалення банківської системи України можуть бути використані при формуванні стратегій розвитку банківського сектору, адаптації національного законодавства до стандартів Європейського Союзу, а також у навчальному процесі при викладанні фінансово-економічних дисциплін.

Місце роботи та посада рецензента МОВ "Трайсютербоус Курерс"

Підпис засвідчую: Керівник Відділу Адаптації П. Пасайза С.В.
(посада, підпис)

Місце печатки організації, де працює рецензент

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	8
1.1 Сутність, види та функції банківської системи на ринку фінансових послуг	8
1.2 Механізми регулювання банківської системи в умовах глобалізації	18
1.3 Роль та значення банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МІЖНАРОДНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ	26
2.1 Особливості основних міжнародних та вітчизняних нормативно-правових актів регулювання банківської діяльності	26
2.2 Аналіз статистики фінансових ринків Національного банку України	33
2.3 Вплив сучасних тенденцій розвитку банківської діяльності на міжнародному ринку фінансових послуг	48
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	55
3.1 Проблеми та виклики для банківської системи України	55
3.2 Механізми та інструменти розвитку банківської системи зарубіжних країн в умовах міжнародної регіональної інтеграції	59
3.3 Напрями вдосконалення банківської системи України в умовах євроінтеграції та глобалізації фінансового посередництва	64
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Актуальність теми. Банки як посередники на міжнародному фінансовому ринку відіграють важливу роль у трансформації заощаджень у інвестиції, обслуговуванні зовнішньоекономічної діяльності, здійсненні міжнародних розрахунків та управлінні фінансовими ризиками. Завдяки розвитку транснаціонального банкінгу, фінансових інновацій і цифрових технологій банківські установи отримали можливість здійснювати операції у глобальному масштабі, що сприяло підвищенню мобільності капіталу та інтеграції національних фінансових систем у світовий фінансовий простір.

Посилення ролі банків на міжнародному фінансовому ринку супроводжується зростанням системних ризиків, фінансової нестабільності та залежності національних економік від зовнішніх чинників. Світові фінансові кризи, валютні коливання та нерівномірність розвитку фінансових ринків актуалізують проблему ефективного регулювання діяльності банків у міжнародному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика функціонування банківської системи, розвитку фінансового посередництва та ролі банків на міжнародному фінансовому ринку є предметом досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців. У наукових працях значна увага приділяється теоретичним засадам банківського посередництва, механізмам регулювання банківської діяльності, а також впливу глобалізаційних та інтеграційних процесів на розвиток фінансових систем.

Дослідники економічної науки Волкова В. В., Волкова Н. І., Добровольський О. І., Лобова О., Мирончук В., Москалюк М., Нянько В., Нянько Л., Прокопенко Н., Шепель І. та інші науковці, досліджують особливості розвитку банківської системи України, проблеми її інтеграції у міжнародний фінансовий простір та напрями вдосконалення механізмів банківського регулювання. У наукових публікаціях також розглядаються питання адаптації національного банківського законодавства до

стандартів Європейського Союзу, розвитку фінансового посередництва та підвищення конкурентоспроможності банківського сектору.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, подальшого вивчення потребують питання комплексного поєднання євроінтеграційних процесів, глобалізації фінансового посередництва та сучасних викликів розвитку банківської системи України, що зумовлює актуальність проведення власного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є дослідження принципів, особливостей та механізмів банківської діяльності на міжнародному фінансовому ринку, а також обґрунтування стратегічних напрямів розвитку банківської системи України в умовах європейської інтеграції.

Виходячи із вищезазначеної мети, визначено наступні завдання дослідження:

- визначити сутність, види та функції банківської системи на ринку фінансових послуг;
- визначити елементи механізму регулювання банківської системи в умовах глобалізації;
- охарактеризувати роль та значення банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку;
- здійснити огляд основних міжнародних та українських нормативно-правових актів регулювання банківської діяльності;
- здійснити аналіз статистики фінансових ринків Національного банку України за 2022-2024 роки;
- проаналізувати вплив сучасних тенденцій розвитку банків на міжнародному ринку фінансових послуг;
- ідентифікувати проблеми та виклики діяльності банків України;
- проаналізувати механізми та інструменти розвитку банківської системи зарубіжних країн в умовах міжнародної регіональної інтеграції;
- обґрунтувати напрями вдосконалення банківської системи України в умовах євроінтеграції та глобалізації фінансового посередництва.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступає система міжнародних валютно-фінансових відносин.

Предметом дослідження виступає банківська діяльність на міжнародному фінансовому ринку.

Методи дослідження. У ході дослідження теоретичних та практичних основ функціонування банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку використано комплекс взаємопов'язаних загальнонаукових та спеціально-економічних методів. Вибір методів ґрунтувався на необхідності поєднати теоретичну складову з практичним аналізом, що забезпечило цілісність дослідження та можливість досягнути достовірних висновків.

Зокрема, методи аналізу, синтезу та теоретичного узагальнення використовуються задля систематизації наукових підходів до визначення сутності функціонування банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку, їх рівнів, функцій та інструментів регулювання. Застосування цих методів забезпечує можливість структурувати фундаментальні теоретичні положення дослідження та сформувати концептуальну основу дослідження.

Системний підхід використовується з метою розгляду банку як цілісної відкритої соціально-економічної системи, діяльність якої залежить від взаємодії внутрішніх ресурсів і зовнішніх чинників. Застосування цього підходу дає змогу інтегрувати результати оцінки сучасного стану динаміки фінансових ринків України з тенденціями розвитку банківської діяльності на міжнародному ринку фінансових послуг. Структурно-функціональний метод застосовано з метою виокремлення та характеристики основних елементів регуляторного механізму.

Огляд міжнародних та українських нормативно-правових актів регулювання банківської діяльності здійснено з використанням методу правового аналізу, що дозволило систематизувати чинні законодавчі та регуляторні документи, визначити їхню роль у формуванні сучасного механізму банківського регулювання та нагляду.

Для аналізу статистичних даних фінансових ринків Національного банку України за 2022–2024 роки використано економіко-статистичні методи, зокрема методи групування, узагальнення та динамічного аналізу, що дало змогу виявити основні тенденції розвитку банківського сектору, оцінити зміни ключових показників та визначити їхній вплив на функціонування фінансового ринку.

Аналіз впливу сучасних тенденцій розвитку банків на міжнародному ринку фінансових послуг здійснено з використанням методу динамічного аналізу, а також методу наукового узагальнення, що дозволило ідентифікувати ключові напрями трансформації банківської діяльності в умовах глобалізації.

Дослідження механізмів та інструментів розвитку банківських систем зарубіжних країн в умовах міжнародної регіональної інтеграції здійснено з використанням порівняльно-історичного методу та методу кейс-аналізу, що дозволило узагальнити позитивний міжнародний досвід та визначити можливості його адаптації до українських реалій.

Обґрунтування напрямів удосконалення банківської системи України в умовах євроінтеграції та глобалізації фінансового посередництва здійснено на основі методу наукового прогнозування та експертно-аналітичного підходу, що дозволило сформулювати практичні рекомендації щодо подальшого розвитку банківського сектору.

У сукупності застосований методологічний інструментарій забезпечує комплексний характер дослідження, поєднує теоретичний аналіз з емпіричними методами дослідження та створює умови для визначення пріоритетних напрямів розвитку банківської системи України в умовах євроінтеграції.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість дослідження полягає у поглибленні наукових підходів щодо тлумачення ролі банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку, а також у систематизації теоретичних концепцій щодо змісту, будови та механізмів функціонування банківської системи в умовах глобалізації та процесів європейської інтеграції.

Методична значущість отриманих результатів полягає у використанні системного підходу до аналізу банківської системи, який поєднує загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Запропонований інструментарій аналізу взаємозв'язків показника облікової ставки з іншими показниками банківської діяльності може бути застосований в подальших наукових дослідженнях, а також у ході викладання окремих дисциплін.

Практична значущість роботи полягає у можливості апробації сформульованих висновків та рекомендацій у діяльності банків України, органів державного нагляду та фінансового контролю в Україні. Розроблені пропозиції щодо підвищення ефективності функціонування банківської системи України можуть бути враховані під час формування стратегічних орієнтирів розвитку банківського сектору в умовах європейської інтеграції та глобалізації фінансового посередництва.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження становлять наукові публікації українських дослідників, присвячені проблематиці міжнародних фінансів, банківської справи та фінансового посередництва; офіційні статистичні дані та звіти Національного банку України; чинне законодавство України та міжнародні нормативні документи, що визначають правові засади банківської діяльності; аналітичні матеріали та звіти провідних міжнародних фінансових інституцій, зокрема Світового банку; статистичні показники розвитку фінансових ринків за 2020–2024 роки, а також дані, отримані з офіційних сайтів профільних організацій у публічному доступі.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи 74 сторінки. Кваліфікаційна робота містить 2 таблиці та 25 рисунків, 2 додатки. Список використаних джерел складає 59 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

1.1 Сутність, види та функції банківської системи на ринку фінансових послуг

Сучасний розвиток світової економіки характеризується ускладненням процесів, які пов'язані із міжнародною інтеграцією, що проявляється у зростанні взаємозалежності національних фінансових систем та активізації транскордонного руху капіталу. У таких умовах банки виступають ключовими посередниками фінансового ринку, які забезпечують ефективне функціонування глобальних фінансових потоків, сприяють гармонізації ринкових механізмів та формують інституційну основу для інтеграції економік.

Транскордонний рух капіталу охоплює різноманітні форми руху грошових потоків, у тому числі – прямих іноземних інвестицій і портфельних вкладень, міжнародного кредитування та депозитних операцій. Банки за рахунок своєї інфраструктури та мереж забезпечують мобільність фінансових ресурсів та їхній розподіл між різними державами, знижуючи трансакційні витрати та мінімізуючи ризики, пов'язані з міжнародними операціями.

Особливе значення у контексті глобалізації банківського бізнесу мають транснаціональні банки, які формують глобальні фінансові мережі та виступають провідними агентами інтеграції. Їхня діяльність сприяє не лише розширенню доступу до капіталу, але й створенню умов для стабільності та передбачуваності міжнародних фінансових відносин.

Водночас концентрація значних фінансових ресурсів у транснаціональних банках зумовлює їхній вплив на стабільність глобальної фінансової системи.

Фінансові труднощі або кризові явища в діяльності системно важливих ТНБ можуть поширюватися через фінансові мережі та спричиняти ефект «ланцюгової реакції», що було особливо помітно під час глобальної фінансової кризи. У зв'язку з цим зростає роль міжнародного банківського регулювання та нагляду, спрямованих на зниження системних ризиків і підвищення прозорості діяльності транснаціональних банків.

Аналіз діяльності транснаціональних банків у межах глобальних фінансових мереж свідчить, що вони виконують не лише посередницьку, а й системо утворюючу функцію. Саме через транснаціональні банки відбувається концентрація фінансових потоків, що формує ієрархічну структуру глобальної фінансової мережі з домінуванням фінансових центрів розвинених країн. У зв'язку з функціонуванням транснаціональних банків існує дещо асиметричний розподіл фінансових ресурсів та посилює залежність периферійних економік від рішень ключових банківських інститутів.

Водночас транснаціональні банки виступають каналами поширення фінансових інновацій, стандартів управління ризиками та цифрових банківських технологій, що позитивно впливає на ефективність функціонування глобальних фінансових мереж. Їхня участь у міжнародних фінансових операціях сприяє підвищенню ліквідності світових ринків капіталу та поглибленню фінансової інтеграції.

Разом з тим зростання мережевої взаємопов'язаності транснаціональних банків підвищує рівень системних ризиків, оскільки фінансові шоки швидко транслуються між країнами та сегментами ринку. Вищенаведене свідчить про подвійний характер ролі транснаціональних банків у глобальних фінансових мережах: з одного боку, як чинника розвитку та інтеграції, з іншого, як потенційного джерела нестабільності, що потребує посилення міжнародної координації банківського нагляду.

У той же час, банківська система продовжує бути фундаментом розвитку національних економік, а тому банки як посередники на міжнародному ринку

фінансових послуг досліджуються у наукових працях широкого кола дослідників економічної науки.

Дослідники В. В. Волкова, Н. І. Волкова та О. І. Добровольський визначають банківську систему як сукупність фінансово-кредитних установ, що діють у країні згідно із законом, взаємопов'язані між собою і забезпечують функціонування грошового ринку та економіки [1].

Науковці М. Крупка, Є. Андрушак та Н. Пайтра пропонують під банківською системою розуміти сукупність усіх банківських установ, що функціонують у тій чи іншій країні в певний історичний період, перебувають у тісному взаємозв'язку між собою, утворюючи специфічну економічну й організаційно-правову структуру, яка забезпечує функціонування грошового ринку та економіки загалом [2].

Дослідники М. Крупка, Є. Андрушак, Н. Пайтра [2] та С. І. Мельник, Н. В. Шевченко, І. Б. Висоцька [3] визначають такі основні риси банківських систем (рис. 1.1).

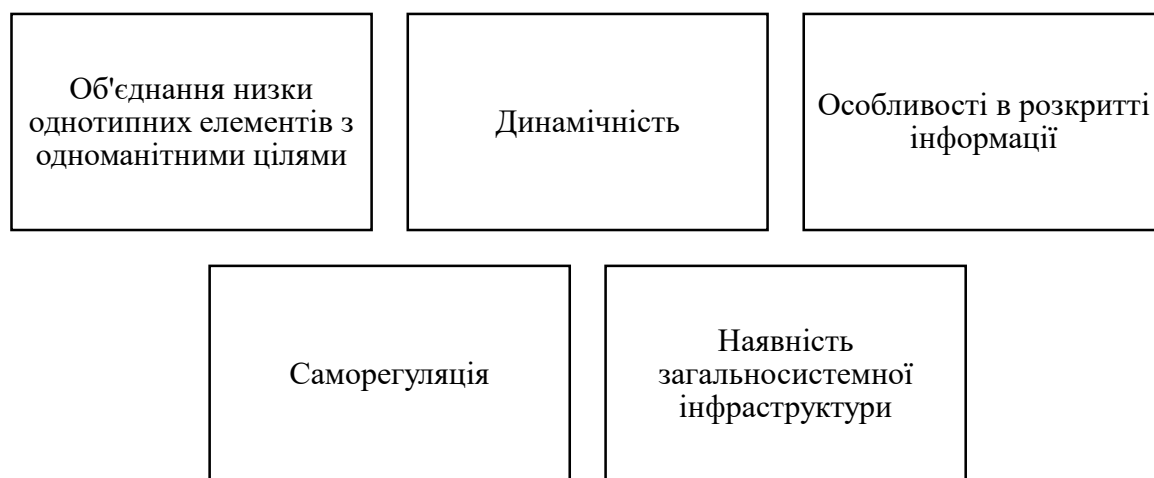

Рисунок 1.1 – Основні риси банківських систем

Джерело: створено автором на основі [2-3].

Таким чином, на рисунку 1.1 узагальнено основні риси банківських систем. Розкриємо їхній зміст більш детально:

- Об'єднання банківськими системами низки однотипних елементів із одноманітними цілями. Зокрема, дослідники наголошують на тому, що однотипними елементами із однаковими цілями в рамках банківської системи

виступають банки, діяльність яких спрямована на спільну мету, що полягає в одержанні прибутку;

- Динамічність банківських систем. Науковці слушно зазначають, що банки та банківська система загалом постійно адаптуються до макроекономічних, геополітичних, соціально-економічних та інших суспільних змін. Методи та інструменти банківської діяльності змінюються та вдосконалюються відповідно до вимог фінансового ринку;

- Особливості у розкритті інформації всередині та поза межами банківської системи. Зазначену особливість слушно підкреслено науковцями, оскільки специфіка банківської діяльності обумовлює особливості щодо розкриття, обміну, розголошення та передачі інформації, оскільки значна кількість даних законодавством, що регулюють функціонування банківських систем, віднесено до категорії банківської таємниці;

- Саморегуляція банківської системи. Зазначена риса, на думку дослідників, полягає у здатності банківських систем швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та приймати ефективні управлінські рішення. Підтримуємо позицію дослідників щодо даного питання, оскільки на прикладі банківської системи України в умовах запровадження режиму воєнного стану підтверджено, що банківські системи, опосередковуючи рух грошових коштів, повинні швидко та ефективно реагувати на будь-які зовнішні зміни та виклики;

- Наявність загальносистемної інфраструктури. Зазначена риса означає, що банківська система утворює ефективну взаємодію між банками, а також необхідні умови та інструменти для функціонування кожного окремого банку.

Узагальнюючи особливі риси функціонування банківських систем, визначені за результатами огляду наукових праць дослідників М. Крупка, Є. Андрущак, Н. Пайтра та С. І. Мельник, Н. В. Шевченко, І. Б. Висоцька, робимо висновок, що банківська система є об'єднанням в межах відповідної інфраструктури однотипних елементів (банків) із одноманітними цілями, якій притаманні динамічність, саморегуляція та інші особливості, визначені специфікою банківської діяльності.

Щодо класифікації типів банківських систем, дослідники Т. Б. Стечишин та Б. Л. Луців визначають наступні типи банківських систем [4, с. 102]:

- Однорівневі банківські системи. Ключовою особливістю даного типу банківських систем, на думку дослідників, є виконання однією установою функцій як центрального банку, так і комерційних банків. У однорівневих банківських системах усі банки, включно із центральним банком, функціонують на одному рівні та здійснюють подібні функції щодо кредитно-розрахункового супроводження клієнтів. Такий тип банківських систем, з однієї сторони, може сприяти узгодженості економічної політики та централізованому управлінню, але через відсутність конкуренції та ринкових чинників функціонування таких систем вони мають і значні недоліки, зокрема, недостатня ефективність, продуктивність та якість надання банківських послуг. Такий тип банківської системи достатньо поширений у державах з тоталітарним режимом управління та окремих країнах третього світу.

- Дворівневі банківські системи. Зазначений тип банківських систем властивий для ринкових економік та складається із двох рівнів розподілу банків: центральний банк та комерційні банки. Зазначена структура, на думку науковців, сприяє ефективній реалізації монетарної політики та надання послуг суб'єктам господарювання.

Банком першого рівня у дворівневих банківських системах виступає центральний банк. Центральному банку належить роль головного фінансового центру держави, який здійснює емісію (випуск) грошей, відповідає за контроль грошової маси, управління інфляцією та стабільністю національної валюти, регулює діяльність комерційних банків на фінансовому ринку шляхом застосування регулятивних заходів та встановлення нормативних вимог та економічних показників діяльності банківського бізнесу.

Банками другого рівня виступають комерційні банки, які за своєю сутністю є багатофункціональні, а тому супроводжують населення та бізнес, надаючи широкий спектр банківських послуг: кредитування, депозитні, розрахунково-касові, валютні операції тощо. Ринковий характер функціонування комерційних

банків створює відповідні умови для їх конкуренції, що, у свою чергу, є стимулом зростання якості та інноваційності банківських послуг.

- Трирівневі банківські системи. Такий тип банківської системи властивий державам Європейського Союзу. Зокрема, на першому рівні є Європейський центральний банк як мегарегулятор, який координує діяльність центральних банків кожної з держав Європейського Союзу. На наступному рівні центральні банки кожної з держав-членів Європейського Союзу, діяльність яких спрямована на реалізацію політики Європейського Союзу щодо грошово-кредитного регулювання, контроль за діяльністю комерційних банків, емісія грошей на рівні держави.

Таким чином, узагальнюючи усі типи банківських систем, з урахуванням особливостей та відмінностей у функціонуванні та організації кожної із досліджених нами типів банківських систем, робимо висновок, що усі типи банківських систем об'єднує те, що вони функціонують задля сприяння стабільності та більш ефективному розвитку економіки на національному та глобальному рівнях.

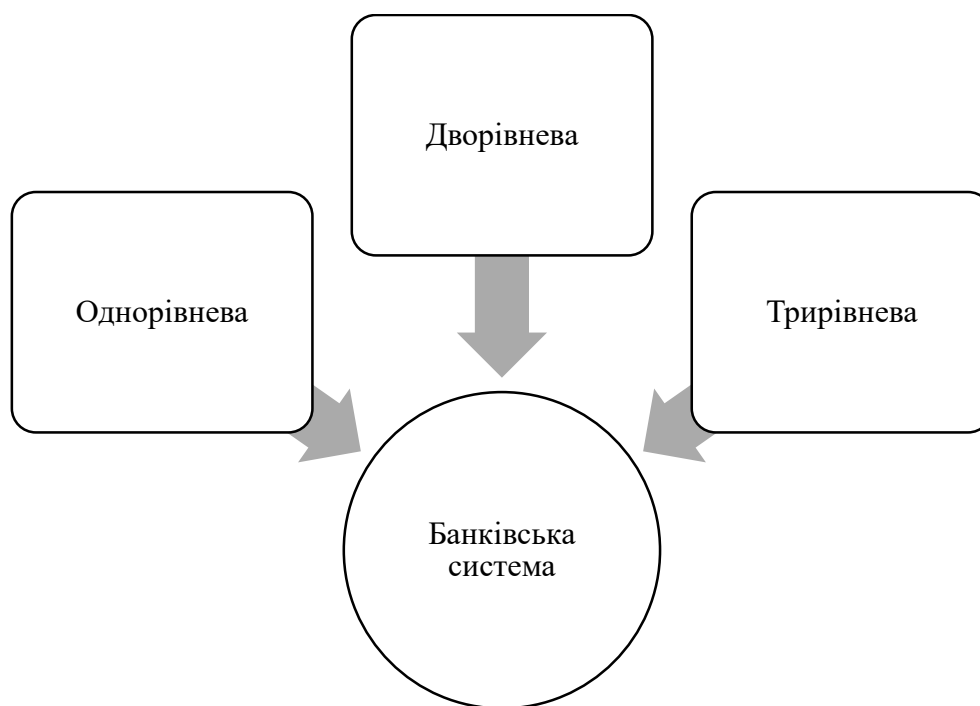

Рисунок 1.2 – Основні типи банківських систем

Джерело: створено автором на основі [4, с. 102].

Щодо основних функцій банківських систем, науковці О. Л. Гура та О. О. Крижановський до таких відносять [5]:

- трансформаційна функція – полягає в залученні вільних коштів у одних громадян та підприємств та трансформація таких коштів за ступенем ризику, термінами, обсягом та регіональним розподілом із подальшим перетворенням на позиковий капітал;
- емісійна функція – полягає у створенні банками платіжних засобів;
- стабілізаційна функція – полягає у запровадженні ефективних норм та інструментів регулювання банківської діяльності, а також належних заходів та ліній контролю та нагляду за дотриманням законодавства та норм у сфері банківської діяльності.

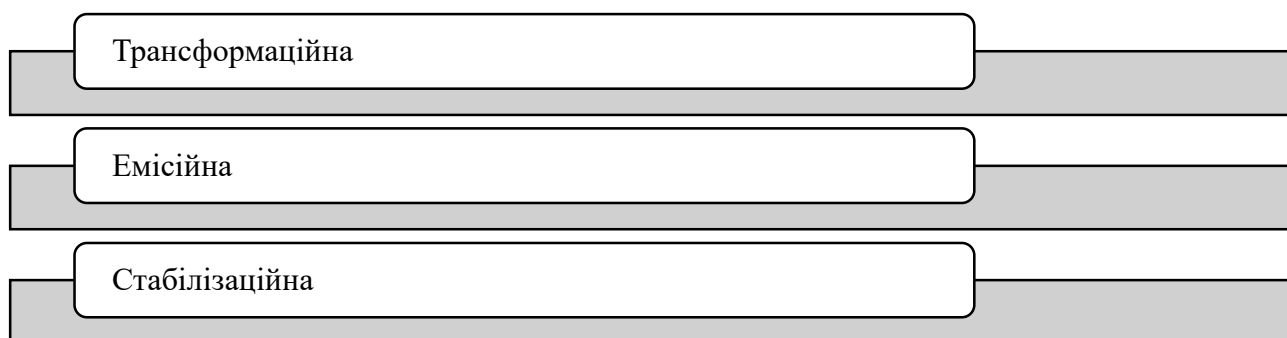

Рисунок 1.3 – Основні функції банківських систем

Джерело: створено автором на основі [5].

Варто додати, що науковці Н. О. Дорошенко та Е. О. Віскарєва зазначають, що системний підхід дає змогу більш ґрунтовно й всебічно відобразити природу банківської системи, підкреслюючи багаторівневий і складний характер її функціонування, а також її ключову роль і об'єктивну потребу для ефективного розвитку національної економіки [6, с. 61]. Така позиція є аргументованою, адже банківська система справді поєднує окремі елементи у єдину структуру з притаманними їй взаємозв'язками. Водночас слід зауважити, що системний підхід має і певні обмеження: він схильний до надмірної абстракції та не завжди враховує динамічні зміни у глобальному фінансовому середовищі, зокрема вплив міжнародної інтеграції та транскордонного руху капіталу.

Дослідники В. Нянько та Л. Нянько також наголошують на системній ролі банківської системи, оскільки передумовою стабільного розвитку економіки, результативного ведення господарської діяльності суб'єктами ринку та забезпечення потреб населення є наявність оптимального обсягу грошової маси в обігу, який повинен гнучко змінюватися залежно від коливань попиту на гроші. Водночас банківська система має повноцінно реалізовувати свої трансформаційні та стабілізаційні функції [7, с. 98]. Зазначена теза є слушною, проте вона здебільшого відображає внутрішньо економічний аспект і недостатньо враховує зовнішні чинники, такі як глобальні фінансові кризи, міжнародні регуляторні вимоги чи вплив транснаціональних банків. Таким чином, хоча наведені підходи окреслюють фундаментальні завдання банківської системи, їхня аргументація потребує доповнення сучасними концепціями, що враховують міжнародний вимір та інтеграційні процеси.

У працях Н. Ситника банківська система визначена як складна, внутрішньо організована відкрита та динамічно розвивальна система, що об'єднує сукупність різнопрофільних банківських установ, діяльність яких регулюється нормами законодавства та зорієнтована на задоволення економічних і суспільних потреб, а також на підтримання фінансової стійкості держави [8, с. 18]. Такий підхід науковця до тлумачення сутності обраного для дослідження поняття свідчить про те, що він досліджує банківські системи з позицій системного підходу.

На противагу, дослідники Н. Прокопенко, В. Мирончук та І. Шепель говорять про те, що організація банківської системи ґрунтується на встановлених правилах та нормах поведінки учасників банківських відносин, а дотримання законності їхньої діяльності забезпечується через реалізацію основоположних принципів банківської справи [9]. Таким чином, зазначені дослідники визначають сутність банківської системи з позицій ціннісного підходу.

Дослідники К. Сочка, Г. Лоскоріх та В. Макарович вважають, що організаційна побудова банківської системи зберігає свою стійкість і надалі функціонує в межах дворівневої моделі. Водночас спостерігаються трансформації в інституційному складі системи, зокрема у підходах до класифікації та групування

банків за різними ознаками [10]. Зазначена теза свідчить про дослідження науковцями банківської системи з позицій функціонально-структурного підходу.

Таким чином, дослідники пропонують різні підходи до тлумачення сутності банківської системи, які були узагальнені нами на рисунку 1.4. На нашу думку, такі підходи є доповнюючими, оскільки сприяють більш глибокому розумінню сутності обраного для дослідження поняття.

Рисунок 1.4 – Підходи до тлумачення сутності поняття банківської системи

Джерело: розроблено автором на основі [6-10].

Варто додати, що основними принципами банківської системи, згідно з концепцією Н. С. Ситника, А. В. Стасишина та інших, є стабільність, ліквідність, прозорість, конкурентоспроможність, безпека, ефективність, інноваційність, справедливість [11, с. 217]. Погоджуємося із позицією зазначених науковців, проте

запропонований перелік може бути доповнений та розширений. Зокрема, в умовах сталого розвитку новим фундаментальним принципом функціонування банківських систем є екологічність, партнерство та мир, відповідальність споживання та інші. Запропоновані нами принципи можуть бути більш детально розкриті та становлять перспективи подальших наукових досліджень.

Дослідниця О. Г. Єсіна слушно зауважує, що постійний розвиток і застосування новітніх технологій, зокрема, цифрових банківських послуг виступає сучасною особливістю функціонування банківських систем [12, с. 211]. Погоджуємося, що діджиталізація банківських послуг є драйвером розвитку як українських, так і європейських банківських систем, а тому зазначений тренд формує нові особливості розвитку банківського бізнесу в Україні та світі.

Підтримуємо позицію дослідниці Руда О.Л., що банківський сектор держави потребує постійної та ретельної уваги з боку органів регулювання, основним завданням яких є контроль за фінансовим станом і надійністю банківських установ, що формують банківську систему країни. Окрім цього, такі органи здійснюють регулювання окремих напрямів банківської діяльності у випадках, коли вони мають суттєвий вплив на ефективне функціонування банківської системи в цілому [13].

Підсумовуючи усе вищезазначене, питання сутності, видів та функцій банківської системи на ринку фінансових послуг висвітлено в широкому колі досліджень науковців, що доводить актуальність обраної для дослідження теми. Банківська система – це сукупність усіх банківських установ, що функціонують у тій чи іншій країні в певний історичний період, перебувають у тісному взаємозв'язку між собою, утворюючи специфічну економічну й організаційно-правову структуру, яка забезпечує функціонування грошового ринку та економіки загалом. Дослідники виділяють такі типи банківських систем: однорівневі, дворівневі, трирівневі. Проведений огляд засвідчив, що банківська система виконує такі основні функції: трансформаційна, емісійна, стабілізаційна.

1.2 Механізми регулювання банківської системи в умовах глобалізації

У контексті обраної для дослідження проблематики питання механізмів регулювання банківської системи є надзвичайно важливим, оскільки вони включають ті комплекси заходів, процедур та дій, реалізація яких забезпечує функціонування ринку банківських послуг як складової фінансового ринку. Зазначимо, що дане питання також є предметом наукових дискусій, оскільки різні зарубіжні та вітчизняні науковці виділяють різноманітні моделі, інструменти регулювання банківських систем. Різноманітність поглядів та підходів дослідників пов'язана з особливою природою різних банківських систем, яка ускладнюється в умовах глобалізаційних тенденцій.

Щодо механізмів регулювання банківської діяльності в умовах глобалізації, дослідниця Т. О. Бережецька та інші визначають наступні механізми [14-15]:

- правові;
- адміністративні;
- інформаційно-аналітичні;
- організаційні;
- фінансові.

Безперечно, наведена класифікація охоплює основні напрями регуляторного впливу, проте вона має певні обмеження. Зокрема, у ній недостатньо враховано специфіку глобальних фінансових процесів, таких як транскордонний рух капіталу чи діяльність транснаціональних банків, що потребують більш гнучких та наднаціональних інструментів регулювання. Крім того, правові та адміністративні механізми часто відстають від темпів фінансової інноваційності, що знижує їхню ефективність у сучасних умовах.

Дослідниці О. Лобова та М. Москалюк визначають поняття інструментів регулювання банківських систем як набір заходів, що реалізуються державними органами задля забезпечення ефективного та стійкого функціонування банківської системи, а також захисту інтересів вкладників [16]. Наведене визначення є

коректним і відображає ключові характеристики регуляторних інструментів, однак воно зосереджене переважно на внутрішньому вимірі. У контексті глобалізації важливо враховувати не лише державні, а й міжнародні регуляторні інституції (наприклад, Базельський комітет з банківського нагляду), які формують стандарти та правила для забезпечення фінансової стабільності на світовому рівні. Таким чином, хоча наведені підходи окреслюють базові механізми та інструменти регулювання, вони потребують доповнення сучасними концепціями, що враховують міжнародну інтеграцію та виклики глобалізованого фінансового середовища.

Заходи регулювання банківських систем можуть бути класифіковані за характером їх впливу (рис. 1.5).

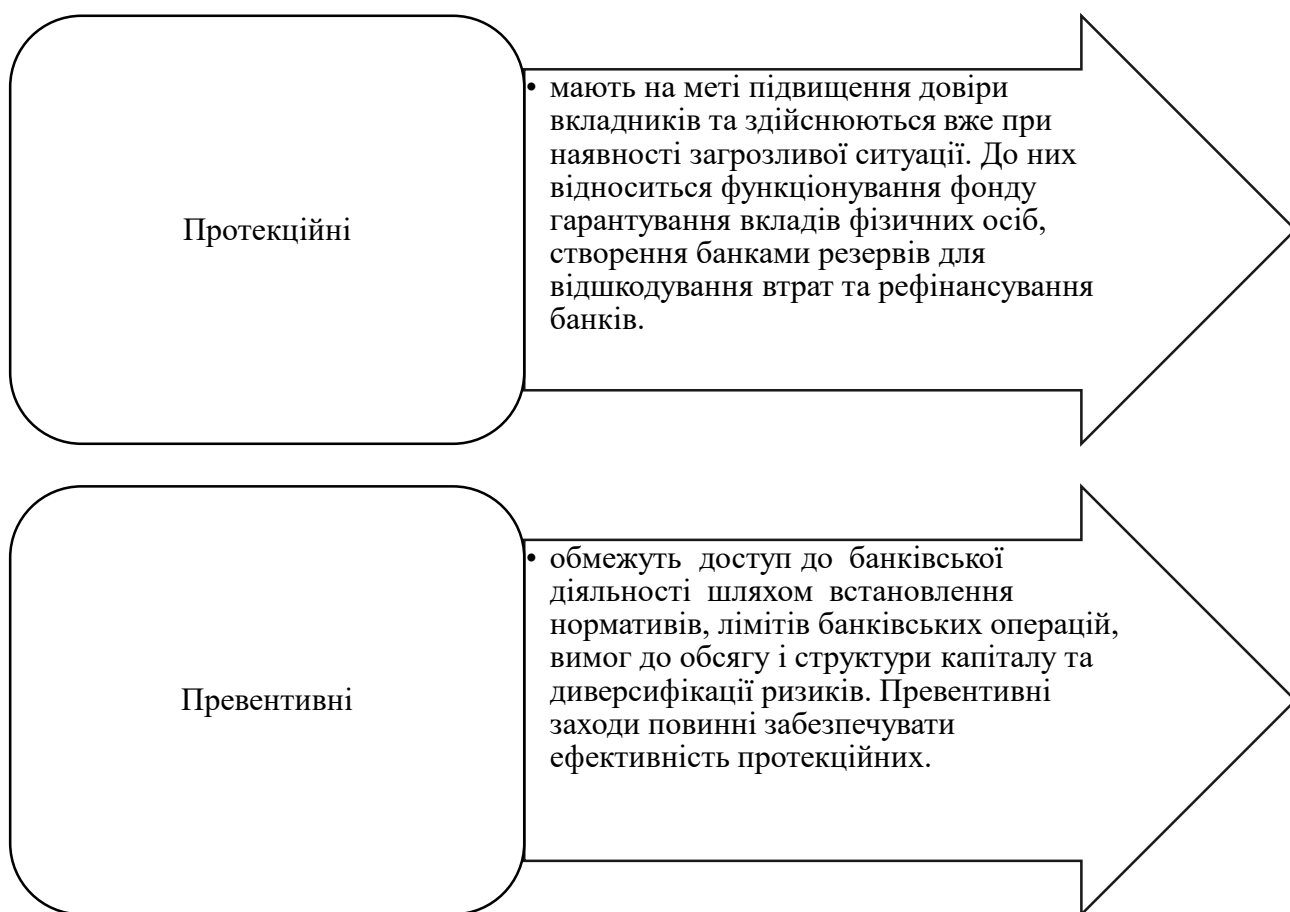

Рисунок 1.5 – Основні механізми регулювання банківської системи

Джерело: розроблено автором на основі [16].

Таким чином, на рисунку 1.5 представлено дві ключові групи заходів регулювання банківської системи. Зазначені заходи передбачають реалізацію різних механізмів регулювання банківської системи.

За цільовим критерієм інструменти регулювання банківських систем класифікують наступним чином (рис. 1.6).

Інструменти монетарного регулювання	Інструменти банківського регулювання
• підвищення облікової ставки, збільшення резервних вимог і обмеження кредитної активності	• процедура допуску банків на ринки, впровадження та контроль за дотриманням економічних нормативів, встановлення норм резервування та операції центрального банку з рефінансування

Рисунок 1.6 – Основні групи інструментів регулювання банківської системи

Джерело: розроблено автором на основі [16].

Таким чином, на рисунку 1.6 представлено класифікацію інструментів регулювання банківської системи за цільовим характером здійснення заходів регулювання. Варто зазначити, що представлені інструменти мають тісний взаємозв'язок і взаємовплив, оскільки їхня реалізація є комплексною.

Дослідник А. І. Винницький зазначає, що механізми регулювання банківської системи включають на рівні регулятора інструменти монетарної, макропруденційної та мікропруденційної політики, а також на рівні окремих банків, зокрема механізми управління капітальною достатністю, ліквідністю, рівнем прибутковості, якістю активів і банківськими ризиками [17, с. 425-426]. Зазначені механізми реалізують низку важливих функцій, які впливають на стабільність банківських систем (додаток А).

Таким чином, представлені функції, реалізація яких здійснюється за рахунок функціонування механізмів регулювання банківської системи. Як бачимо, механізми регулювання банківської системи сприяють реалізації широкого кола

важливих функцій, які визначають ефективність та стабільність фінансового ринку як на національному, так і на глобальному рівнях.

Варто додати, що механізми регулювання банківської системи можуть передбачати як пряме, так і непряме втручання держави. У ході реалізації механізмів прямого втручання держава безпосередньо встановлює норми та обмеження у діяльності банків (ліцензування, ліміти та нормативи тощо). При реалізації непрямих механізмів втручання держава опосередковано впливає на діяльність банків шляхом застосування ринкових механізмів.

Підсумовуючи усе вищезазначене, банківська система виступає фундаментом розбудови фінансового ринку, оскільки ефективність механізмів регулювання банківської системи визначає стабільність та ефективність як фінансової інфраструктури, так і економіки в цілому.

Механізми регулювання банківської системи класифікуються на протекційні та превентивні, однак вони не діють ізольовано, а перебувають у постійній взаємодії та взаємному впливі. До ключових заходів регулювання банківської системи належать: забезпечення роботи фонду гарантування вкладів, формування банками резервів для покриття можливих збитків, надання регулятором рефінансування банківським установам, запровадження економічних нормативів і обмежень на проведення банківських операцій, а також встановлення вимог щодо розміру та структури капіталу і диверсифікації ризиків.

1.3 Роль та значення банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку

Авторка М. Тимошенко зазначає, що завдяки запровадженню прозорих правил і стандартів, регулювання забезпечує підтримку належного рівня ліквідності та капіталу в банках, що сприяє мінімізації ризику їхнього банкрутства

[18]. Водночас варто зауважити, що така позиція має певні обмеження: формальні стандарти не завжди гарантують ефективність у кризових умовах, а надмірна зарегульованість може стримувати інноваційність банківського сектору. Тому важливо доповнювати правові та нормативні механізми більш гнучкими інструментами, які враховують глобальні фінансові ризики та транскордонний рух капіталу.

Узагальнюючи проведений огляд наукової літератури, присвяченої теоретичним аспектам функціонування банківської системи, зауважимо також на працях дослідників Б. В. Богдан та Є. Є. Шуліка, які аналізують проблеми термінології у сфері банківської діяльності, зосереджуючи увагу на взаємозв'язку понять банківської діяльності та банківських послуг, що впливає на ефективність регулювання банківської сфери [19]. Хоча категоріальний апарат справді є основою наукових досліджень, надмірна увага до термінології може відволікати від аналізу реальних економічних процесів. В умовах глобалізації важливо не лише уточнювати поняття, а й адаптувати їх до міжнародних стандартів, щоб уникати розбіжностей у трактуванні та забезпечувати узгодженість регуляторних практик.

Додамо, що науковці І. М. Боярко, О. П. Вовчак, В. П. Рудевська та М. О. Хуторна аналізують концепцію мезопруденційного банківського нагляду, розглядаючи її як інструмент формування ефективної бізнес-архітектури банківського сектору [20]. Цей підхід відповідає сучасним тенденціям, однак його практична реалізація потребує значних ресурсів та узгодження із міжнародними регуляторними вимогами. Існує ризик, що без належної координації мезопруденційні заходи залишаться декларативними.

У працях І. С. Веретельнікова проаналізовано дослідження світових моделей державного регулювання банківського сектору, аналізуючи різні підходи та їхній вплив на стабільність і розвиток національних банківських систем [21]. Дослідження має теоретичну та прикладну цінність, проте порівняння моделей часто не враховує специфіку національних економік, що може призводити до некоректних висновків при їх імплементації.

Дослідження О. В. Лобової присвячено аналізу застосування інструментів регулювання банківської діяльності в Україні, приділяючи увагу відповідності цих інструментів міжнародним стандартам [22]. Такий підхід є важливим, проте він зосереджений переважно на формальному порівнянні, тоді як практичні аспекти адаптації до глобальних вимог залишаються недостатньо розкритими.

Щодо ролі та значення банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку, дослідник І. В. Лапа зазначає, що банки виконують ключову роль у зменшенні розриву між заощадниками та позичальниками, підвищуючи ефективність розподілу капіталу. З цієї точки зору, їхнє виникнення зумовлене необхідністю подолання інформаційної асиметрії та трансакційних витрат, які завадили б прямому фінансовому обміну між економічними агентами. Через трансформацію строків погашення, забезпечення ліквідності та диверсифікацію ризиків банки стимулюють економічну активність, спрямовуючи ресурси у найпродуктивніші сфери. Ефективність фінансового посередництва вважається однією з головних детермінант економічного розвитку, і емпіричні дослідження показують, що добре розвинена банківська система сприяє більш високому рівню інвестицій та інновацій [23, с. 81].

Підтримуємо позицію автора І. В. Лапа, оскільки банки в ході управління грошовими потоками диверсифікують кошти за терміном, ліквідністю, ризиковістю, тим самим сприяють більш ефективному потоку грошових ресурсів, що є фундаментом для розвитку та зростання економіки, а також покращенню інвестиційного клімату та збільшення інновацій. Зазначене твердження є обґрунтованим, але воно не враховує ризики надмірної концентрації фінансових ресурсів у великих банках, що може створювати системні загрози.

Дослідник Д. В. Філіпов зазначає, що банки, надаючи кредити господарюючим суб'єктам, сприяють зростанню інвестицій і, відповідно, створенню нових робочих місць, що стимулює економічний розвиток. Саме тому при формуванні державної інвестиційної політики важливо враховувати та створювати умови, які забезпечують банкам можливість реалізувати повний спектр своїх функцій [24, с. 82]. Хоча ця теза є слушною, вона не враховує обмеження,

пов'язані з високим рівнем неповернення кредитів та залежністю від зовнішніх фінансових потоків.

Науковці Г. О. Кришталь, І. О. Брюховецька та інші зазначають, що фінансування та банківська підтримка інновацій у сучасній економіці мають вирішальне значення для забезпечення стійкого зростання та підвищення конкурентоспроможності країни. Світові тенденції свідчать, що державна політика у сфері інновацій передбачає встановлення чітких довгострокових цілей та поступове, але стабільне збільшення інвестицій в інноваційні системи. Для забезпечення сталого розвитку інноваційної діяльності підприємств необхідно не лише нарощувати обсяги фінансування, а й зміцнювати відповідну інфраструктуру, удосконалювати механізми оцінки результативності інновацій, а також активно досліджувати нові моделі фінансування та форми співпраці з банківськими установами. Такий комплексний підхід дозволяє країні не лише наздоганяти світові стандарти в інноваційній сфері, а й поступово їх перевершувати, створюючи вагомую конкурентну перевагу та забезпечуючи основу для сталого економічного зростання та інтеграції у глобальні ринки високотехнологічних продуктів і послуг [25, с. 52].

Погоджуємося із наведеними тезами, оскільки важливою роллю банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку є зростання обсягів інвестицій та примноження інновацій. В умовах глобалізації інвестиції та інновації стають драйверами розвитку економіки та глобальних фінансових ринків. Саме банки, управляючи грошовими потоками, стають простором, що створює умови та інфраструктуру для інноваційного розвитку та збільшення інвестиційної привабливості.

У той же час, інноваційна діяльність потребує не лише фінансової підтримки, а й створення сприятливого інституційного середовища, яке банки самостійно забезпечити не можуть.

Важливу роль у створенні такого середовища відіграє держава шляхом реалізації механізмів регуляторної підтримки, податкового стимулювання, розвиток інноваційної інфраструктури та підтримки науково-дослідної діяльності. Співпраця між органами публічної влади, фінансовим сектором, науковими

установами та бізнесом сприяє формуванню комплексної системи глобалізації міжнародних фінансових ринків. За рахунок розвитку зазначених механізмів забезпечується не лише доступ до фінансових ресурсів, а й умови для сталого розвитку інноваційної економіки в цілому.

Важливим елементом інституційного середовища банків є розвиток механізмів трансферу технологій та комерціалізації результатів наукових досліджень. Наявність ефективних посередницьких структур, таких як технопарки, бізнес-інкубатори та венчурні фонди, сприяє скороченню розриву між наукою та банківським бізнесом та підвищує ефективність використання інноваційного потенціалу країни. За таких умов банківські установи отримують можливість діяти в більш передбачуваному середовищі, що стимулює їх активнішу участь у фінансуванні інноваційних проєктів.

Таким чином, проведений огляд наукової літератури дозволив визначити роль та значення на міжнародному фінансовому ринку. За результатами проведеного дослідження здійснено критичний аналіз тез та позицій окремих дослідників, визначено різні підходи та погляди щодо ролі банківської системи, що сприяє розвитку економічної науки. Наведені дослідження окреслюють ключові аспекти функціонування та регулювання банківських систем, проте їхні висновки часто залишаються надмірно нормативними або внутрішньо орієнтованими. Для комплексного розуміння ролі банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку необхідно враховувати глобальні інтеграційні процеси, транскордонний рух капіталу та виклики фінансової стабільності у світовому вимірі.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МІЖНАРОДНОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

2.1 Особливості основних міжнародних та вітчизняних нормативно-правових актів регулювання банківської діяльності

Світовий ринок банківських послуг регулюється широкою кількістю нормативно-правових актів у зв'язку зі складністю та важливістю банків для фінансової стабільності та дієвості економіки. Узагальнити усі нормативні та законодавчі джерела складно через динамічність складності банківського законодавства, проте визначимо основоположні нормативні акти банківської діяльності в світі та охарактеризуємо Базельські угоди, які є основоположним фундаментом розвитку світового ринку банківських послуг. Основними нормативно-правовими основами регулювання світового ринку банківських послуг є [26-38]:

1. Базельські угоди (Базель-1, Базель-2, Базель-3, Базель-4);
2. Рекомендації FATF щодо протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом;
3. Міжнародні стандарти фінансової звітності IFRS;
4. Принципи корпоративного управління OECD;
5. Рекомендації Світового банку;
6. Європейські директиви: CRD/CRR, PSD2, BRRD та інші;
7. Міжнародні стандарти обміну інформацією та звітності (FATCA – для США; CRS – для інших держав-учасниць багатосторонньої угоди, у тому числі – Україна).

Таким чином, нормативно-правове регулювання світового ринку банківських послуг представлено великою кількістю нормативно-правових актів, основні з яких було систематизовано, узагальнено та представлено у вищенаведеному переліку. Нормативно-правове регулювання є основою для формування банківської системи кожної окремої держави, а також банківської системи на рівні Європейського Союзу, а тому вимоги зазначених актів імплементуються та реалізуються на глобальному та національному рівнях.

Окрім IFRS та OECD, сучасна міжнародна практика регулювання банків включає зелене фінансування та ESG, так як банки все активніше оцінюють екологічні та соціальні ризики, фінансують «зелені» проєкти та включають ESG-критерії у кредитування. Важливим аспектом є цифрове регулювання, а саме Регламент DORA (Digital Operational Resilience Act) у ЄС встановлює вимоги до кіберстійкості та цифрової безпеки фінансових інститутів. Регулювання криптоактивів та CBDC також є важливою нормативною основою світового фінансового ринку, оскільки багато країн розробляють національні стратегії щодо цифрових валют центральних банків, а також регулюють ринок криптоактивів, що впливає на банківське посередництво та операційну діяльність.

Базельські угоди [26-29] формують основні міжнародні стандарти ведення банківської діяльності, визначаючи нормативні основи щодо достатності капіталу комерційних банків, оцінки ризиків та пруденційного нагляду, коефіцієнтів управління ліквідністю тощо.

Базельські угоди затверджуються та доповнюються Базельським комітетом, до складу якого входять 27 членів-держав. Таким чином, Базельський комітет визначає загальні світові стандарти ринку банківських послуг, закріплених у формі документів, що називаються Базельськими угодами.

Короткий зміст Базельських угод наступний:

1. Базель-1 [26] – це документ під назвою «Міжнародна конвергенція щодо вимірювання та вимог до капіталу», який було прийнято у 1988 році з метою збільшення стабільності та надійності міжнародної банківської системи, а також

створення ринкового конкурентного середовища для міжнародних комерційних банків.

Документ стандартизує регулятивні положення відповідно до принципу «однаковість ризиків – однаковість правил – однаковість капіталу», за рахунок чого було досягнуто однакового розміру резервного капіталу для банків із однаковим обсягом ризиків. Базель-1 визначає ряд правил та принципів, які встановлюють мінімальний рівень резервного капіталу для банків, що діють на міжнародному ринку банківських послуг. Ключовим елементом зазначеного документу виступає регулятивний капітал, основною функцією у рамках банківського регулювання є захист коштів кредиторів та вкладників у випадках виникнення непередбачуваних негативних ситуацій. До даного документу вносилися правки, проте через критику окремих положень Базель-1 було доповнено наступним документом – Базель-2.

2. Базель-2 [27] – документ під назвою «Міжнародна конвергенція вимірювання капіталу та стандартів капіталу: нові підходи», затверджений у 2004 році. У документі містяться методичні рекомендації щодо банківського регулювання та нагляду. Базель-2 прийнято задля зростання якості управління банківськими ризиками, за рахунок чого досягається зміцнення стабільності фінансової системи у цілому. Базель-2 включає розрахунки мінімальних вимог до капіталу комерційних банків, визначає особливості наглядового процесу за банківською діяльністю, а також ринкової дисципліни.

Базель-2 розширено інструменти зниження кредитного ризику, визначено нові вимоги до операційного ризикового капіталу, розширено ролі наглядових органів, вдосконалено методологію розкриття інформації комерційними банками.

3. Базель-3 [28] розроблено та затверджено в 2010-2011 роках, і перехід до якого відбувався протягом 2012-2019 роках, а остаточно завершився аж у 2022 році. Документ було створено як реагування на негативні наслідки фінансової кризи 2000-х років. Базелем-3 посилено вимоги щодо капіталу комерційних банків та введено нові регуляторні вимоги щодо управління ліквідністю, зокрема закріплено нові коефіцієнти – покриття ліквідності та чистого стабільного коефіцієнта фінансування.

4. Базель-4 [29] прийнятий у 2016-2017 роках задля стандартизації порогу регулятивного капіталу комерційних банків на основі внутрішніх рейтингів. Документом закріплено нові вимоги, зокрема щодо покриття ліквідності системно важливими банками, детального розкриття рівнів резервів та іншої фінансової інформації тощо.

Базельські угоди (Базель I, II, III) відображають еволюцію міжнародних стандартів регулювання банківського капіталу та управління ризиками. На відміну від переліку норм, слід відзначити ключові відмінності. Базель I (1988) встановив мінімальний рівень капіталу банків (8% від ризикованих активів), зосереджуючись на кредитному ризику. Основна критика зазначеного документу – надмірна простота та відсутність врахування ринкових і операційних ризиків. Базель II (2004) розширив рамки за рахунок трьох стовпів – мінімальний капітал, нагляд та ринкова дисципліна. Підвищена гнучкість дозволила банкам використовувати внутрішні моделі для оцінки ризиків, але посилила вимоги до прозорості та надійності внутрішніх систем управління. Базель III (2010–2017) робить акцент на стійкості капіталу, ліквідності та скороченні системних ризиків. Впроваджено коефіцієнти стабільності ліквідності (LCR, NSFR), додатковий капітал для системно важливих банків.

Імплементація стандартів Базель II та III у практику українських банків має ряд викликів:

- недостатня розвиненість внутрішніх моделей оцінки ризиків;
- обмежена капіталізація банків для виконання нових нормативів;
- адаптація процедур нагляду НБУ до вимог міжнародних стандартів.

Водночас позитивним результатом є підвищення прозорості банківських звітів та поступова інтеграція українських банків у міжнародну фінансову систему.

Таким чином, нормативно-правове регулювання світового ринку банківських послуг пройшло еволюцію від 80-х років XX століття і до теперішнього часу. Основи функціонування міжнародної банківської системи визначені Базельськими угодами, які у відповідь на поточні кризи та критику

змінювалися та вдосконалювалися, закріплюючи більш складні та комплексні нормативні основи діяльності на світовому ринку банківської діяльності.

Регулювання банківської діяльності в Україні здійснюється Національним банком України – державною інституцією зі спеціальним статусом, який реалізує заходи задля підвищення ефективності діяльності банків в Україні. Задля оцінки ефективності таких заходів проаналізуємо річні звіти регулятора за останні 5 років, представлені на офіційному сайті Національного банку України.

Згідно з річним звітом Національного банку України за 2020 рік [39], 16 січня 2020 року НБУ підписав та розпочав реалізацію Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року. Основна мета Стратегії полягає у подальшому реформуванні та розвитку фінансового сектору відповідно до міжнародних стандартів, а також у впровадженні положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та інших міжнародних зобов'язань України.

Річний звіт НБУ за 2021 рік [40] відображає визначення нових стратегічних напрямів та цілей до 2025 року, зокрема: сприяння відновленню та розвитку економіки; розвиток цифрових фінансів як драйвера цифровізації економіки; інституційний розвиток та підвищення операційної ефективності НБУ. Порівняно з 2020 роком, у 2021 році стратегія та цілі діяльності банку були розширені та деталізовані, що підвищило ефективність заходів регулятора у сфері банківської діяльності.

У річному звіті за 2022 рік [41] до кожної стратегічної цілі були визначені підцілі, що сприяло вдосконаленню діяльності НБУ шляхом більш конкретного планування та реалізації заходів. Значна частина підцілей була адаптована до умов військової агресії РФ проти України, що свідчить про здатність банківської системи оперативно реагувати на нові геополітичні виклики, трансформувати регулювання та мінімізувати негативний вплив війни на розвиток банківських відносин.

Річний звіт за 2023 рік [42] підтверджує збереження попередніх тенденцій у заходах регуляторного впливу з урахуванням визначених пріоритетів [42]:

- підтримка контролю над інфляційними процесами через послідовну та збалансовану монетарну політику, забезпечення привабливості гривневих активів та стабільності валютного курсу;
- ефективне залучення та використання внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів з метою зміцнення економічної спроможності держави, що включає стимулювання податкових надходжень до бюджету, отримання міжнародної фінансової підтримки та розвиток внутрішнього ринку державних запозичень;
- продовження трансформації фінансового сектору відповідно до стратегічного курсу на європейську інтеграцію;
- неухильне виконання взятих міжнародних зобов'язань, зокрема у взаємодії з МВФ та Європейським Союзом, що сприятиме підвищенню стійкості національної економіки та фінансової системи і слугуватиме підґрунтям для подальшої підтримки з боку міжнародних партнерів;
- поступова лібералізація валютного регулювання та активізація кредитної діяльності;
- посилення санкційних заходів щодо російської федерації, просування рішень щодо використання заморожених російських активів на користь України, а також стимулювання виходу міжнародних банків і транснаціональних компаній з російського ринку.

Таким чином, заходи регулювання Національного банку України відповідали цілям Стратегії розвитку, затвердженої у 2020 році, з урахуваннями нових чинників, таких як війна РФ проти нашої держави та потреба у реформуванні ринку банківських послуг відповідно до європейських тенденцій.

У річному звіті Національного банку України за 2024 рік [43] зазначено, що в умовах війни здійснено перехід до гнучкого інфляційного таргетування, за якого дії спрямовуються на приведення інфляції до цілі 5% на прийнятному горизонті політики (до 3 років).

Національний банк України продовжує адаптувати банківське регулювання до стандартів Європейського Союзу та рекомендацій Базельського комітету з

банківського нагляду. Однією з ключових змін, які набрали чинності у 2024–2025 рр., стало запровадження нової трирівневої структури капіталу та перегляд нормативів достатності капіталу для банків (Common Equity Tier 1, Tier 1 та Total Capital). З 5 серпня 2024 року банки повинні дотримуватись таких мінімальних вимог [44]:

- Common Equity Tier 1 (CET1): 5,625%;
- Tier 1 Capital: 7,5%;
- Регулятивний капітал (Total Capital): 10%.

Ці вимоги спрямовані на посилення стійкості та захисту інтересів вкладників шляхом збільшення долі якісного капіталу у структурі банківського капіталу.

Для плавного переходу була встановлена поетапна реалізація вимог щодо нормативу достатності регулятивного капіталу [44]:

- не менше 8,5% до 31 грудня 2024 р.;
- не менше 9,25% до 30 червня 2025 р.;
- не менше 10% з 1 липня 2025 р.

Перехід на трирівневу структуру капіталу відповідно до вимог ЄС означає, що банки повинні окремо вимірювати та підтримувати капітал найвищої якості (CET1) та інші компоненти капіталу (Additional Tier 1, Tier 2), що забезпечує більш точну оцінку їх здатності покривати ризики діяльності [45].

Окрім вимог до достатності капіталу, НБУ ввів новий норматив – мінімальний коефіцієнт левериджу. Цей показник не залежить від ризик-зважених активів і служить додатковим засобом обмеження надмірного важеля банківських балансів. Відповідно до постанови Правління НБУ № 68 від 23 червня 2025 р., мінімальне значення коефіцієнта левериджу встановлено на рівні 3%, яке набуває обов’язкового значення з 1 вересня 2025 р. для банків та з 1 квітня 2026 р. для банківських груп [46].

Реалізація цих нововведень дозволяє українській банківській системі наблизити свою регуляторну основу до стандартів ЄС, підвищити фінансову стійкість та забезпечити більшу прозорість оцінки капітальної адекватності

(включно з контролем важеля фінансування). Включення коефіцієнта левериджу сприяє зниженню ризику надмірного кредитного розширення і доповнює традиційні ризико-зважені нормативи капіталу [47].

Підсумовуючи усе вищезазначене, позитивна оцінка ефективності заходів Національного банку України в сфері регулювання банківської діяльності у 2020-2024 роках підтверджується проведеним аналізом річних звітів регулятора за останні п'ять років. Банківська система України витримала на початку військової агресії, і ефективно реагувала на нову геополітичну реальність. Реалізовано велику кількість заходів та стратегічних цілей, які сприяли, з однієї сторони, - протидії грошовим потокам агресора, а з іншої, - підвищення довіри до комерційних банків та валютної лібералізації, зниження інфляції, імплементації європейських стандартів та інших заходів, які є основою для інтеграції української банківської системи до світового фінансового ринку.

2.2 Аналіз статистики фінансових ринків Національного банку України

У рамках дослідження ми протестували гіпотезу про те, що облікова ставка Національного банку України як ключовий інструмент регулювання фінансового ринку має взаємозв'язок з іншими окремими показниками банківської діяльності.

Задля перевірки зазначеної гіпотези дослідження ми сформуваємо первинну вибірку, до якої увійшли 10 показників банківської системи України, а саме:

- відсоткова ставка по кредитах овернайт;
- відсоткова ставка рефінансування банків;
- відсоткова ставка по депозитах овернайт;
- загальний обсяг активних операцій банків;
- загальний обсяг залучених коштів;

- залишки на кореспондентських рахунках в банках;
- загальний обсяг операцій ОВДП;
- відсоткова ставка по ОВДП;
- курс долар США готівковий;
- курс євро готівковий.

Ми проаналізували динаміку основних показників статистики фінансових ринків Національного банку України за період з 2022 року по жовтень 2025 року. Задля аналізу було використано саме статистику регулятора, оскільки міжнародні ресурси, зокрема BIS, IMF, ECB, World Bank, статистичні дані Європейського банку реконструкції та розвитку тощо не містять аналітичних даних щодо динаміки фінансового ринку України.

Динаміка облікової ставки Національного банку України, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.1.

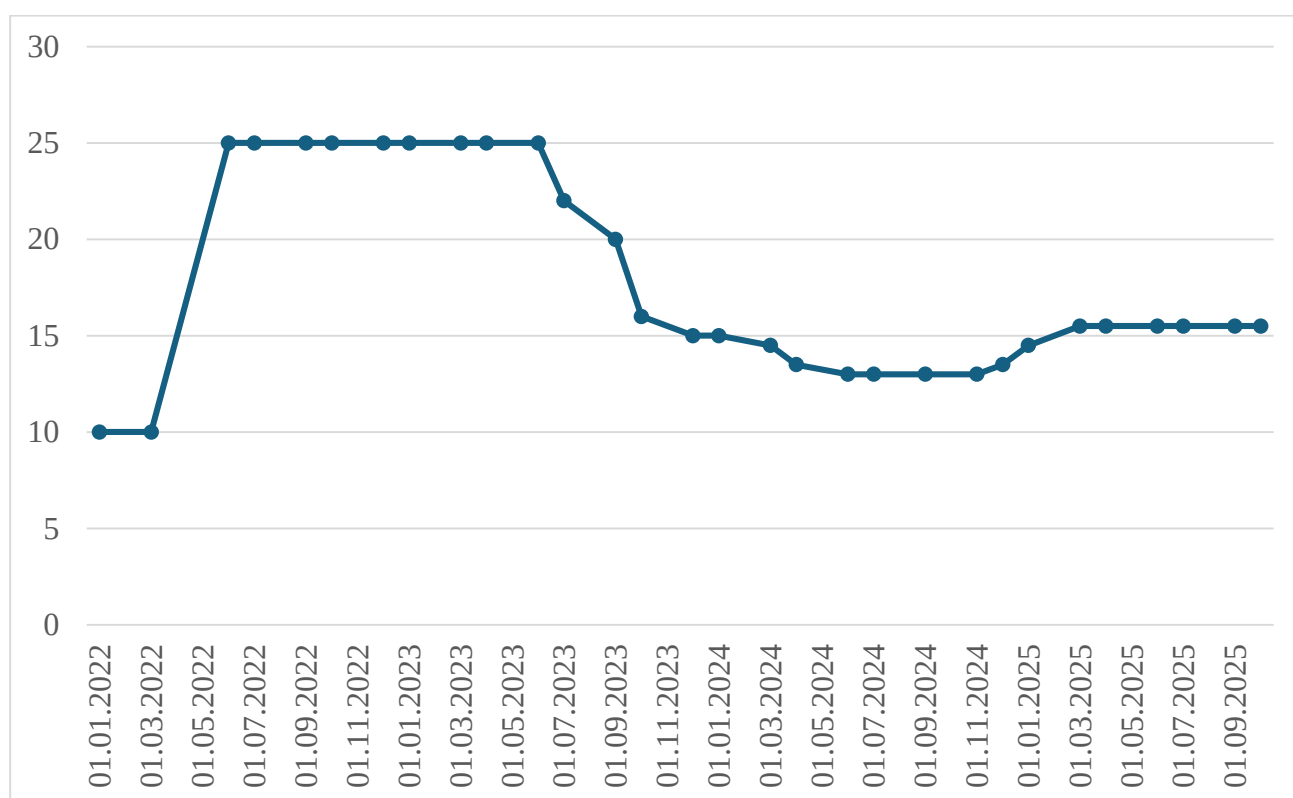

Рисунок 2.1 – Динаміка облікової ставки Національного банку України, %

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.1 спостерігаємо зростання облікової ставки Національного банку України, що є негативною тенденцією динаміки фінансового

ринку України. Як бачимо, найбільш високе зростання показника відбувається в період з березня 2022 року по вересень 2023 року – тобто після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Дійсно, війна негативно вплинула на фінансовий ринок України, а тому регулятор застосовував необхідні інструменти його захисту, зокрема – підвищення облікової ставки задля урегулювання дестабілізуючих ринкових чинників заходами адміністративного характеру, такими як «жорсткий» обмінний курс, заборони або ліміти на здійснення окремих фінансових операцій тощо.

Динаміка відсоткової ставки по кредитах овернайт, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.2.

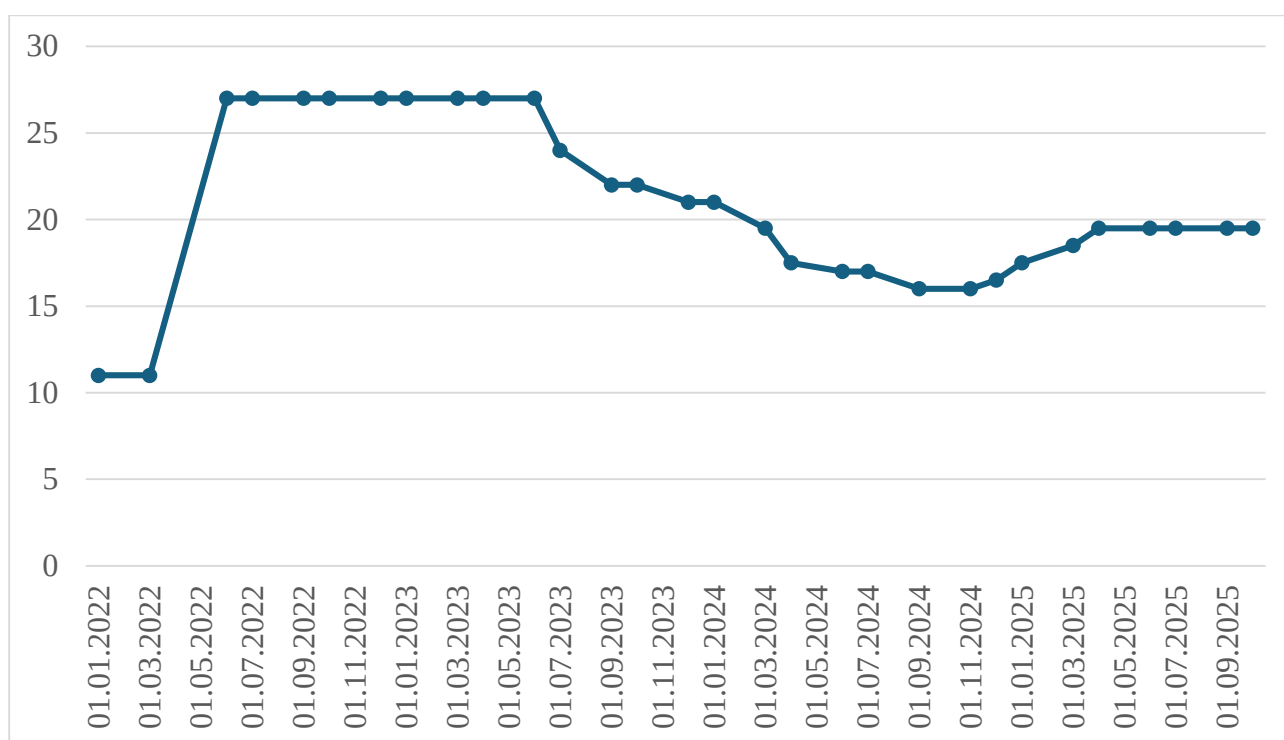

Рисунок 2.2 – Динаміка відсоткової ставки по кредитах овернайт, %

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.2 спостерігаємо зростання відсоткової ставки по кредитах овернайт, аналогічно до показника облікової ставки Національного банку України, що також є негативною тенденцією динаміки фінансового ринку України. Як бачимо, найбільш високе зростання цього показника також відбувається в період після початку повномасштабної війни РФ проти України. Подібність тенденцій

динаміки відсоткової ставки по кредитах овернайт та облікової ставки Національного банку України пов'язана із взаємозалежністю зазначених показників. Підвищення облікової ставки було реалізовано Національним банком України саме задля уповільнення зростання відсоткових ставок по кредиту, що мало б істотний негативний вплив на бізнес та населення, і, як бачимо, з травня 2023 року динаміка відсоткової ставки по кредитах овернайт дійсно зменшується, що свідчить про стабілізацію кредитного ринку як складової фінансового ринку України.

Динаміка відсоткової ставки рефінансування банків, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.3.

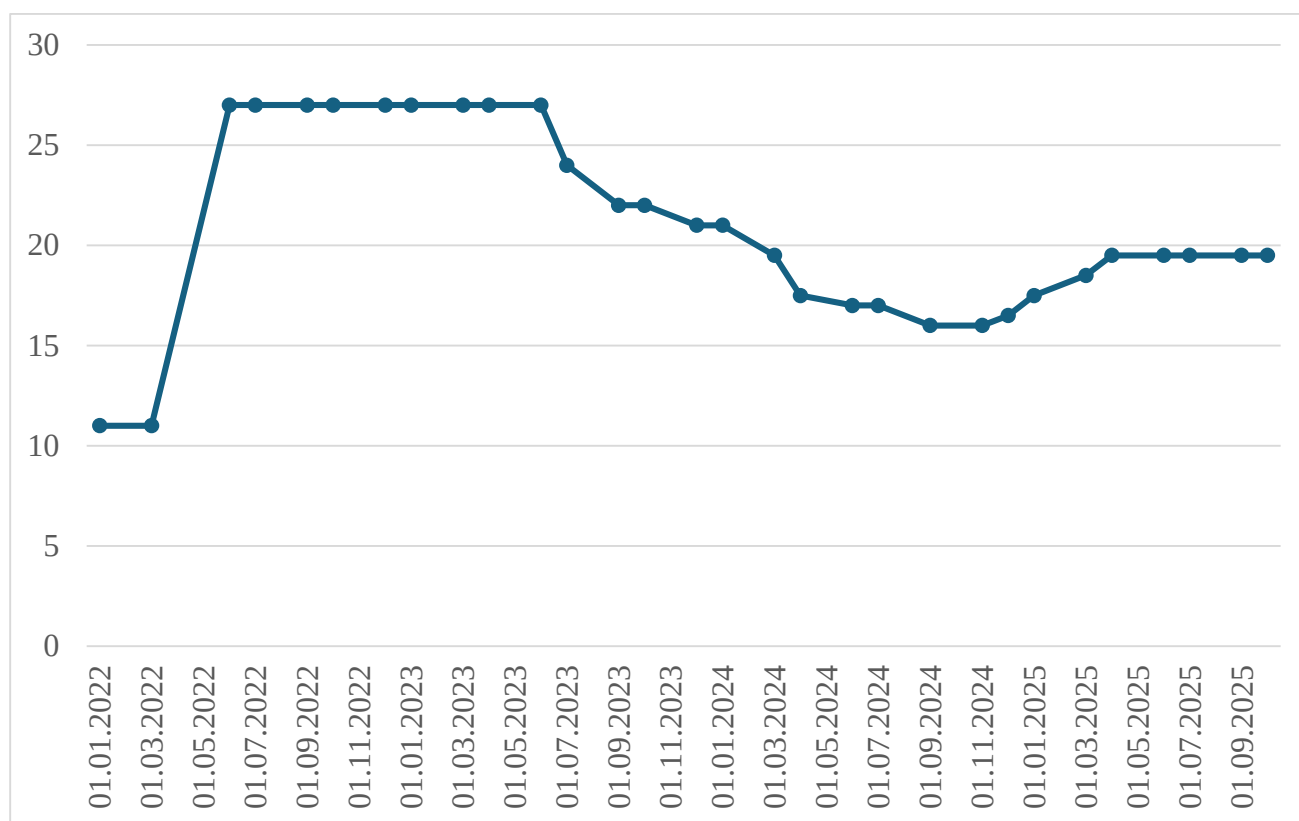

Рисунок 2.3 – Динаміка відсоткової ставки рефінансування банків, %

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.3 спостерігаємо зростання відсоткової ставки рефінансування банків, аналогічно до показників облікової ставки Національного банку України та відсоткової ставки по кредитах овернайт, що підтверджує негативну тенденцію динаміки фінансового ринку України. Аналогічно до ставки по кредитах овернайт, подібність тенденцій динаміки пов'язана із

взаємозалежністю облікової ставки з відсотковою ставкою рефінансування банків. Починаючи з травня 2023 року динаміка відсоткової ставки рефінансування банків зменшується, що свідчить про стабілізацію банківського ринку як складової фінансового ринку України.

Динаміка відсоткової ставки по депозитах овернайт, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.4.

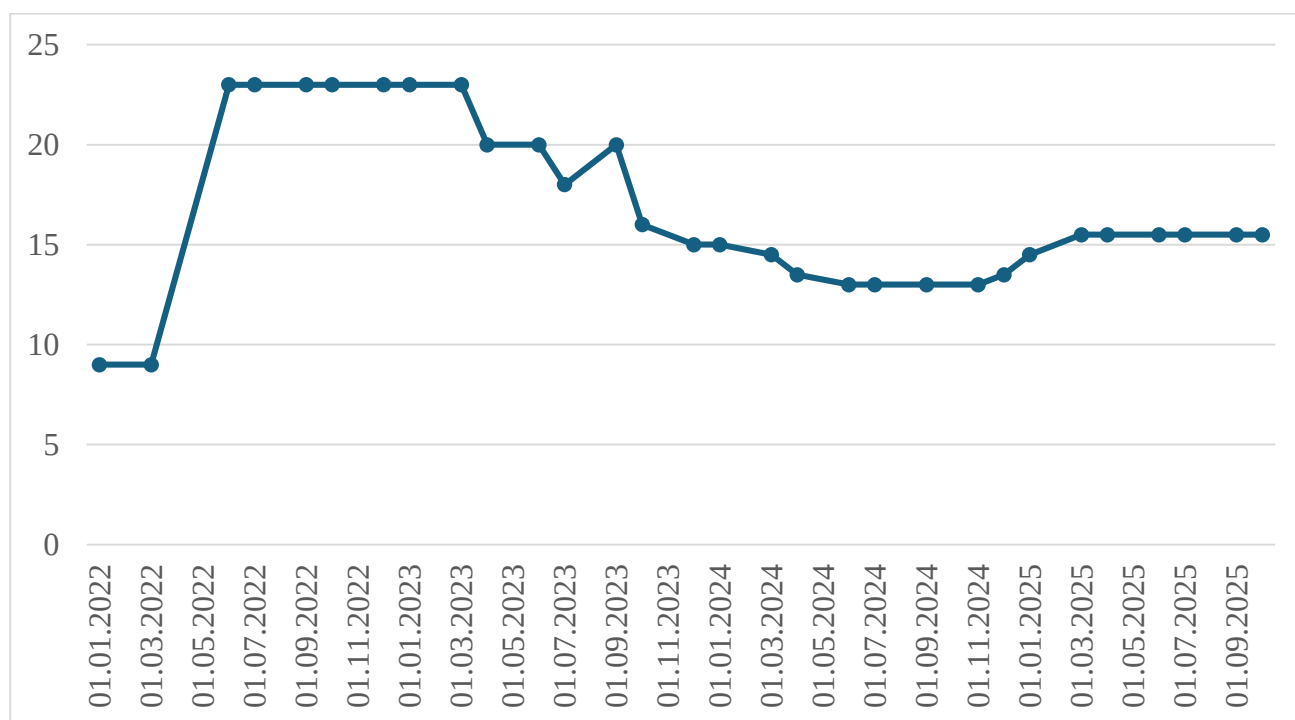

Рисунок 2.4 – Динаміка відсоткової ставки по депозитах овернайт, %

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.4 спостерігаємо зростання відсоткової ставки по депозитах овернайт, що позитивно характеризує динаміку фінансового ринку України. Зростання відсоткової ставки по депозитах овернайт свідчить про можливість бізнесу та громадян отримувати вищу дохідність від депозитних операцій, що стимулює їх зберігати кошти в банках у безготівковій формі, що сприяє стабілізації фінансового ринку, зменшення паніки та зростання довіри до банків як посередників на ринку фінансових послуг.

Аналогічно до показників ставок по кредитах овернайт та рефінансування банків, подібність тенденцій динаміки пов'язана із взаємозалежністю облікової ставки з відсотковою ставкою рефінансування банків. Починаючи з березня 2023

року динаміка відсоткової ставки по депозитах овернайт зменшується, що свідчить про стабілізацію банківського ринку як складової фінансового ринку України, але також і зниження дохідності по депозитних операціях юридичних та фізичних осіб-клієнтів банків.

Динаміка загального обсягу активних операцій банків, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.5.

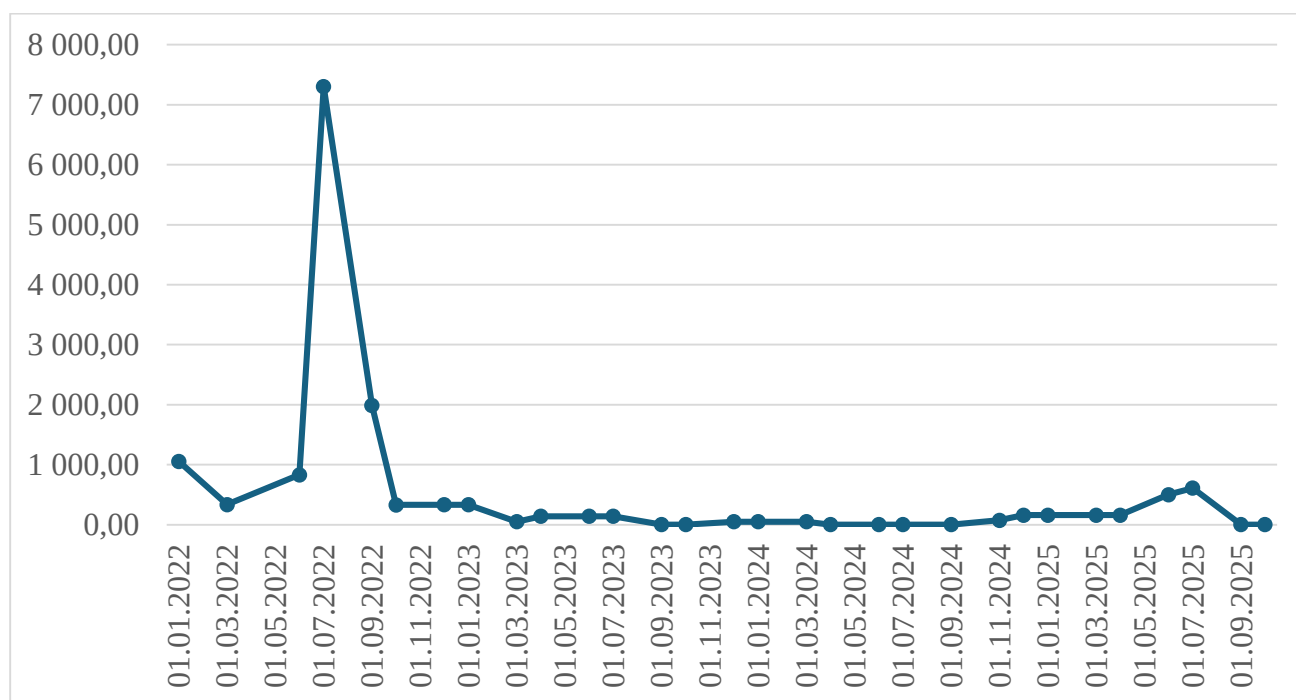

Рисунок 2.5 – Динаміка загального обсягу активних операцій банків, млн. грн.

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.5 спостерігаємо зниження загального обсягу активних операцій банків, що є негативною тенденцією динаміки фінансового ринку України. Істотне зростання загального обсягу активних операцій банків спостерігаємо в період березень-листопад 2022 року, що пояснюється наступним чином. Із початком повномасштабного вторгнення банківський ринок України зазнав значної дестабілізації. Ризики неповернення кредитів, ліквідності, неплатоспроможності істотно зросли, і з метою стабілізації свого фінансового стану банки проводили значні обсяги активних казначейських операцій, що підвищило їхні показники діяльності до нормативних регулятивних значень.

Зазначене дозволило багатьом банкам зберегти бізнес, і навіть в умовах війни продовжувати ефективно та якісно надавати банківські послуги.

Динаміка загального обсягу залучених коштів, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.6.

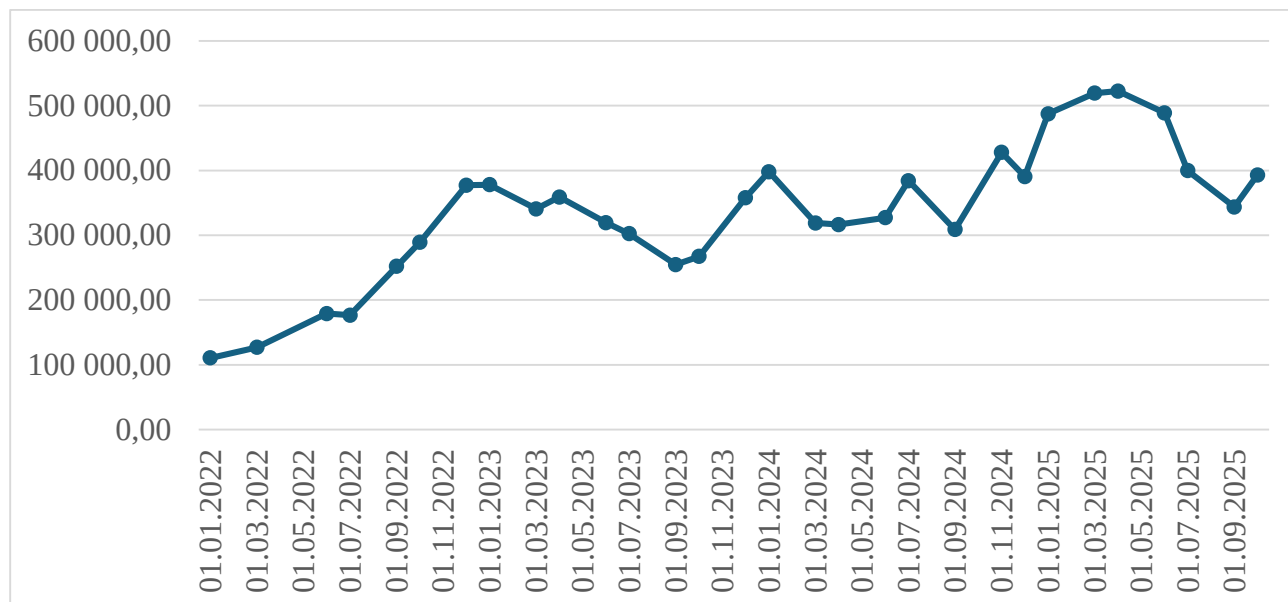

Рисунок 2.6 – Динаміка загального обсягу залучених коштів, млн. грн.

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.6 спостерігаємо зростання загального обсягу залучених коштів, що є позитивною тенденцією динаміки фінансового ринку України. Зростання загального обсягу залучених коштів свідчить про підвищення стимулу для юридичних та фізичних осіб зберігати кошти в банках у безготівковій формі, що сприяє стабілізації фінансового ринку, зменшення паніки та зростання довіри до банків як посередників на ринку фінансових послуг.

Урешті решт, саме залучені кошти є ключовим ресурсом здійснення банківської діяльності, оскільки вони становлять основну частку пасивних операцій, і акумулюються з метою перерозподілу їх за термінами та ліквідністю в різні категорії активних операцій, зокрема кредитні операції, операції з цінними паперами тощо. Тобто за рахунок зростання обсягу залучених коштів зростає ресурсна база банків, що може бути спрямована в активні операції, а за рахунок

процентних, комісійних та інших доходів від таких операцій банківська система генерує прибуток.

Динаміка залишків на кореспондентських рахунках в банках, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.7.

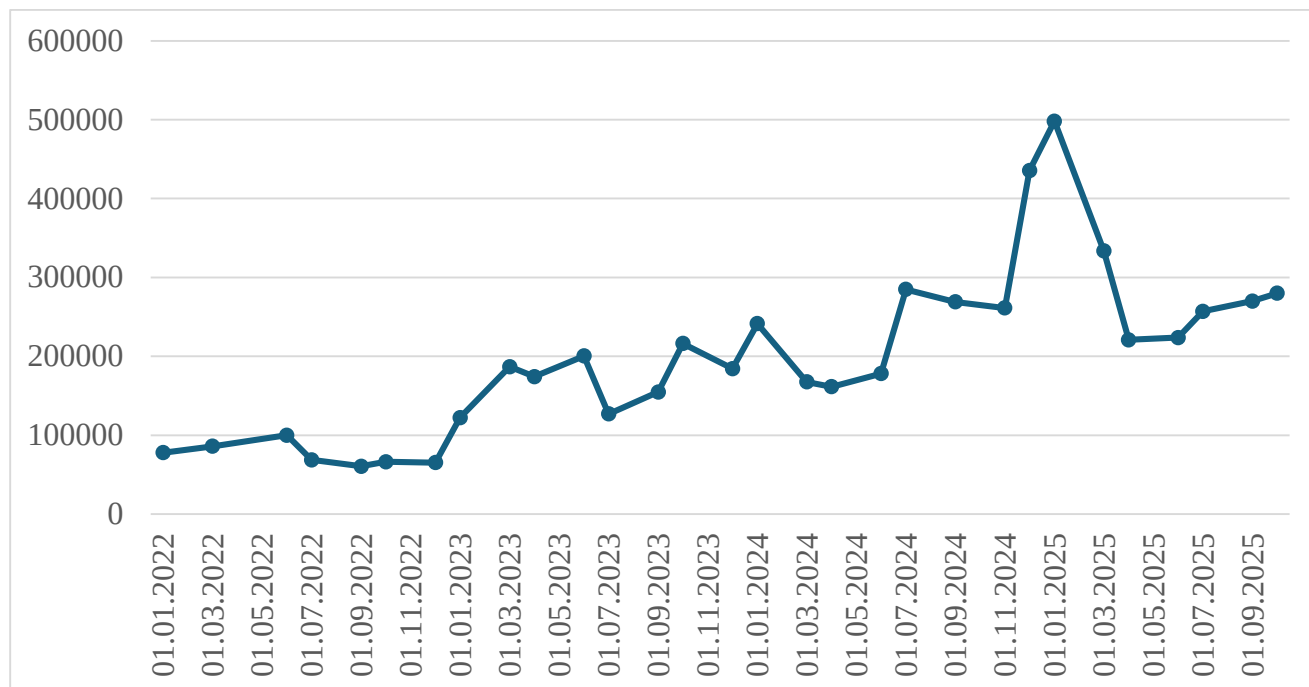

Рисунок 2.7 – Динаміка залишків на кореспондентських рахунках в банках, млн. грн.

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.7 спостерігаємо зростання залишків на кореспондентських рахунках в банках, що також є позитивною динамікою фінансового ринку України. Аналогічно до залучених коштів, залишки на кореспондентських рахунках в банках є джерелом ресурсної бази, за рахунок якої банк реалізує свою функцію посередника на ринку фінансових послуг.

Динаміка загального обсягу операцій ОВДП, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.8.

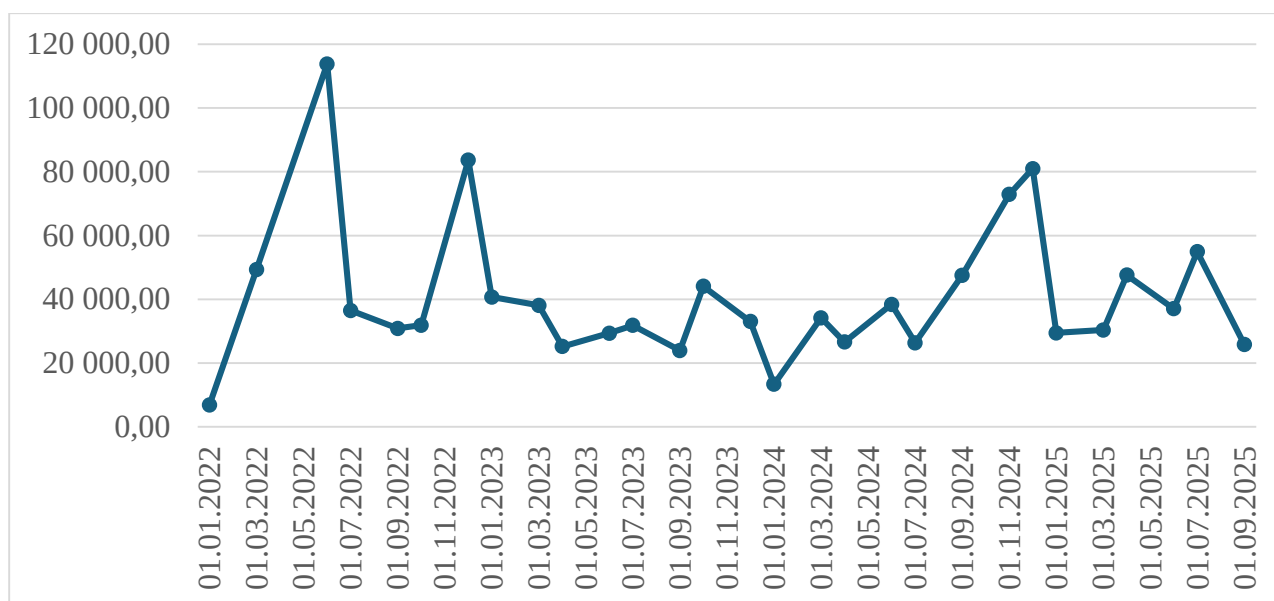

Рисунок 2.8 – Динаміка загального обсягу операцій ОВДП, млн. грн.

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.8 спостерігаємо зростання загального обсягу операцій ОВДП, проте динаміка зазначеного показника є достатньо неоднорідною. Зазначена тенденція свідчить про нестабільність фінансового ринку, що є негативною тенденцією.

Динаміка відсоткової ставка по ОВДП, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.9.

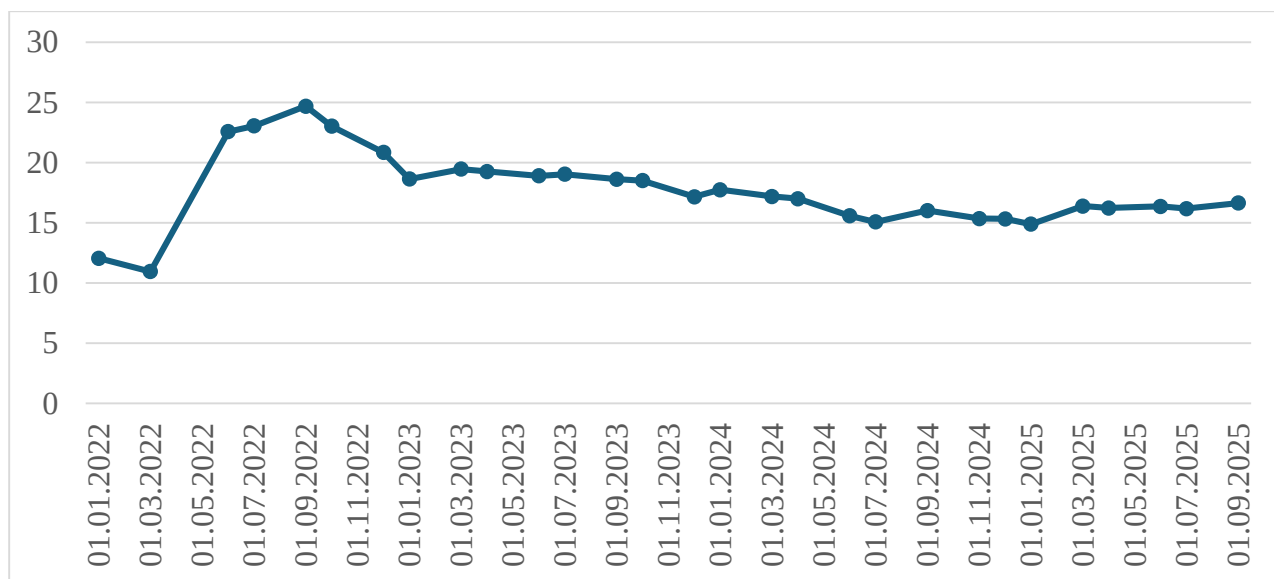

Рисунок 2.9 – Динаміка відсоткової ставка по ОВДП, %

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.9 спостерігаємо зростання відсоткової ставка по ОВДП, що є позитивним показником фінансового ринку України. У той же час, із початку 2023 року показник відсоткової ставка по ОВДП є стабільним та майже незмінним, що, з однієї сторони, може свідчити про стабілізацію ринку ОВДП, але з іншої, - може свідчити про тенденції перманентності, що є негативним явищем для фінансового ринку України.

З урахуванням нестабільної динаміки загального обсягу операцій ОВДП тенденції показників ринку ОВДП в Україні не є однозначними, а тому мають як позитивний, так і негативний вплив на фінансовий ринок України.

Динаміка курсу долара США готівкового, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.10.

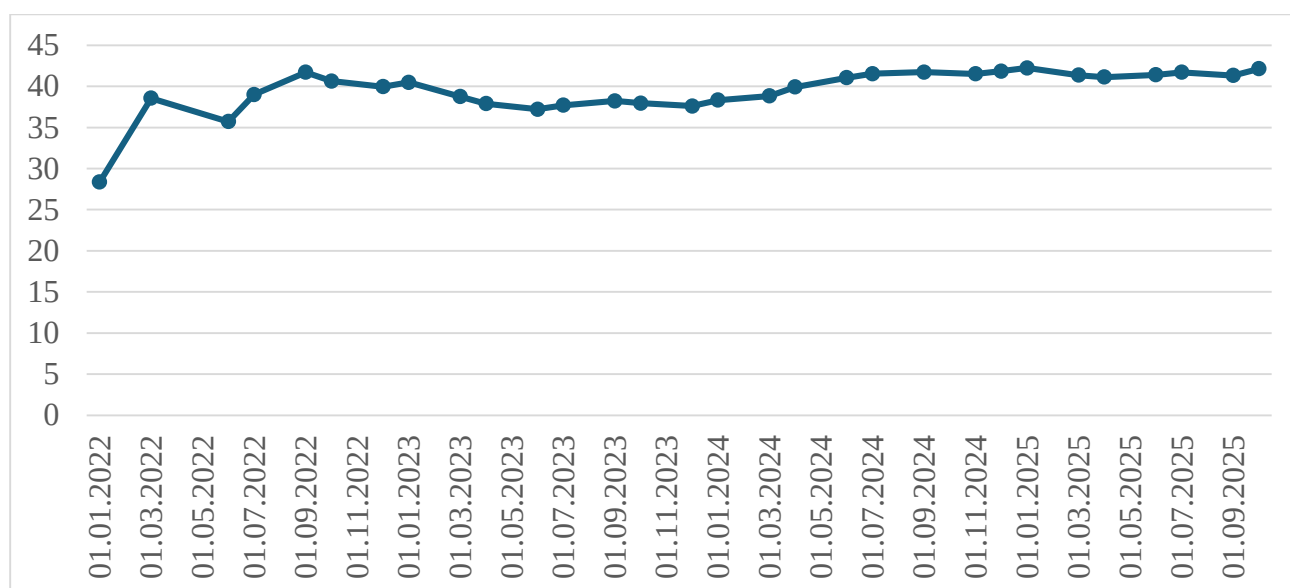

Рисунок 2.10 – Динаміка курсу долара США готівкового, дол. США

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.10 спостерігаємо зростання курсу готівкового долара США, що є негативною тенденцією фінансового ринку України. Зокрема, зростання курсу негативно впливає на валютний ринок, оскільки відбувається зниження вартості національної валюти, що спричиняє зростання інфляції, зниження купівельної спроможності та інші негативні наслідки для економіки держави.

Валютний ринок є одним із ключових складових фінансового ринку, а тому управління валютним курсом є однією із головних цілей для регулятора. Із початком війни ми спостерігаємо істотний приріст курсу, що підтверджується даними рис. 2.10, і Національний банк України у відповідь на таку негативну динаміку реалізував низку важливих заходів адміністративного регулювання, таких як заборона транскордонних переказів (що сприяло протидії відтоку капіталу за кордон), заборона або ліміти на операції з купівлі, зняття валюти (що також сприяло протидії відтоку капіталу та знеціненню гривні), інші заходи, які були необхідні задля стабілізації валютного ринку України.

Динаміка курсу євро готівкового, за даними Національного банку України, представлена на рисунку 2.11.

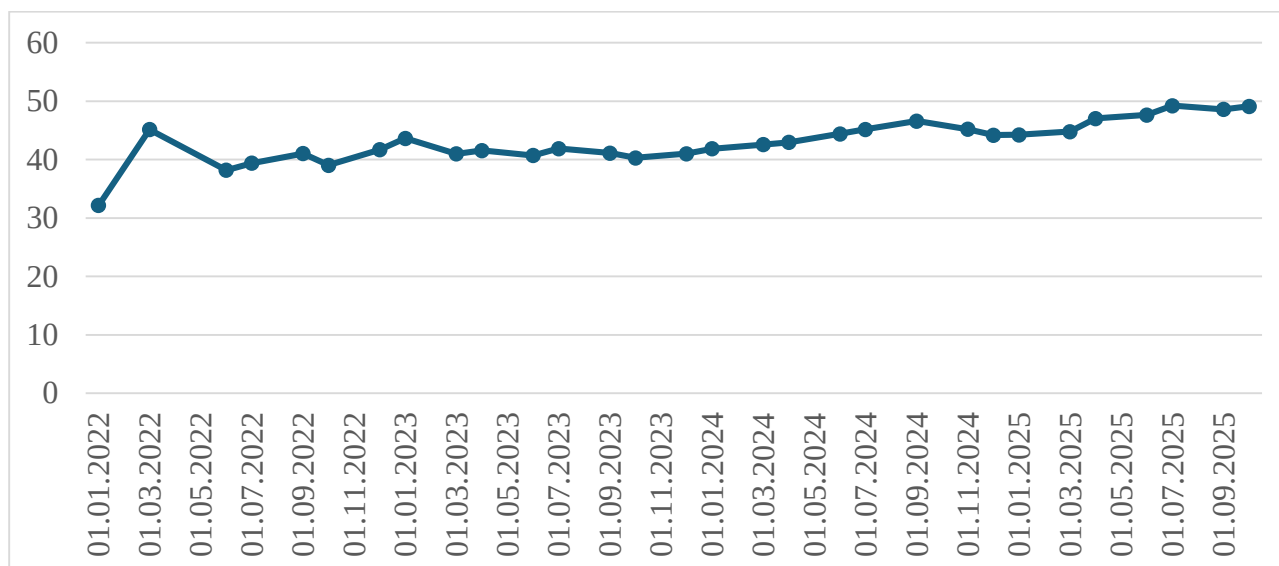

Рисунок 2.11 – Динаміка курсу євро готівкового, євро

Джерело: створено на основі даних [48].

Отже, за даними рисунку 2.11 спостерігаємо зростання курсу готівкового євро, що є негативною тенденцією фінансового ринку України. Зокрема, зростання курсу негативно впливає на валютний ринок, оскільки відбувається зниження вартості національної валюти, що спричиняє зростання інфляції, зниження купівельної спроможності та інші негативні наслідки для економіки держави.

Таким чином, за результатами аналізу статистики фінансових ринків України нами визначені такі тенденції:

- позитивні: для показників відсоткова ставка по депозитах овернайт; загальний обсяг активних операцій банків; загальний обсяг залучених коштів; залишки на кореспондентських рахунках в банках;
- негативні: для показників облікової ставки Національного банку України; відсоткова ставка по кредитах овернайт; відсоткова ставка рефінансування банків; курс долар США готівковий та курс євро готівковий;
- неоднозначні: для показників загальний обсяг операцій ОВДП та відсоткова ставка по ОВДП, оскільки динаміка зазначених показників має як позитивні, так і негативні наслідки для фінансового ринку України.

Станом на 2025 рік частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі України продовжує демонструвати істотне зниження, що є мінімальним рівнем за останнє десятиліття. За даними Національного банку України, ще станом на 01 квітня 2025 р. частка NPL становила близько 28,6 % кредитного портфелю, що нижче показників на початку року та продовжує тенденцію зменшення, що спостерігається з 2023 р. До середини 2025 р. показник знизився до 27,9 %, а вже станом на жовтень 2025 р. частка NPL досягла приблизно 25 %, найнижчого значення за останні 10 років [49].

Зазначена позитивна динаміка відбувається на тлі значної макроекономічної нестабільності, проте поліпшення якості кредитного портфелю можна пояснити кількома ключовими факторами:

- Активне списання старих проблемних кредитів та зростання обсягу нових якісних позик, оскільки банки орієнтуються на кредитування клієнтів з більш стабільною платоспроможністю, що знижує частку дефолтів у структурі портфеля.
- Зниження кредитних ставок і покращення умов кредитування сприяють відновленню попиту на кредити та кращому обслуговуванню боргу з боку позичальників, що також відображається у зменшенні NPL.
- Наявність економічної турбулентності та непевних умов зростання, включно з коливанням курсу валют і інфляційними коливаннями, могла б посилити стрес-уразливість позичальників; однак зазначені фактори компенсуються

структурними покращеннями якості кредитного портфеля та підвищеною увагою банків до ризик-орієнтованих практик кредитування.

Таким чином, навіть за умов макроекономічної нестабільності 2025 року, тренд на зниження частки непрацюючих кредитів зберігається і досягає історично низького рівня, що свідчить про певну стабілізацію фінансового сектору і ефективність заходів банківського регулювання та ризик-менеджменту, хоча подальші зміни в економічних умовах можуть визначати подальшу динаміку NPL у короткостроковій перспективі.

Наступним кроком проведеного дослідження стало з урахуванням вище зазначених тенденцій здійснення тестування гіпотези щодо взаємозв'язку облікової ставки Національного банку України як ключового інструменту регулювання фінансового ринку з іншими окремими показниками банківської діяльності.

Задля тестування гіпотези дослідження ми здійснили кореляційний аналіз динаміки показника облікової ставки Національного банку України (Y) з показниками:

- відсоткова ставка по кредитах овернайт – X1;
- відсоткова ставка рефінансування банків – X2;
- відсоткова ставка по депозитах овернайт – X3;
- загальний обсяг активних операцій банків – X4;
- загальний обсяг залучених коштів – X5;
- залишки на кореспондентських рахунках в банках – X6;
- загальний обсяг операцій ОВДП – X7;
- відсоткова ставка по ОВДП – X8;
- курс долар США готівковий – X9;
- курс євро готівковий – X10.

За результатами проведеного кореляційного аналізу з первинної вибірки було здійснено відбір з урахуванням критерію відбору. Критерієм відбору ми визначили значення показника кореляції на рівні 0,70 і більше, що свідчить про тісний кореляційний зв'язок між досліджуваними показниками. З урахуванням

критерію відбору, з первинної вибірки було відібрано 4 показники. Загальна кількість спостережень становить 150 спостережень.

Задля дослідження взаємозв'язків показника облікової ставки Національного банку України з іншими показниками банківської системи України ми сформували первинну вибірку для здійснення кореляційного аналізу (додаток Б).

За даними первинної вибірки здійснено кореляційний аналіз показника облікової ставки Національного банку України (У) з окремими показниками банківської системи України (X1-X10) з використанням програмного забезпечення MS Excel (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Кореляційний аналіз облікової ставки НБУ з окремими показниками банківської діяльності в Україні

Показник для перевірки кореляції з обліковою ставкою НБУ	Значення
Відсоткова ставка по кредитах овернайт	0,96524
Відсоткова ставка рефінансування банків	0,96524
Відсоткова ставка по депозитах овернайт	0,97254
Загальний обсяг активних операцій банків	0,32248
Загальний обсяг залучених коштів	-0,1368
Залишки на кореспондентських рахунках в банках	-0,4712
Загальний обсяг операцій ОВДП	0,15759
Відсоткова ставка по ОВДП	0,87686
Курс долар США готівковий	-0,043
Курс євро готівковий	-0,3473

Джерело: розраховано автором.

Наступним кроком економетричних розрахунків є відбір показників із високим ступенем кореляції (0,70 і більше) та інтерпретація результатів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Інтерпретація результатів кореляційного аналізу облікової ставки НБУ з окремими показниками банківської діяльності в Україні

Показник	Значення	Результат
Відсоткова ставка по кредитах овернайт	0,96524	Тісний; прямий
Відсоткова ставка рефінансування банків	0,96524	Тісний; прямий
Відсоткова ставка по депозитах овернайт	0,97254	Тісний; прямий
Відсоткова ставка по ОВДП	0,87686	Тісний; прямий

Джерело: створено автором.

Таким чином, проведені економетричні розрахунки засвідчили, що зі зростанням облікової ставки Національного банку України зростають відсоткові ставки по кредитах овернайт, ставки рефінансування банків, ставки по депозитах овернайт та ОВДП. Результати підтверджують гіпотезу дослідження, що облікова ставка Національного банку України як ключовий інструмент регулювання фінансового ринку має взаємозв'язок з іншими окремими показниками банківської діяльності.

На основі одержаних результатів нами визначено наявність та характер тісного кореляційного зв'язку між дослідженими показниками:

- тісний прямий кореляційний зв'язок, який означає, що зі зростанням показника облікової ставки Національного банку України (У) зростає значення відповідного показника;
- тісний зворотній кореляційний зв'язок, який означає, що зі зростанням показника облікової ставки Національного банку України (У) зменшується значення відповідного показника.

За результатами встановленого характеру кореляції між дослідженими показниками, ми зробили висновки щодо впливу облікової ставки Національного банку України на окремі показники банківської системи України:

- відсоткова ставка по кредитах овернайт;
- відсоткова ставка рефінансування банків;
- відсоткова ставка по депозитах овернайт;
- відсоткові ставки по ОВДП.

Таким чином, ми підтвердили гіпотезу проведеного дослідження про те, що облікова ставка Національного банку України як ключовий інструмент регулювання фінансового ринку має взаємозв'язок з іншими окремими показниками банківської діяльності, такими як: відсоткові ставки по кредитах овернайт, ставки рефінансування банків, ставки по депозитах овернайт та ОВДП.

2.3 Вплив сучасних тенденцій розвитку банківської діяльності на міжнародному ринку фінансових послуг

Задля аналізу та визначення основних тенденцій розвитку світового ринку банківських послуг здійснено дослідження статистичних даних щодо розвитку фінансового сектору в світі за даними Світового банку. З-поміж 26 показників, які характеризують сучасний стан світового ринку банківських послуг, нами було відібрано 5 ключових показників за такими критеріями:

- 1) здатність на основі динаміки такого показника зробити висновки щодо тенденцій розвитку обраного для дослідження ринку;
- 2) наявність даних за останні п'ять років (оскільки визначити тенденцію можна лише шляхом спостереження від 5 років);
- 3) важливість та релевантність показника відносно загальної вибірки (пріоритет показникам, найбільш пов'язаним з обраним для дослідження ринку).

На основі вищезазначеного підходу нами відібрані для дослідження тенденцій світового ринку банківських послуг такі показники: кількість банкоматів; кількість грошових агрегатів в обігу; кількість відділень банків; процентний спред; отримані персональні грошові перекази. Динаміка кожного із вищенаведених показників дасть можливість визначити, які тенденції переважають на світовому ринку банківських послуг протягом останніх років. Спостереження здійснено за останні 10 років, аби тривалість періоду спостереження дала змогу зробити відповідність висновки.

Динаміка кількості банкоматів у світі (на 100 тис. дорослих), за даними Світового банку, представлена на рисунку 2.12.

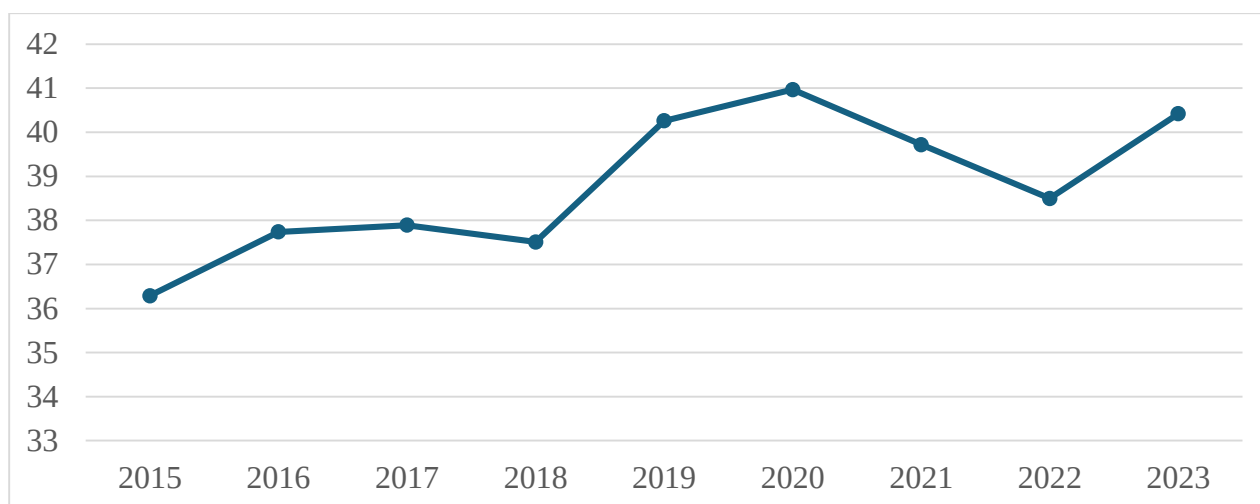

Рисунок 2.12 – Динаміка кількості банкоматів у світі за 2015-2023 роки, од. на 100 тис. дорослих

Джерело: створено на основі даних [50].

Отже, дані рисунку 2.12 свідчать, що у 2015-2023 роках кількість банкоматів у світі зростає, така динаміка позитивно характеризує тенденції розвитку світового ринку банківських послуг, оскільки збільшення кількості банкоматів сприяє доступності банківських послуг, зокрема щодо поповнення та зняття коштів, і є позитивним чинником розвитку банківської діяльності.

Динаміка кількості грошових агрегатів в обігу в світі, за даними Світового банку, представлена на рисунку 2.13.

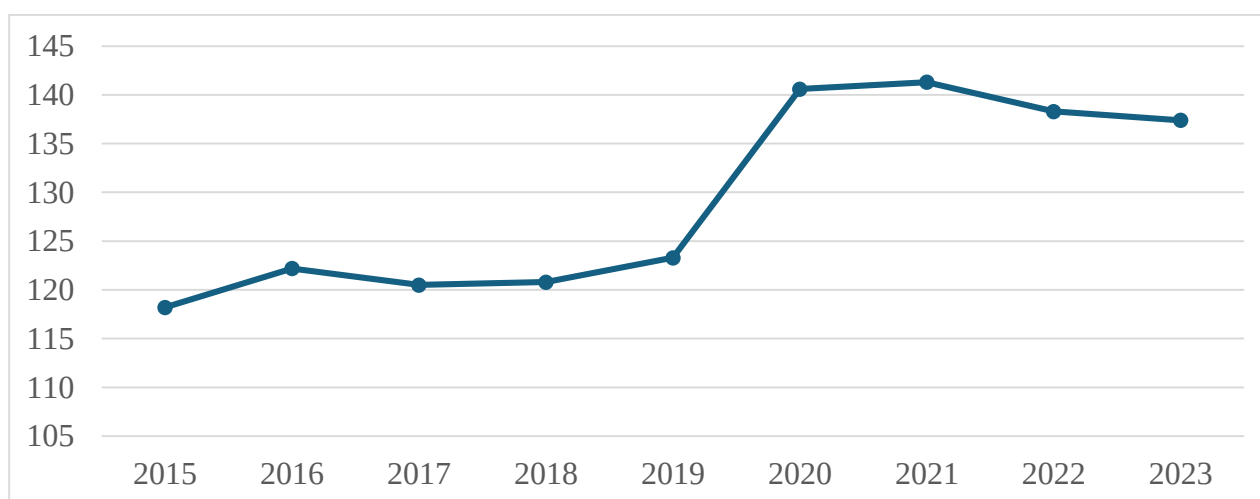

Рисунок 2.13 – Динаміка кількості грошових агрегатів в обігу в світі за 2015-2023 роки, % від ВВП

Джерело: створено на основі даних [51].

Отже, дані рисунку 2.13 свідчать, що протягом 2015-2023 років динаміка кількості грошових агрегатів в обігу в світі є зростаючою, що позитивно характеризує сучасні тенденції розвитку банківської діяльності в світі. Збільшення кількості грошових агрегатів свідчить про розвиток економіки та підвищення рівня монетизації економіки, що є позитивною тенденцією світового ринку банківських послуг.

Динаміка кількості відділень комерційних банків у світі, за даними Світового банку, представлена на рисунку 2.14.

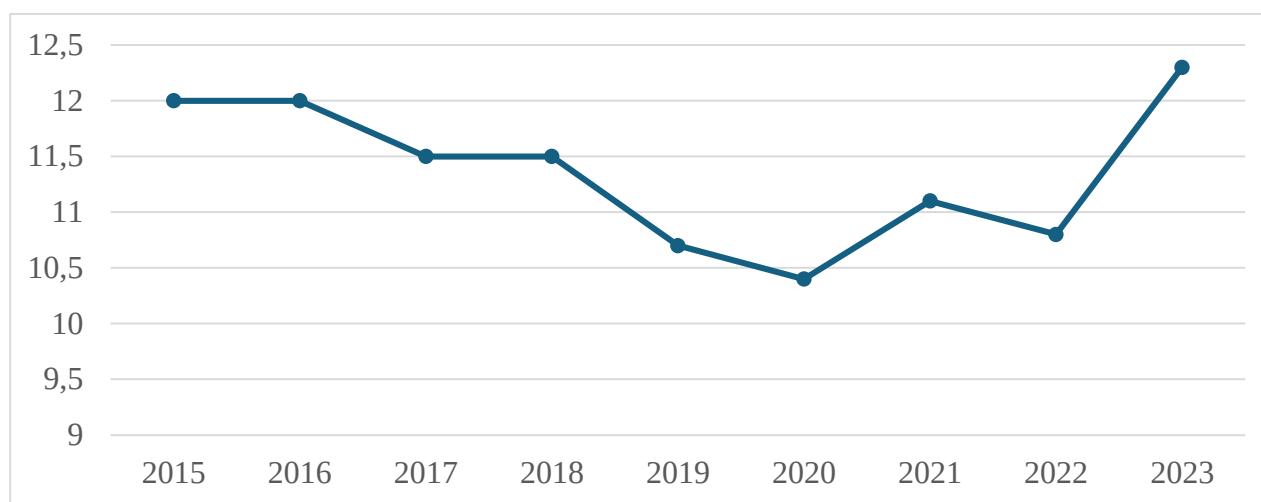

Рисунок 2.14 – Динаміка кількості відділень комерційних банків у світі за 2015-2023 роки, од. на 100 тис. дорослих

Джерело: створено на основі даних [52].

Отже, дані рисунку 2.14 свідчать, що у період 2015-2020 років переважала тенденція скорочення кількості відділень комерційних банків у світі, тоді як з 2020 по 2023 рік – динаміка зростаюча. Тенденція зміни кількості відділень комерційних банків у світі є неоднозначною, і, на нашу думку, пояснюється тим, що до 2020 року банки активно розвивали дистанційні канали обслуговування та цифрові технології, у зв'язку із чим потреба у фізичних відділеннях була меншою і їх кількість скорочувалась. У 2020 році розпочалась епідемія коронавірусу, і ця криза зачепила і світовий ринок банківських послуг, оскільки через макроекономічну нестабільність довіра до банків почала зменшуватись. У таких умовах банки почали

збільшувати кількість відділень, оскільки таким чином банківські послуги стають більш доступними і довіра до банків зростає. Загалом, досліджена тенденція не є однозначною.

Динаміка відсоткового спреду в світі, за даними Світового банку, представлена на рисунку 2.15.

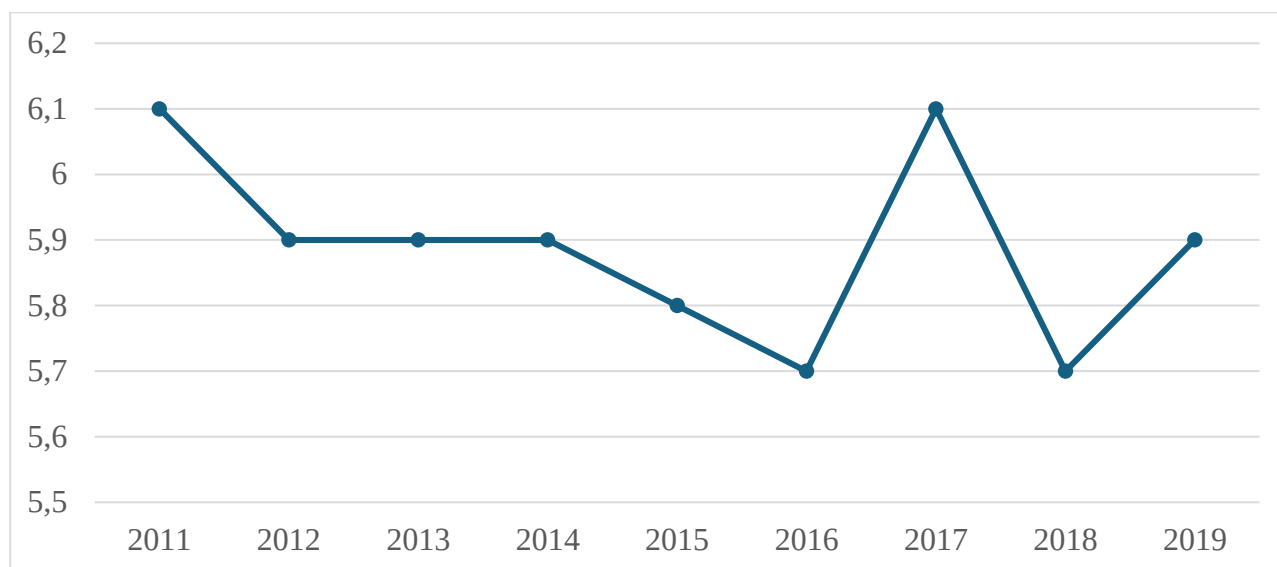

Рисунок 2.15 – Динаміка відсоткового спреду в світі за 2011-2019 роки, %

Джерело: створено на основі даних [53].

Отже, дані рисунку 2.15 свідчать, що зменшення відсоткового спреду в 2011-2016 роках, на противагу зростанню показника в 2017-2019 роках. Зазначена тенденція також не є однозначною, оскільки відсотковий спред представляє різницю між відсотками за депозитами та за кредитами. З однієї сторони, зниження спреду свідчить про зниження ставок за кредитами і депозитами, і для розвитку кредитування це позитивна тенденція. З іншого боку, зростання ставок негативно впливає на кредитування, але є позитивним чинником розвитку ринку вкладних (депозитних) операцій. Загалом динаміка відсоткового спреду в світі за 2011-2019 роки не є однорідною, а тому тенденції розвитку світового ринку банківських послуг не є однозначними. У 2011-2016 роках формувалися більш сприятливі умови для розвитку кредитування, тоді як у 2017-2019 роках – більш сприятливі умови для залучення ресурсної бази.

Динаміка отриманих персональних грошових переказів в світі, за даними Світового банку, представлена на рисунку 2.16.

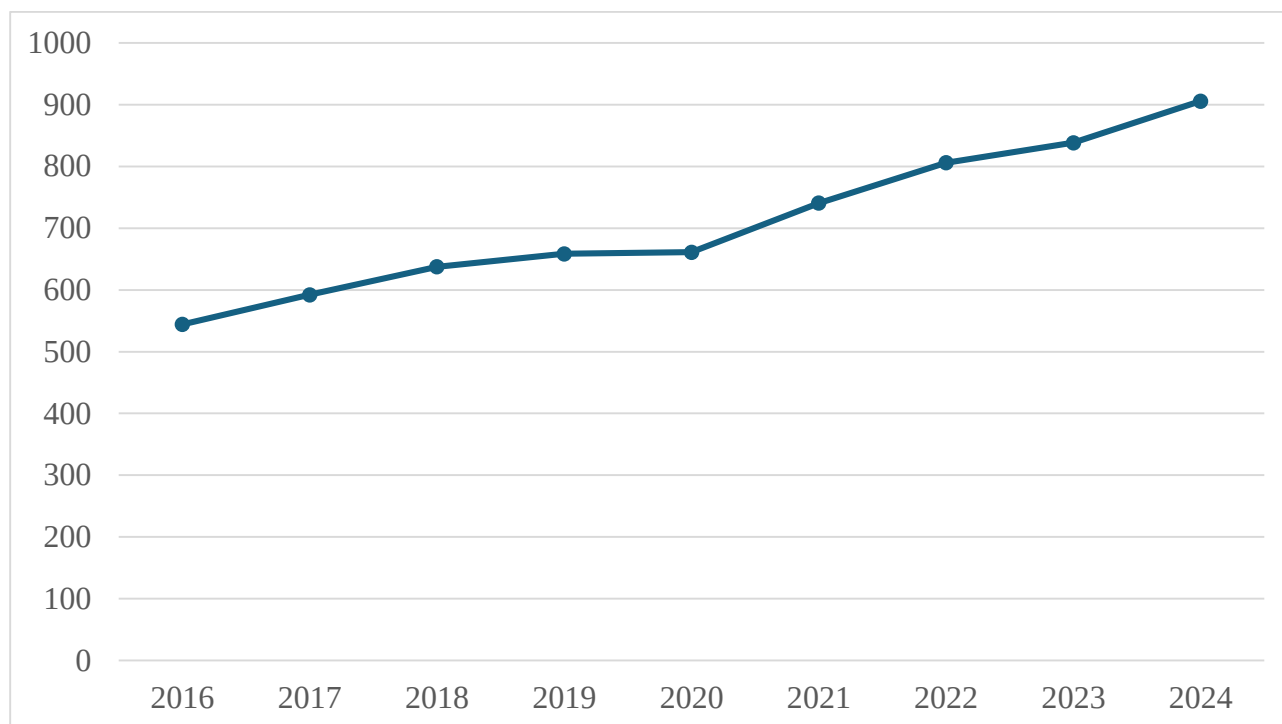

Рисунок 2.16 – Динаміка отриманих персональних грошових переказів у світі за 2016-2024 роки, млрд. дол. США

Джерело: створено на основі даних [54].

Отже, дані рисунку 2.16 свідчать, що обсяги отриманих персональних грошових переказів у світі за 2016-2024 роки зростають, що позитивно характеризує світовий ринок банківських послуг. Збільшення грошових переказів свідчить про більш активне використання послуг банків у світі, що сприяє розвитку банківського бізнесу, стабільності та надійності банківської системи у світі.

Позитивна динаміка показників: кількості грошових агрегатів в обігу в світі, кількості відділень комерційних банків та банкоматів у світі, отриманих персональних грошових переказів у світі свідчить про тенденцію глобалізації фінансових ринків та зростання ролі банків як посередників на міжнародному ринку фінансових послуг. Така тенденція позитивно впливає на розвиток банківської діяльності та створює нові можливості для розвитку банківського бізнесу в світі.

Підсумовуючи усе вищезазначене, проведений аналіз динаміки основних показників світового ринку банківських послуг за даними Світового банку за останні 10 років засвідчив переважно позитивні тенденції його розвитку. Зокрема, збільшення кількості банкоматів та грошових агрегатів у обігу, кількості переказів та відділень комерційних банків (за останні 4 роки) позитивно впливають на світовий ринок банківських послуг. У той же час, встановлено, що динаміка окремих показників банківської діяльності не є однорідною і щодо кожного показника зроблено відповідні висновки.

За результатами проведеного дослідження нами визначено такі тренди:

- Довгострокові: класичне капіталізаційне регулювання, імплементація стандартів Basel I-III, кредитний та ринковий ризик;
- Сучасні: фінтех-екосистеми, відкриті API (Open Banking), кібербезпека, ESG-фінансування, цифрові валюти, регулювання криптоактивів.

Сучасні тренди фінансової цифровізації визначають не лише розвиток фінтех-сектору, а й прямий вплив на традиційні банки-посередники. Одним із ключових драйверів інновацій у фінансовому секторі є штучний інтелект, що активно використовується для автоматизації аналітики, управління ризиками, персоналізації продуктів і підвищення операційної ефективності. За даними аналітичних досліджень, глобальні інвестиції у штучний інтелект зростають у 2025 році щонайменше втричі, і технологія стає пріоритетною складовою інвестиційних бюджетів компаній у різних секторах економіки, включно з фінансами та банківськими послугами.

Паралельно з розвитком штучного інтелекту зростає роль блокчейн-технологій і цифрових активів, які створюють альтернативну інфраструктуру фінансових операцій. За період 2020-2024 роки фінансові установи інвестували понад 100 млрд дол. США у блокчейн-інфраструктуру, що включає рішення для забезпечення безпечних розрахунків, токенизації активів та побудови розподілених систем підтвердження транзакцій [55].

Впровадження штучного інтелекту та блокчейн у банківських процесах суттєво трансформує конкурентне середовище. Так, алгоритмічні моделі штучного

інтелекту дозволяють банкам і фінтех-компаніям обробляти великі обсяги даних для прогнозування поведінки клієнтів, автоматизованої оцінки ризиків та оптимізації кредитних рішень, що підвищує точність і швидкість сервісу. Водночас блокчейн-рішення забезпечують більш ефективні механізми розрахунків та обміну активами, що знижує транзакційні витрати і зменшує залежність від центральних посередників.

Такі технологічні зміни стимулюють появу нових бізнес-моделей, включно з децентралізованими фінансами та цифровими активами, що можуть конкурувати з традиційними банківськими продуктами. Це створює нові виклики для банків, які повинні адаптувати свої бізнес-стратегії, щоб залишатись конкурентоспроможними в умовах прискореної цифровізації фінансових сервісів.

Аналіз світового досвіду свідчить, що успішна адаптація банківської системи до сучасних економічних, технологічних та регуляторних викликів потребує комплексного підходу, який включає кілька ключових напрямів. По-перше, це впровадження інноваційних фінансових технологій, що дозволяє підвищувати ефективність операцій, знижувати транзакційні витрати та забезпечувати більш гнучке реагування на зміни на ринку. По-друге, розвиток внутрішніх моделей управління ризиками забезпечує стабільність банківських установ навіть у складних макроекономічних умовах і дозволяє мінімізувати негативний вплив фінансових шоків. По-третє, дотримання міжнародних стандартів капіталізації та ліквідності, таких як Базель III, створює основу для підвищення довіри з боку інвесторів і клієнтів, а також полегшує інтеграцію на глобальні фінансові ринки. Крім того, сучасні банківські системи все більше орієнтуються на принципи соціальної та екологічної відповідальності, інтегруючи їх у процеси кредитування та інвестицій, що підвищує стійкість фінансового сектору та сприяє розвитку «зеленої» економіки.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

3.1 Проблеми та виклики для банківської системи України

Міжнародна регіональна інтеграція є одним із ключових процесів сучасної світової економіки, що визначає напрямки розвитку національних фінансових систем. Для України, яка обрала європейський вектор економічної та політичної інтеграції, питання адаптації банківської системи до міжнародних стандартів і вимог набуває особливої актуальності. Поглиблення співпраці з Європейським Союзом, участь у міжнародних фінансових організаціях, а також інтеграція у глобальні фінансові ринки створюють як нові можливості, так і значні виклики для банківського сектору.

Банківська система відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності, мобілізації капіталу та підтримці економічного зростання. Водночас в умовах міжнародної регіональної інтеграції вона стикається з необхідністю структурних трансформацій, гармонізації регуляторного середовища та підвищення конкурентоспроможності. Міжнародна регіональна інтеграція передбачає зближення національних економік шляхом зниження бар'єрів для руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили. У фінансовій сфері цей процес супроводжується уніфікацією правил регулювання, запровадженням спільних стандартів банківської діяльності та посиленням координації між регуляторними органами різних країн.

Для банківських систем інтеграція означає зростання конкуренції, підвищення вимог до прозорості діяльності та фінансової стійкості, а також необхідність впровадження міжнародних стандартів, таких як Базель III, стандарти

фінансової звітності (IFRS) та правила боротьби з відмиванням коштів (AML/CFT) [56]. Водночас інтеграційні процеси відкривають доступ до ширших фінансових ринків, міжнародних інвестиційних ресурсів і сучасних банківських технологій.

Для України міжнародна регіональна інтеграція, насамперед у європейський фінансовий простір, є важливим чинником модернізації банківської системи. Проте специфіка національної економіки, макроекономічна нестабільність і наслідки тривалих кризових явищ ускладнюють цей процес.

Щодо основних проблем для банківської системи України в умовах міжнародної регіональної інтеграції, їх представлено на рисунку 3.1.

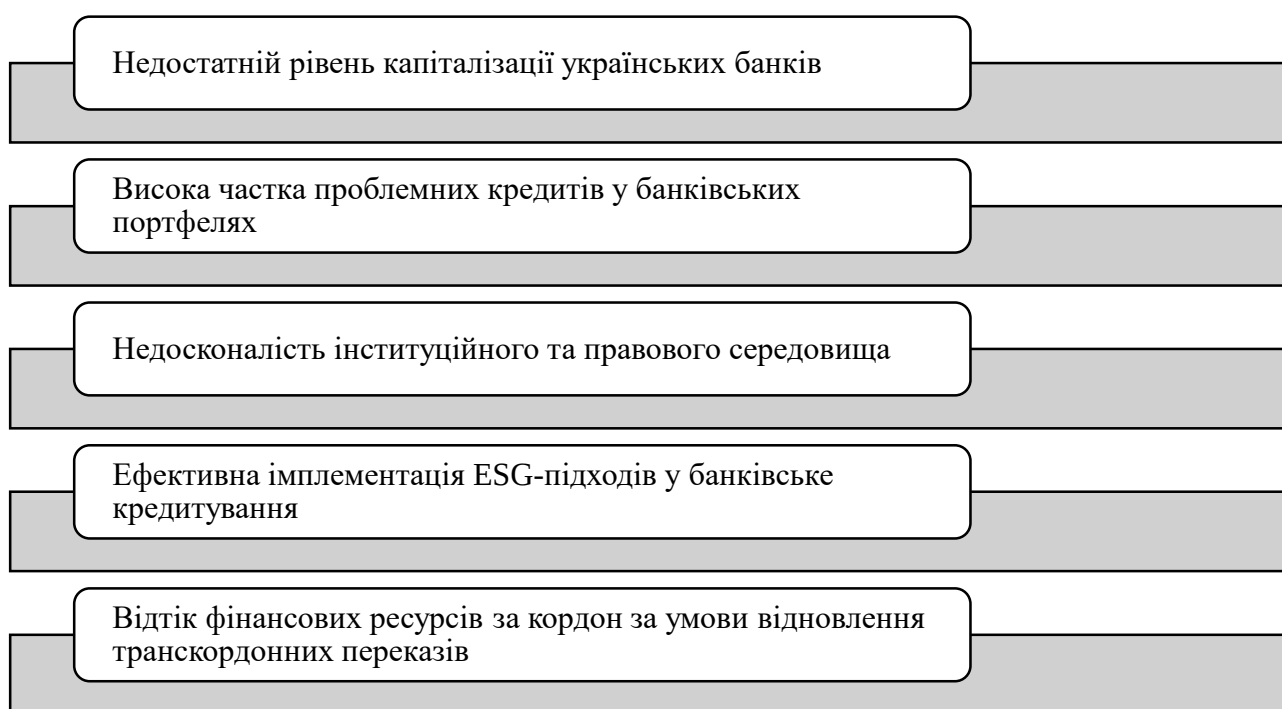

Рисунок 3.1 – Основні проблеми для банківської системи України в умовах міжнародної регіональної інтеграції

Джерело: створено автором.

Отже, за даними рисунку 3.1, однією з ключових проблем банківської системи України залишається недостатній рівень капіталізації банків. У порівнянні з провідними європейськими фінансовими установами, українські банки часто мають обмежені фінансові ресурси, що знижує їхню здатність конкурувати на міжнародному рівні та виконувати підвищені регуляторні вимоги.

Іншою суттєвою проблемою є висока частка проблемних кредитів у банківських портфелях. Накопичення непрацюючих активів негативно впливає на фінансову стійкість банків. В умовах інтеграції це створює додаткові ризики, оскільки міжнародні партнери приділяють значну увагу якості активів та управлінню ризиками.

Важливим викликом є також недосконалість інституційного та правового середовища. Незважаючи на поступову гармонізацію законодавства з нормами ЄС, в Україні все ще існують проблеми з правозастосуванням, захистом прав кредиторів і ефективністю судової системи. Це стримує розвиток банківського сектору та ускладнює інтеграцію у міжнародний фінансовий простір.

Щодо основних викликів для банківської системи України в умовах міжнародної регіональної інтеграції, їх представлено на рисунку 3.2.

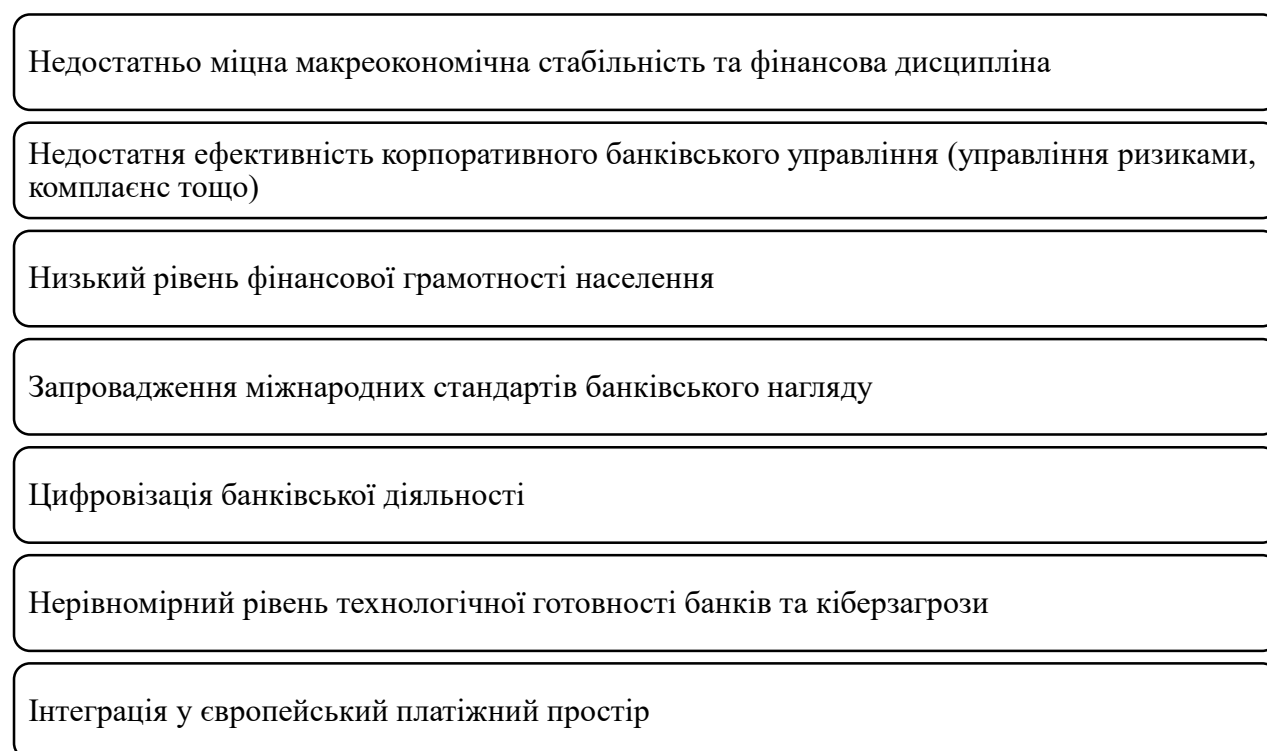

Рисунок 3.2 – Основні виклики для банківської системи України в умовах міжнародної регіональної інтеграції

Джерело: створено автором.

Отже, за даними рисунку 3.2, у процесі міжнародної регіональної інтеграції українські банки стикаються з необхідністю адаптації до складної та динамічної

регуляторної системи. Запровадження міжнародних стандартів банківського нагляду потребує значних організаційних і фінансових витрат, особливо для малих і середніх банків. Водночас недостатній рівень управління ризиками та корпоративного управління залишається слабким місцем багатьох фінансових установ.

Окремим викликом є цифровізація банківської діяльності. Інтеграція у міжнародний фінансовий простір прискорює впровадження фінансових технологій, розвиток онлайн-банкінгу та безготівкових розрахунків. Проте нерівномірний рівень технологічної готовності банків, а також кіберзагрози та питання захисту персональних даних створюють додаткові ризики для стабільності системи.

Крім того, зростає конкуренція з боку міжнародних банківських груп та небанківських фінансових установ, які мають доступ до значно більших ресурсів і сучасних технологій. Це змушує українські банки шукати нові моделі розвитку, підвищувати ефективність діяльності та орієнтуватися на клієнто-орієнтований підхід.

Світовий банк у своєму звіті «Global Economic Prospects» прогнозує глобальне економічне зростання на рівні близько 2,7 % у 2025-2026 рр., таке очікуване значення залишається нижчим за середні темпи світового зростання минулого десятиліття та відображає послідовне уповільнення глобальної економічної активності [57].

Такий помірний темп зростання зумовлений кількома ключовими факторами ризику. Передусім, сильна невизначеність торговельної і політичної політики глобальних економік стримує ділову активність і зменшує попит на капітал у міжнародних ланцюгах вартості. Зокрема, Світовий банк відзначає, що напруженість у міжнародній торгівлі та загрози ескалації торгових конфліктів можуть стримувати міжнародні інвестиції та фінансові потоки.

Окрім того, геополітичні ризики включно з тривалими військовими конфліктами, політичними суперечками між великими економіками та регіональною нестабільністю, створюють додаткову невизначеність на фінансових ринках. Такі ризики можуть призводити до посилення вимог щодо капіталу й

ліквідності для банків, оскільки регулятори у відповідь підсилюють вимоги до захисту фінансової системи від зовнішніх шоків. Разом із тим, слабкіші темпи зростання ВВП у багатьох розвинених і ринково-орієнтованих країнах також можуть погіршувати якість кредитних портфелів банків, що вимагає підвищеної уваги до управління кредитними ризиками та достатності капіталу.

Усвідомлення цих факторів ризику є критично важливим для побудови реалістичних сценаріїв капітального планування банківських установ та для формування макропруденційних політик, спрямованих на підвищення стійкості фінансової системи в умовах поєднання помірного глобального зростання і значних зовнішніх невизначеностей.

Таким чином, міжнародна регіональна інтеграція розвитку банківської системи України є складним і багатогранним процесом, який має суттєвий вплив на її еволюцію. Він відкриває нові перспективи для модернізації та економічного зростання, водночас створюючи значні виклики, пов'язані з конкуренцією, регуляторними вимогами та забезпеченням фінансової стабільності. Для успішної інтеграції українських банків у світовий фінансовий простір необхідно послідовно впроваджувати структурні реформи, зміцнювати інституційну спроможність та застосовувати міжнародні стандарти банківської практики. Це сприятиме підвищенню надійності фінансового сектору та забезпечить його ефективну участь у соціально-економічному розвитку країни.

3.2 Механізми та інструменти розвитку банківської системи зарубіжних країн в умовах міжнародної регіональної інтеграції

У сучасних умовах глобалізації міжнародна регіональна інтеграція виступає одним із ключових факторів трансформації світової економіки та фінансових систем. Поглиблення економічних зв'язків між країнами, формування

інтеграційних об'єднань і розвиток спільних фінансових ринків зумовлюють необхідність адаптації банківських систем до нових умов функціонування. Зарубіжні країни, що беруть участь у регіональних інтеграційних процесах, активно використовують різноманітні механізми та інструменти розвитку банківського сектору з метою забезпечення фінансової стабільності, підвищення конкурентоспроможності та ефективного перерозподілу фінансових ресурсів.

Банківська система є центральною ланкою фінансової інфраструктури, яка забезпечує рух капіталу, підтримує інвестиційну активність і сприяє економічному зростанню. В умовах міжнародної регіональної інтеграції її розвиток відбувається під впливом процесів уніфікації регуляторних норм, посилення конкуренції та зростання ролі транснаціональних фінансових інститутів. Метою даної роботи є дослідження основних механізмів та інструментів розвитку банківських систем зарубіжних країн в умовах міжнародної регіональної інтеграції.

Зарубіжний досвід демонструє, що ефективний розвиток банківської системи в умовах регіональної інтеграції можливий лише за умови комплексного використання різноманітних механізмів та інструментів регулювання. Наприклад, у країнах Європейського Союзу створення Банківського союзу стало важливим кроком на шляху до поглиблення фінансової інтеграції, зміцнення стабільності банківського сектору та забезпечення єдиного підходу до регулювання і нагляду за банками на всьому європейському ринку. Така інтеграційна модель дозволяє підвищити прозорість банківської діяльності, мінімізувати системні ризики та забезпечити захист прав вкладників на всій території регіону, а також сприяє уніфікації стандартів капіталізації, ліквідності та управління ризиками серед учасників ринку.

У країнах Південно-Східної Азії регіональна інтеграція сприяла розвитку транскордонного банкінгу та залученню іноземного капіталу, що позитивно вплинуло на модернізацію національних банківських систем. Водночас держави Латинської Америки активно використовують інструменти макропруденційної політики для зниження фінансових ризиків в умовах інтеграції.

Загалом міжнародний досвід демонструє, що поєднання регуляторної гармонізації, фінансових інновацій та ефективного нагляду є запорукою сталого розвитку банківських систем у глобалізованому середовищі.

Механізми та інструменти розвитку банківської системи в зарубіжних країнах за умов міжнародної регіональної інтеграції відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності та стимулюванні економічного зростання. Системна гармонізація регуляторних стандартів, посилення інституційної інтеграції, консолідація банківського сектору та активне впровадження фінансових інновацій сприяють підвищенню ефективності діяльності банківських установ, зміцненню їх конкурентоспроможності та покращенню довіри з боку клієнтів і міжнародних інвесторів. Крім того, інтеграційні процеси стимулюють розвиток нових фінансових продуктів, оптимізацію управління ризиками та адаптацію банків до сучасних глобальних економічних викликів.

Польща є одним із найбільш показових прикладів успішної адаптації банківської системи до вимог Європейського Союзу. Протягом останніх років країна зосередилася на посиленні фінансової стійкості банківського сектору та гармонізації національного регулювання з нормами ЄС. Особливу увагу було приділено імплементації директив ЄС у сфері банківського нагляду, зокрема вимог щодо достатності капіталу, управління ліквідністю та корпоративного управління.

Важливим кроком стало активне впровадження стандартів Базель III, що сприяло зниженню системних ризиків і підвищенню довіри до польських банків з боку іноземних інвесторів. Крім того, Польща значно посилила роль Комісії фінансового нагляду (KNF), яка забезпечує ефективний контроль за банківською діяльністю відповідно до європейських стандартів. У результаті банківська система Польщі стала більш інтегрованою у фінансовий простір ЄС та здатною витримувати зовнішні шоки.

Румунія, як держава-член ЄС, протягом останнього десятиліття здійснила суттєві структурні зміни у банківській системі з метою її адаптації до вимог європейського фінансового ринку. Ключовим напрямом реформ стало очищення банківських балансів від проблемних кредитів, що було досягнуто шляхом

активного використання механізмів реструктуризації та продажу непрацюючих активів.

Національний банк Румунії відіграв важливу роль у впровадженні макропруденційних інструментів, які сприяли підвищенню фінансової стабільності. Особлива увага приділялася зміцненню капіталізації банків та посиленню вимог до управління ризиками. У результаті рівень проблемних кредитів у банківській системі Румунії значно скоротився, що створило передумови для активнішої участі румунських банків у транскордонних фінансових операціях у межах ЄС.

Країни Балтії, зокрема Естонія та Литва, демонструють приклад швидкої та глибокої інтеграції банківських систем у європейський фінансовий простір. Протягом останніх років ці країни зробили акцент на цифровізації банківських послуг і впровадженні інноваційних фінансових технологій.

Естонія відома своєю розвиненою цифровою інфраструктурою, що дозволило банкам ефективно інтегруватися у єдиний платіжний простір SEPA та забезпечити високий рівень прозорості фінансових операцій. Литва, у свою чергу, активно розвиває фінтех-сектор, створюючи сприятливе регуляторне середовище для міжнародних фінансових компаній. Центральний банк Литви запровадив спрощені процедури ліцензування для платіжних установ, що сприяло залученню іноземного капіталу та розширенню фінансового ринку.

Завдяки цим реформам банківські системи країн Балтії стали більш конкурентоспроможними та інтегрованими у фінансову систему Європейського Союзу, що позитивно вплинуло на економічний розвиток регіону.

Іспанія є яскравим прикладом країни ЄС, яка здійснила глибоку трансформацію банківської системи з метою її стабілізації та подальшої інтеграції у європейський фінансовий простір. Після фінансової кризи 2008–2012 років іспанський банківський сектор зазнав значних структурних змін, спрямованих на підвищення капіталізації та зниження системних ризиків.

Ключовим елементом реформ стало створення спеціального агентства з управління проблемними активами (SAREB), яке акумулювало непрацюючі

кредити та токсичні активи банків. Вказане дозволило очистити баланси фінансових установ і відновити їхню кредитну активність. Крім того, було посилено вимоги до корпоративного управління та банківського нагляду відповідно до стандартів ЄС і Європейського центрального банку. У результаті іспанська банківська система стала більш стійкою та інтегрованою в механізми Банківського союзу ЄС.

Ірландія упродовж останніх років здійснила масштабні реформи банківського сектору, спрямовані на відновлення довіри та забезпечення стабільного розвитку в межах Європейського Союзу. Після глибокої банківської кризи країна реалізувала програму рекапіталізації банків за підтримки європейських фінансових інституцій.

Важливим кроком стало посилення макропруденційної політики, зокрема запровадження жорсткіших вимог до іпотечного кредитування та управління кредитними ризиками. Центральний банк Ірландії активно впроваджував рекомендації Європейського органу банківського нагляду, що сприяло гармонізації регуляторного середовища з нормами ЄС. У результаті банківська система Ірландії змогла відновити фінансову стійкість та активізувати транскордонну діяльність у межах єдиного європейського ринку.

Німеччина, як одна з провідних економік ЄС, демонструє приклад адаптації національної банківської моделі до умов поглибленої регіональної інтеграції. Протягом останніх років країна активно залучена до функціонування Європейського банківського союзу, зокрема в межах Єдиного наглядового механізму (SSM).

Німецька банківська система характеризується трирівневою структурою, яка включає комерційні банки, ощадні каси та кооперативні банки. В умовах інтеграції особливу увагу приділено підвищенню прозорості та ефективності нагляду за системно важливими банками. Запровадження європейських стандартів стрес-тестування та управління ризиками сприяло зміцненню фінансової стабільності та підвищенню довіри до банківського сектору.

Аналіз практики зарубіжних країн ЄС свідчить, що успішна інтеграція банківських систем у регіональний фінансовий простір ґрунтується на поєднанні регуляторної гармонізації, інституційних реформ та активного впровадження фінансових інновацій. Польща, Румунія та країни Балтії демонструють різні підходи до реформування банківського сектору, проте спільним для них є орієнтація на підвищення фінансової стійкості, прозорості та відповідності європейським стандартам.

Отриманий досвід може бути корисним для країн, що перебувають на етапі інтеграції до ЄС, зокрема України, з огляду на необхідність модернізації банківської системи та її адаптації до вимог міжнародного фінансового середовища.

3.3 Напрями вдосконалення банківської системи України в умовах євроінтеграції та глобалізації фінансового посередництва

Євроінтеграційні процеси передбачають поступову адаптацію банківської системи України до норм і стандартів Європейського Союзу, зокрема у сфері банківського регулювання, нагляду та корпоративного управління. Імплементация європейських директив і регламентів зумовлює необхідність гармонізації законодавчої бази, підвищення прозорості банківської діяльності та зміцнення фінансової стійкості банківських установ.

Результати дослідження, висвітлені у попередніх підрозділах, засвідчили, що подолання проблем банківської системи України в умовах міжнародної регіональної інтеграції потребує комплексного підходу. Передусім важливим є подальше зміцнення макроекономічної стабільності та фінансової дисципліни, що створить сприятливі умови для розвитку банківського сектору.

Основні напрями розвитку банківської системи України в умовах євроінтеграції представлені на рисунку 3.3.

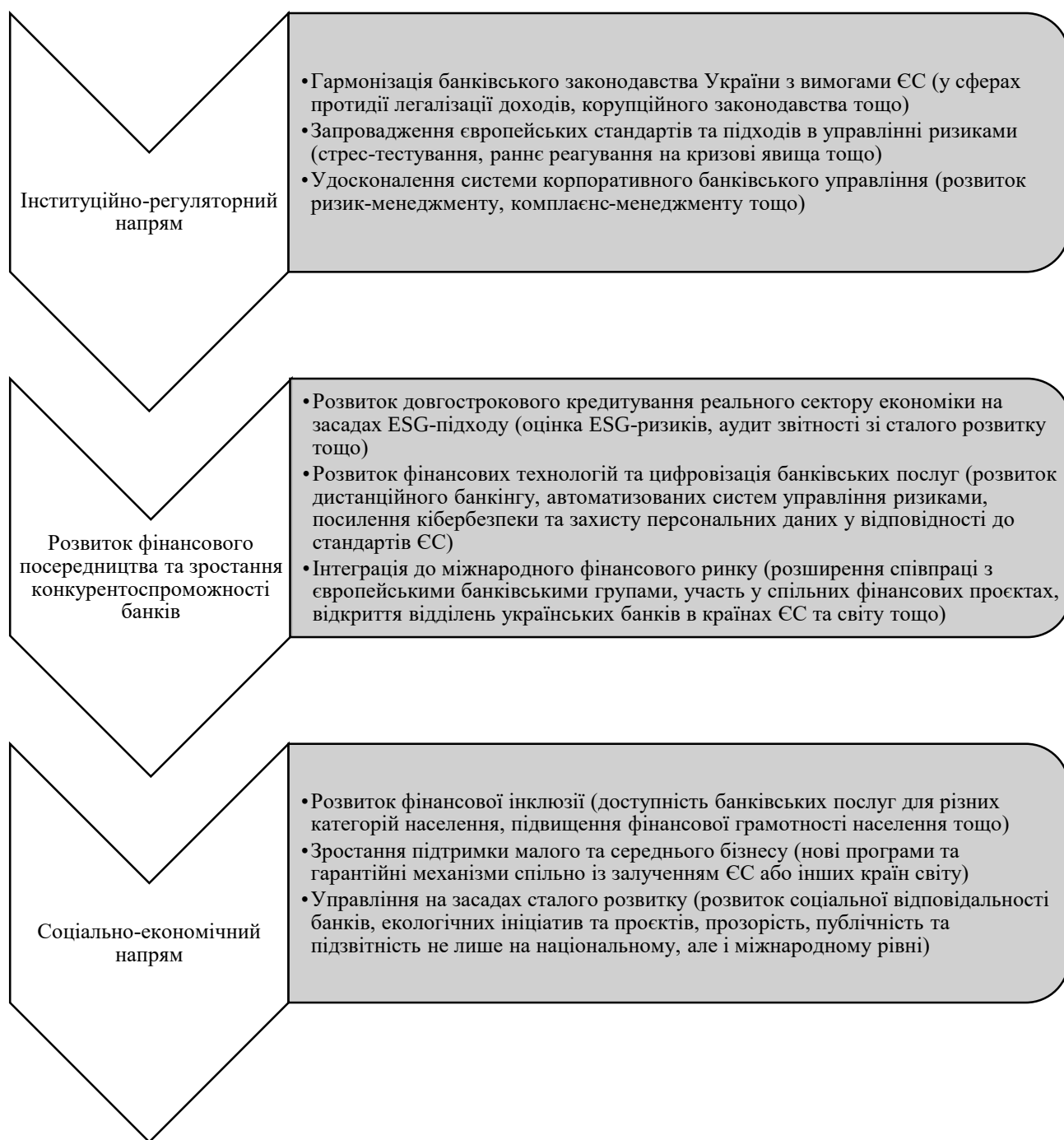

Рисунок 3.3 – Основні напрями розвитку банківської системи України в умовах міжнародної регіональної інтеграції

Джерело: створено автором.

Таким чином, одним із ключових напрямів удосконалення банківської системи України є подальше зміцнення інституційного та регуляторного середовища. Важливим завданням залишається гармонізація банківського

законодавства з нормами ЄС, зокрема у сфері банківського нагляду, вимог до капіталу та ліквідності, а також процедур фінансового моніторингу.

Посилення ролі макропруденційної політики є необхідною умовою забезпечення фінансової стабільності в умовах глобалізації. Запровадження сучасних інструментів управління системними ризиками, стрес-тестування та раннього реагування на кризові явища сприятиме підвищенню стійкості банківського сектору до зовнішніх шоків.

Окрему увагу слід приділити вдосконаленню системи корпоративного управління в банках. Підвищення відповідальності керівних органів, прозорості структури власності та якості внутрішнього контролю є важливими чинниками зміцнення довіри з боку вкладників та інвесторів. У контексті євроінтеграції це дозволить українським банкам ефективніше взаємодіяти з європейськими фінансовими інститутами.

В умовах глобалізації фінансового посередництва особливого значення набуває підвищення ефективності банківської діяльності та розширення спектра фінансових послуг. Одним із пріоритетних напрямів є розвиток довгострокового кредитування реального сектору економіки, що сприятиме стимулюванню інвестиційної активності та економічного зростання.

Важливу роль відіграє цифровізація банківських послуг та впровадження фінансових технологій. Розвиток дистанційного банкінгу, платіжних сервісів і автоматизованих систем управління ризиками дозволяє знизити операційні витрати та підвищити доступність фінансових послуг для населення і бізнесу. Водночас це потребує посилення кібербезпеки та захисту інформації відповідно до міжнародних стандартів.

Конкурентоспроможність банківської системи України також залежить від рівня її інтеграції у міжнародні фінансові ринки. Розширення співпраці з європейськими банківськими групами, участь у спільних фінансових проєктах та інтеграція у європейський платіжний простір створюють передумови для підвищення якості фінансового посередництва та залучення іноземного капіталу.

Удосконалення банківської системи України в умовах євроінтеграції має враховувати не лише фінансові, а й соціально-економічні аспекти. Забезпечення фінансової інклюзії, розширення доступу населення до банківських послуг та підвищення фінансової грамотності є важливими складовими сталого розвитку.

Банківська система повинна відігравати активну роль у підтримці малого та середнього бізнесу, який є ключовим чинником економічного зростання та зайнятості. Розвиток спеціалізованих кредитних програм і гарантійних механізмів сприятиме ефективнішому використанню потенціалу фінансового посередництва.

Необхідним напрямом є продовження реформ у сфері банківського нагляду та корпоративного управління, а також удосконалення правової системи з метою підвищення довіри інвесторів. Важливу роль відіграє очищення банківських балансів від проблемних активів і розвиток ринку управління непрацюючими кредитами.

Перспективним є також розвиток фінансових технологій та інтеграція українських банків у європейський платіжний простір, що сприятиме підвищенню ефективності банківських послуг і розширенню доступу населення та бізнесу до фінансових ресурсів. Щодо підсилення цифрової безпеки відповідно до Регламенту DORA.

Регламент Digital Operational Resilience Act (DORA) є нормативом ЄС, спрямований на посилення цифрової операційної стійкості фінансового сектору. Він набуває застосування з 17 січня 2025 р. і встановлює єдині правила для управління ризиками інформаційно-комунікаційних технологій (ICT), моніторингу кіберінцидентів, реагування та тестування стійкості систем [58].

Щоб інтегрувати вимоги DORA у банківську практику, доцільно врахувати такі чинники:

- Впровадження систем управління ICT-ризиками, включно з оцінкою ризиків постачальників хмарних та IT-послуг, що підтримують критичні функції банку, з регулярним моніторингом та переглядом.
- Побудова механізмів оперативного звітування про кіберінциденти та їх класифікацію, а також розробка планів реагування та відновлення після IT-збоїв.

- Регулярне тестування цифрової стійкості, включно з penetration testing та перевітками на готовність до кіберзагроз, що відповідає найкращим практикам DORA.

Зазначені дії сприятимуть не лише відповідності європейським вимогам, але й суттєвому підвищенню здатності банку протистояти кіберзагрозам і операційним ризикам, що є критично важливим у цифровій економіці.

У контексті європейської інтеграції банки також все більше орієнтуються на ESG-критерії як складову оцінки ризиків і прийняття фінансових рішень. Впровадження ESG-підходів дозволяє знизити нефінансові ризики, відповідати міжнародним вимогам та залучати сталий капітал.

Рекомендовані напрямки для практичної імплементації ESG [59]:

- Оцінка ESG-ризиків позичальників під час кредитного аналізу включно з оцінкою впливу клієнтів на довкілля та соціальну відповідальність, що допоможе банкам мінімізувати екологічні та репутаційні ризики.

- Удосконалення системи звітності зі сталого розвитку у відповідності до ESRS, що стане обов'язковою частиною діяльності для великих фінансових установ.

- Розвиток «зелених» фінансових продуктів (екокредити, «зелені» облігації) із стимули для клієнтів, які відповідають критеріям сталого розвитку, а також включення ESG-метрик у внутрішні рейтингові моделі.

- Банки також можуть провести ESG-діагностику своєї діяльності, щоб визначити слабкі місця та розробити план адаптації до вимог регуляторів та ринку.

Вищенаведені рекомендовані нами напрями практичної імплементації ESG-підходів передбачають інтеграцію екологічних, соціальних та управлінських критеріїв у ключові процеси банківської діяльності. Зокрема, оцінка ESG-ризиків позичальників у межах кредитного аналізу дає змогу враховувати вплив клієнтів на довкілля, рівень їх соціальної відповідальності та якість корпоративного управління. Такий підхід сприяє зниженню екологічних, фінансових і репутаційних ризиків банків, а також підвищує обґрунтованість кредитних рішень у довгостроковій перспективі.

Важливим напрямом є вдосконалення системи звітності зі сталого розвитку відповідно до Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (ESRS), що поступово стає обов'язковою вимогою для великих фінансових установ. Запровадження стандартизованої ESG-звітності підвищує прозорість діяльності банків, покращує якість розкриття нефінансової інформації та зміцнює довіру з боку інвесторів, регуляторних органів та суспільства.

Окрему увагу слід приділити розвитку «зелених» фінансових продуктів, зокрема екокредитів та «зелених» облігацій, а також створенню стимулів для клієнтів, діяльність яких відповідає принципам сталого розвитку. Включення ESG-метрик у внутрішні рейтингові та скорингові моделі банків дозволяє більш точно оцінювати ризик-профіль позичальників і сприяє перерозподілу фінансових ресурсів на користь екологічно та соціально відповідальних проєктів. Водночас ефективна реалізація цих підходів потребує належного інституційного забезпечення, підвищення рівня ESG-компетенцій персоналу банків та адаптації інформаційних систем до нових вимог звітності. Узгодження національної практики із європейськими стандартами у сфері сталого фінансування сприятиме підвищенню конкурентоспроможності банківського сектору України на міжнародних фінансових ринках.

Таким чином, нами визначено та проаналізовано основні напрями розвитку банківської системи України в умовах міжнародної регіональної інтеграції. Перспективами подальших наукових має стати імплементація наданих нами рекомендацій, зокрема розробка дорожніх карт, конкретних механізмів та заходів для реалізації зазначених напрямів.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження встановлено, що у контексті глобалізації банківського бізнесу особливе значення мають транснаціональні банки, які формують глобальні фінансові мережі та виступають провідними агентами інтеграції. Їхня діяльність сприяє не лише розширенню доступу до капіталу, але й створенню умов для стабільності та передбачуваності міжнародних фінансових відносин. Транскордонний рух капіталу охоплює різноманітні форми руху грошових потоків, у тому числі – прямих іноземних інвестицій і портфельних вкладень, міжнародного кредитування та депозитних операцій. Банки за рахунок своєї інфраструктури та мереж забезпечують мобільність фінансових ресурсів та їхній розподіл між різними державами, знижуючи трансакційні витрати та мінімізуючи ризики, пов'язані з міжнародними операціями.

Питання сутності, видів та функцій банківської системи на ринку фінансових послуг висвітлено в широкому колі досліджень науковців, що доводить актуальність обраної для дослідження теми. За авторським визначенням, банківська система є сукупністю усіх банківських установ, що функціонують у тій чи іншій країні в певний історичний період, перебувають у тісному взаємозв'язку між собою, утворюючи специфічну економічну й організаційно-правову структуру, яка забезпечує функціонування грошового ринку та економіки загалом. Перевагою запропонованого автором визначення є теоретичне узагальнення позицій та підходів різних дослідників у єдину універсальну дефініцію. Дослідники виділяють такі типи банківських систем: однорівневі, дворівневі, трирівневі. Проведений огляд засвідчив, що банківська система виконує такі основні функції: трансформаційна, емісійна, стабілізаційна.

Механізми регулювання банківської системи можуть бути визначені як сукупність інструментів, заходів, методів, дій, пов'язаних із впливом держави на діяльність банків задля забезпечення стабільності, ефективності, конкурентоспроможності фінансового ринку. Механізми регулювання банківської

системи поділяються на протекційні та превентивні, проте вони не функціонують незалежно, а, навпаки, між ними існує тісний взаємозв'язок та взаємовплив. Основними заходами механізмів регулювання банківської системи виступають: функціонування фонду гарантування вкладів, створення банками резервів для відшкодування втрат, рефінансування банків регулятором, встановлення нормативів, лімітів банківських операцій, встановлення вимог до обсягу та структури капіталу та диверсифікації ризиків.

За результатами проведеного дослідження здійснено критичний аналіз тез та позицій окремих дослідників, визначено різні підходи та погляди щодо ролі банківської системи, що сприяє розвитку економічної науки. Наведені дослідження окреслюють ключові аспекти функціонування та регулювання банківських систем, проте їхні висновки часто залишаються надмірно нормативними або внутрішньо орієнтованими. Для комплексного розуміння ролі банків як посередників на міжнародному фінансовому ринку необхідно враховувати глобальні інтеграційні процеси, транскордонний рух капіталу та виклики фінансової стабільності у світовому вимірі.

Нормативно-правове регулювання світового ринку банківських послуг пройшло еволюцію від 80-х років XX століття і до теперішнього часу. Основи функціонування міжнародної банківської системи визначені Базельськими угодами, які у відповідь на поточні кризи та критику змінювалися та вдосконалювалися, закріплюючи більш складні та комплексні нормативні основи діяльності на світовому ринку банківської діяльності. Регулювання банківської діяльності в Україні здійснюється Національним банком України – державною інституцією зі спеціальним статусом, який реалізує заходи задля підвищення ефективності діяльності банків в Україні.

За результатами проведеного емпіричного дослідження ми підтвердили гіпотезу проведеного дослідження про те, що облікова ставка Національного банку України як ключовий інструмент регулювання фінансового ринку має взаємозв'язок з іншими окремими показниками банківської діяльності, такими як: відсоткові ставки по кредитах овернайт, ставки рефінансування банків, ставки по

депозитах овернайт та ОВДП. Проведені економетричні розрахунки засвідчили, що зі зростанням облікової ставки Національного банку України зростають відсоткові ставки по кредитах овернайт, ставки рефінансування банків, ставки по депозитах овернайт та ОВДП.

На основі одержаних результатів нами визначено наявність та характер тісного кореляційного зв'язку між дослідженими показниками: тісний прямий кореляційний зв'язок, який означає, що зі зростанням показника облікової ставки Національного банку України (У) зростає значення відповідного показника; тісний зворотній кореляційний зв'язок, який означає, що зі зростанням показника облікової ставки Національного банку України (У) зменшується значення відповідного показника. За результатами встановленого характеру кореляції між дослідженими показниками, ми зробили висновки щодо впливу облікової ставки Національного банку України на окремі показники банківської системи України: відсоткова ставка по кредитах овернайт; відсоткова ставка рефінансування банків; відсоткова ставка по депозитах овернайт; відсоткові ставки по ОВДП.

Проведений аналіз динаміки основних показників світового ринку банківських послуг за даними Світового банку за останні 10 років засвідчив переважно позитивні тенденції його розвитку. Зокрема, збільшення кількості банкоматів та грошових агрегатів у обігу, кількості переказів та відділень комерційних банків (за останні 4 роки) позитивно впливають на світовий ринок банківських послуг. У той же час, встановлено, що динаміка окремих показників банківської діяльності не є однорідною і щодо кожного показника зроблено відповідні висновки.

Міжнародна регіональна інтеграція є складним і багатовимірним процесом, який вплив на розвиток банківської системи України. Вона відкриває нові можливості для модернізації, впровадження інновацій та зростання банківських установ, водночас створюючи значні виклики, пов'язані з підвищенням конкуренції, виконанням міжнародних регуляторних вимог і підтримкою фінансової стабільності. Успішна інтеграція української банківської системи у світовий фінансовий простір можлива лише за умов послідовної реалізації

структурних реформ, підвищення інституційної спроможності та впровадження міжнародних стандартів банківської діяльності. Такі заходи забезпечать підвищення стійкості фінансового сектору, зміцнення довіри клієнтів і інвесторів, а також ефективну роль банків у стимулюванні соціально-економічного розвитку країни, створенні робочих місць та підтримці інноваційної діяльності.

У процесі міжнародної регіональної інтеграції українські банки стикаються з необхідністю адаптації до складної та динамічної регуляторної системи. Запровадження міжнародних стандартів банківського нагляду потребує значних організаційних і фінансових витрат, особливо для малих і середніх банків. Водночас недостатній рівень управління ризиками та корпоративного управління залишається слабким місцем багатьох фінансових установ. Окремим викликом є цифровізація банківської діяльності. Інтеграція у міжнародний фінансовий простір прискорює впровадження фінансових технологій, розвиток онлайн-банкінгу та безготівкових розрахунків. Проте нерівномірний рівень технологічної готовності банків, а також кіберзагрози та питання захисту персональних даних створюють додаткові ризики для стабільності системи.

Аналіз практики зарубіжних країн ЄС свідчить, що успішна інтеграція банківських систем у регіональний фінансовий простір ґрунтується на поєднанні регуляторної гармонізації, інституційних реформ та активного впровадження фінансових інновацій. Польща, Румунія та країни Балтії демонструють різні підходи до реформування банківського сектору, проте спільним для них є орієнтація на підвищення фінансової стійкості, прозорості та відповідності європейським стандартам. Отриманий досвід може бути корисним для України, з огляду на необхідність модернізації банківської системи та її адаптації до вимог міжнародного фінансового середовища.

Запровадження принципів ESG у діяльність банківського сектору є важливим напрямом підвищення стійкості та довгострокової ефективності фінансових установ. Інтеграція ESG-критеріїв у процеси кредитного аналізу дозволяє більш комплексно оцінювати ризики позичальників, зменшувати

ймовірність виникнення екологічних і репутаційних загроз та сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень.

Важливу роль у цьому процесі відіграє вдосконалення системи звітності зі сталого розвитку відповідно до стандартів ESRS, що підвищує рівень прозорості діяльності банків і забезпечує їх відповідність сучасним регуляторним вимогам. Розвиток «зелених» фінансових продуктів та включення ESG-метрик у внутрішні рейтингові моделі сприяють активізації фінансування проєктів сталого розвитку та формуванню відповідальної фінансової поведінки клієнтів.

Проведення ESG-діагностики власної діяльності банків дозволяє своєчасно виявляти проблемні аспекти та формувати стратегічні плани адаптації до вимог ринку й регуляторів. У підсумку комплексна імплементація ESG-підходів створює передумови для зміцнення конкурентних позицій банків, підвищення довіри з боку зацікавлених сторін і сприяє сталому розвитку фінансової системи в цілому.

Євроінтеграційні процеси передбачають поступову адаптацію банківської системи України до норм і стандартів Європейського Союзу, зокрема у сфері банківського регулювання, нагляду та корпоративного управління. Імплементація європейських директив і регламентів зумовлює необхідність гармонізації законодавчої бази, підвищення прозорості банківської діяльності та зміцнення фінансової стійкості банківських установ. Нами визначені основні напрями розвитку банківської системи України в умовах міжнародної регіональної інтеграції, тоді як їхня імплементація, зокрема розробка дорожніх карт, конкретних механізмів та заходів для реалізації зазначених напрямів становить перспективи подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова В. В., Волкова Н. І., Добровольський О. І. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів та контролю якості засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Банківська система». Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2019. 168 с.
2. Крупка М., Андрущак Є., Пайтра Н. та ін. Банківська система : підручник; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка. 2023. 524 с.
3. Мельник С. І., Шевченко Н. В., Висоцька І. Б. Банківська система : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2023. 184 с.
4. Стечишин Т. Б., Луців Б. Л. Банківська справа: навчальний посібник. [2-ге вид. випр. і доповн.]. Тернопіль: ТНЕУ. 2019. 404 с.
5. Гура О.Л., Крижановський О.О. Проблеми та перспективи функціонування банківської системи України. Ефективна економіка. 2020. Випуск 5. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.52>.
6. Дорошенко Н., Віскарєва Е. Роль банківської системи у відновленні економіки України. Молодий вчений. 2023. 8 (120). С. 60-65. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-8-120-13>
7. Нянько В., Нянько Л. Банківська система за воєнного стану та у післявоєнному відновленні України. Наукові записки Львівського Університету бізнесу та права. Серія Економічна. Серія Юридична. 2022. № 35. С. 96–105. URL: <https://zenodo.org/record/7643321>
8. Банківська система: навчальний посібник; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2020. 580 с.

9. Прокопенко Н., Мирончук В., Шепель І. Принципи функціонування банківської системи України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-33>.
10. Сочка К., Лоскоріх Г., Макарович В. Функціонування банківської системи України в умовах воєнного стану: фінансовий та податковий аспекти. Аста Academiae Beregsasiensis. Economics. 2024. Вип. 7. С. 251-264.
11. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Девяткіна Н. З., Петик Л. О. Банківська система : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
12. Єсіна О. Г. Інтернет-банкінг в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Вісник соціально-економічних досліджень. 2023. № 1 (48). С. 209-213.
13. Руда О. Л. Банківський нагляд та його вплив на банківську систему України. Агросвіт. №5-6. 2022. С.15-23.
14. Бережецька Т. О. Методи та інструменти антикризового регулювання банківської системи в умовах економічної нестабільності. Облік і фінанси. 2022. №1(95). С. 42-48.
15. Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 24 січня 2025 року). Суми : Сумський державний університет. 2025. 103 с.
16. Лобова О., Москалюк М. Практика використання інструментів регулювання банківської діяльності в Україні. Економіка та суспільство. 2023. 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-4>
17. The 6th International scientific and practical conference “Science and society: modern trends in a changing world” (May 13-15, 2024) MDPC Publishing, Vienna, Austria. 2024. 517 p.
18. Тимошенко М. Банківське регулювання в сучасних умовах. Економіка та суспільство. 2024. (68). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-155>.
19. Богдан Б. В., Шуліка Є. Є. Банківська діяльність та банківські послуги: питання термінологічного співвідношення та взаємозв'язку. Наукові записки. 2023.Серія: право. (14). С. 272-277.

20. Боярко І., Вовчак О., Рудевська В., Хуторна М. Концептуалізація мезопруденційного банківського нагляду і регулювання з позиції формування ефективної бізнес-архітектури банківського сектору. Фінансовий простір. 2022. 2 (46). С. 57-67.

21. Веретельников І. Світові моделі державного регулювання банківського сектору. Державне будівництво. 1(33). 2023. С. 148-162.

22. Лобова О., Москалюк М. Практика використання інструментів регулювання банківської діяльності в Україні. Економіка та суспільство. 2023. (50). С. 1-12.

23. Лапа І. В. Розвиток банківської системи: теоретичні засади та практичні аспекти. Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / редкол.: М. М. Король (голов. ред.), М. М. Палінчак, Я. П. Дроздовський та ін. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика". 2025. Вип. 54. С. 79–83.

24. Фінансові механізми забезпечення відновлення економіки України в сучасних умовах [Електронне видання] : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, м. Ірпінь, 26 лютого 2025 року. Ірпінь. 2025. 595 с.

25. Kryshstal H., Briukhovetska I., Khimich S. and Kasadzhyk A. Innovative activities of economic entities: financing, role of banks and problems of interaction under the conditions of marital state. Management and Entrepreneurship: Trends of Development. 2024. 3(29). pp. 51-63.

26. Basel I. CFI. 2025. URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/career-map/sell-side/risk-management/basel-i/>.

27. Basel II. BIS. 2025. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbsca.htm>.

28. Basel III. BIS. 2025. URL: <https://www.bis.org/bcbs/basel3.htm>.

29. Basel IV. BIS. 2025. URL: https://www.bis.org/basel_framework/.

30. Про Сорок рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). Відомості Верховної ради України. 2001. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1124-2001-%D0%BF>.

31. МСФЗ (IFRS) – 2025. Фінансовий менеджмент. 2025. URL: <https://finmanagement.com.ua/financial-reports/msfz-ifs-2025/>.

32. G20/OECD Principles of Corporate Governance. Офіційний сайт Національного банку України. 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/G20_OECD%20Principles%20of%20Corporate%20Governance%202023.pdf?v=12

33. Глобальні звіти. Світовий банк. 2025. URL: <https://data360.worldbank.org/en/analytics/global-reports>.

34. Директива Європейського парламенту і ради (ЄС) 2015/2366 від 25 листопада 2015 року про платіжні послуги на внутрішньому ринку, про внесення змін до Директив 2002/65/ЄС, 2009/110/ЄС та 2013/36/ЄС і Регламенту (ЄС) № 1093/2010 та про скасування Директиви 2007/64/ЄС. Відомості Верховної ради України. 2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_030-15#Text

35. Capital Requirements Directive (CRD). EBA. 2013. URL: <https://eba.europa.eu/regulation-and-policy/single-rulebook/interactive-single-rulebook/11764>.

36. Directive 2014/59/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 establishing a framework for the recovery and resolution of credit institutions and investment firms and amending Council Directive 82/891/EEC, and Directives 2001/24/EC, 2002/47/EC, 2004/25/EC, 2005/56/EC, 2007/36/EC, 2011/35/EU, 2012/30/EU and 2013/36/EU, and Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 648/2012, of the European Parliament and of the Council Text with EEA relevance. EUR-Lex. 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2014/59/oj/eng>

37. Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA). Відомості Верховної ради України. 2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_005-17

38. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки: Закон України 2970-IX від 20.03.2023 року. Відомості Верховної ради України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2970-20#Text>

39. Річний звіт Національного банку України за 2020 рік. Офіційний сайт Національного банку України. 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2020.pdf?v=14.

40. Річний звіт Національного банку України за 2021 рік. Офіційний сайт Національного банку України. 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2021.pdf?v=14.

41. Річний звіт Національного банку України за 2022 рік. Офіційний сайт Національного банку України. 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2022.pdf?v=14.

42. Річний звіт Національного банку України за 2023 рік. Офіційний сайт Національного банку України. 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2023.pdf?v=14.

43. Річний звіт Національного банку України за 2024 рік. Офіційний сайт Національного банку України. 2025. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2024.pdf?v=14.

44. Ухвалено комплекс рішень для стимулювання залученості банківського сектору до фінансування проєктів з відбудови економіки країни. Офіційний сайт Національного банку України. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/uhvaleno-kompleks-rishen-dlya-stimulyuvannya-zaluchenosti-bankivskogo-sektoru-do-finansuvannya-proyektiv-z-vidbudovi-ekonomiki-krayini>.

45. Українські банки завершили перехід на нові вимоги ЄС щодо капіталу. Діло. 2025. URL: <https://delo.ua/news/ukrayinski-banki-zaversili-perexid-na-novi-vimogi-jes-shhodo-kapitalu-440557/>.

46. Красовський І. Введено мінімальний коефіцієнт левереджу для банків та банківських груп. Інтегрітес. 2025. URL:

<https://www.integrites.com/uk/publications/minimum-leverage-ratio-requirement-introduced-for-banks-and-banking-groups/>.

47. НБУ встановив для банків новий норматив — коефіцієнт левериджу. Мінфін. 2025. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2025/06/25/153493814/>.

48. Статистика фінансового сектору. Офіційний сайт Національного банку України. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>.

49. Частка непрацюючих кредитів у банках за I квартал 2025 року скоротилася до 28,6%. Офіційний сайт Національного банку України. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-za-i-kvartal-2025-roku-skorotilasya-do-286/>

50. Банкомати. Світовий банк. 2025. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FB.ATM.TOTL.P5>.

51. Грошові агрегати в обігу. Світовий банк. 2025. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FM.LBL.BMNY.GD.ZS>.

52. Відділення комерційних банків. Світовий банк. 2025. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FB.CBK.BRCH.P5>.

53. Відсотковий спред. Світовий банк. 2025. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FR.INR.LNDP>.

54. Отримані персональні грошові перекази. Світовий банк. 2025. URL: <https://data.worldbank.org/topic/7>.

55. Банки інвестували понад \$100 млрд у блокчейн за 2020-2024 роки - дослідження. Мінфін. 2025. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2025/08/05/156056546/>.

56. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT). IMF. 2025. URL: <https://www.imf.org/en/topics/financial-integrity/amlcft>.

57. Global Economy Stabilizes, But Developing Economies Face Tougher Slog. Світовий банк. 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/01/16/gep-january-2025-press-release>.

58. Digital Operational Resilience Act (DORA): Regulation Summary. GrantThornton. 2024. URL: <https://www.grantthornton.ie/insights/factsheets/digital-operational-resilience-act-dora-regulation-summary/>.

59. Вплив нових вимог розкриття ESG інформації. KPMG. 2025. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2025/09/vplyv-novykh-esg-standartiv-na-ukrayinsky-finansovyy-sektor.html>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

зміцнення макропруденційної складової загальноекономічної політики для збільшення стійкості до зовнішніх і внутрішніх викликів

врахування потоків фінансових ресурсів між суб'єктами фінансової системи через процесно-орієнтований підхід та формалізацію їх зв'язків

балансування вхідних та вихідних фінансових потоків шляхом постійного моніторингу, оцінки та виявлення потенційних ризиків, що загрожують фінансовій системі

створення умов для розвитку нових фінансових інструментів та бізнес-моделей, що відповідають динаміці українського та світового середовища

створення конкурентоспроможного середовища для забезпечення стабільності та довіри до банків

згладження циклічності розвитку фінансової та економічної систем

мінімізація внутрішніх та зовнішніх загроз та ризиків

Рисунок А.1 – Основні функції механізмів регулювання банківської системи

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Первинна вибірка для кореляційного аналізу облікової ставки НБУ з іншими показниками банківської діяльності

Дата / показник	Облікова ставка НБУ, %	% ставка по кредитах овернайт, %	% ставка рефінансування банків, %	% ставка по депозитах овернайт, %	Загальний обсяг активних операцій банків, млн. грн. X4	Загальний обсяг залучених коштів, млн. грн. X5	Залишки на кор.рахунках в банках, млн. грн. X6	Загальний обсяг операцій ОВДП, млн. грн. X7	% ставка по ОВДП, % X8	Курс долар США X9	Курс євро X10
	У	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10
21.01.2022	10,00	11	11	9	1 055,0	110 611,0	77829,7	6 838,32	12,06	28,36	32,16
04.03.2022	10,00	11	11	9	336	127036	85825,8	49298,6	10,96	38,55	45,15
03.06.2022	25,00	27	27	23	832,0	179 081,0	99982,2	113770	22,57	35,71	38,21
22.07.2022	25,00	27	27	23	7 301,0	176 526,0	68742,0	36497,7	23,06	39,01	39,41
09.09.2022	25,00	27	27	23	1 986,0	251 823,0	60629,4	30899,2	24,69	41,71	41,05
21.10.2022	25,00	27	27	23	330,0	289 022,0	66250,5	31884	23,03	40,63	39,06
09.12.2022	25,00	27	27	23	333,0	377 273,0	65289,7	83632,4	20,84	39,96	41,71
27.01.2023	25,00	27	27	23	333,0	377 813,0	122341,4	40743,8	18,64	40,49	43,65
17.03.2023	25,00	27	27	23	50	340 730,0	186715,0	38123,9	19,47	38,75	41
28.04.2023	25,00	27	27	20	140	358 937,0	174255,1	25204,9	19,27	37,89	41,58
16.06.2023	25,00	27	27	20	140	319 305,0	200347,5	29365,2	18,91	37,22	40,72
28.07.2023	22,00	24	24	18	140	302 398,0	126862,4	31823,1	19,04	37,7	41,9
15.09.2023	20,00	22	22	20	0,9	254 584,0	154695,9	23942,6	18,62	38,23	41,13
27.10.2023	16,00	22	22	16	0,9	267 351,0	216172,2	44097,3	18,5	37,95	40,31
15.12.2023	15,00	21	21	15	50	357 903,0	184450,4	33020,1	17,16	37,6	41,01
26.01.2024	15,00	21	21	15	50	397 824,0	241452,5	13361,3	17,75	38,33	41,86
15.03.2024	14,50	19,5	19,5	14,5	50	318 993,0	167529,5	34179,4	17,19	38,82	42,58
26.04.2024	13,50	17,5	17,5	13,5	1	316 532,0	161324,5	26616,3	17	39,91	42,97
14.06.2024	13,00	17	17	13	1	327 113,0	177978,2	38406,4	15,58	41,05	44,41
26.07.2024	13,00	17	17	13	1	383 986,0	284732,9	26377,7	15,08	41,53	45,18
20.09.2024	13,00	16	16	13	1	308 789,0	268900,8	47557,5	16,02	41,73	46,61
01.11.2024	13,00	16	16	13	75	427 926,0	261276,1	72879,6	15,36	41,51	45,21
13.12.2024	13,50	16,5	16,5	13,5	160	390 514,0	435694,0	80951,2	15,33	41,84	44,21
24.01.2025	14,50	17,5	17,5	14,5	160	487 445,0	498063,4	29478,9	14,89	42,24	44,24
07.03.2025	15,50	18,5	18,5	15,5	160	519 239,0	333684,1	30379,7	16,39	41,36	44,79
18.04.2025	15,50	19,5	19,5	15,5	160	522 343,0	220919,9	47587,1	16,23	41,12	47,04
06.06.2025	15,50	19,5	19,5	15,5	500	488 925,0	223771,4	37075,3	16,37	41,4	47,66
25.07.2025	15,50	19,5	19,5	15,5	610	399 585,0	256913,5	54945	16,18	41,71	49,24
12.09.2025	15,50	19,5	19,5	15,5	1	343 473,0	269946,1	25887,9	16,6458	41,31	48,61
24.10.2025	15,50	19,5	19,5	15,5	1	393 100,0	279864,7	-	-	42,14	49,13

Джерело: створено на основі даних [48].

Короткий звіт за результатами перевірки кваліфікаційної магістерської роботи антиплагіатною інтернет-системою Strikeplagiarism:

Документ прийнятий

Звіт подібності

Метадані

ДОКУМЕНТ

Заголовок

Банки як посередники на міжнародному фінансовому ринку

Автор

Чорна А.М.

Науковий керівник / Експерт

Єременко А.В.

ІД документа

333227626

ОРГАНІЗАЦІЯ

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
KNEU

підрозділ

кафедра європейської економіки і бізнесу

ЗВІТ

Дата звіту

2/2/2026

Дата редагування

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

КП 2

14595

Кількість слів

КЦ

117942

Кількість символів

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

**«ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ
У ГЛОБАЛЬНІЙ ПАРАДИГМІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ»**

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
92-ї щорічної студентської наукової конференції**

(17 квітня – 17 травня 2025 р.)

УДК 339.9:338.246.88:330.341.1](477)

I-11

Відповідальні за випуск:

Товстенко В.Р. - к.філол. наук, доцент кафедри бізнес-лінгвістики
Вінська О.Й. - к.е.н., доц, доцентка кафедри європейської економіки і бізнесу
Подвойська О.В. – в.о.зав.кафедри, к.філол. наук, доцент кафедри німецької мови
Козачок Т.С. - к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту
Лобецька І.М. – ст.викладач кафедри іноземних мов і міжкультурної комунікації
Машина Ю.П. - к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів
Сандул М.С. - к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу
Солодковський Ю.М. – к.е.н., доцент, декан факультету МЕіМ
Рябець Н.М. - к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту
Черницька Т.В. - к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки
Швиданенко О.А. – д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки
Небильцова О.В. – к.е.н., професор кафедри міжнародного обліку і аудиту

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст*

*Рекомендовано до друку
Науково-експертною радою КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Протокол № 6 від 19.06.2025 р.*

**Інноваційні рішення для відродження України у глобальній парадигмі
I-11 конкурентоспроможності** : зб. доп. 92-ї щорічної студентської наукової конференції,
17 квітня – 17 травня 2025 р. — [Електронний ресурс]. Київ, КНЕУ, 2025. — 390 с.
ISBN 978-966-926-548-7

Збірник тез здобувачів вищої освіти факультету міжнародної економіки і менеджменту укладено за підсумками їх досліджень, представлених на науковій конференції КНЕУ 17 квітня – 17 травня 2025 р. Доповіді здобувачів присвячено інноваційним рішенням для відродження України у глобальній парадигмі конкурентоспроможності.

УДК 339.9:338.246.88:330.341.1](477)

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється*

ISBN 978-966-926-548-7

© КНЕУ, 2025

ЗМІСТ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	
ПЛАТФОРМА	
«ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»	11
<i>Штільгойз Олександр Леонідович</i>	11
Формування креативно-інноваційних бізнесів України в умовах відновлення	
<i>Фанталін Іван Вікторович</i>	14
Використання технологій штучного інтелекту у міжнародному бізнесі	
<i>Головчак Марія Вячеславівна</i>	17
Інноваційні драйвери розвитку готельного бізнесу в Україні	
<i>Фіалковська Дар'я Ігорівна</i>	20
КСВ-практики компанії McDonald's в Україні в умовах воєнного стану: основні вектори та особливості реалізації	
<i>Світлична Анастасія Юрївна</i>	23
Світові та вітчизняні тренди у впровадженні креативних управлінських рішень	
<i>Сандуленко Маргарита Андріївна</i>	26
Сталість українського бізнесу в умовах війни: пріоритетні напрями діяльності у сфері корпоративної соціальної відповідальності	
<i>Зав'ялова Аня Олександрівна</i>	29
Міжнародна економічна взаємодія як фактор формування ефективної логістики	
<i>Поліщук Євгенія Олегівна</i>	31
Діджиталізація стратегій розвитку бренду як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства	
<i>Костецька Софія-Марія Михайлівна</i>	33
Проблеми позиціонування деревообробної галузі України на міжнародних ринках	
<i>Івашкова Марія Юрївна</i>	35
Глобальне позиціонування України на ринку туристичних послуг	
<i>Клюєва Ясмiна Тонiївна</i>	37
Канали та інструменти комунікації у міжнародних фінансових операціях	
<i>Лиманська Софія Костянтинівна</i>	40
Галузеві аспекти провадження міжнародного бізнесу в країнах ЄС: виклики та нові можливості для українських підприємств	
<i>Богдан Марина Богданівна</i>	43
Глобальні виклики розвитку бізнес-середовища Канади в контексті повоєнного відродження України	
<i>Отамась Аліса Олексіївна</i>	46
Використання інноваційних рішень корпорації Apple в процесі відновлення конкурентоспроможності економіки України	
КАФЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ	
ПЛАТФОРМА	
«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ»	48
<i>Мущерова Руслана Володимирівна</i>	48
Особливості оцінки рівня конкурентоспроможності економіки України в процесі конвергенції з ЄС	
<i>Ковальчук Тамара Сергіївна</i>	51
Роль України у забезпеченні продовольчої безпеки ЄС	
<i>Шаріфова Алсу Агаївна</i>	53
Роль процесів злиття та поглинання у відновленні українських підприємств у повоєнний період	
<i>Галань Софія Андріївна</i>	55
Фінансові відносини у зоні євро як модель для розвитку фінансової системи України в умовах післявоєнного відновлення	
<i>Безп'ятчук Жанна Іванівна</i>	58
Перспективи залучення інвестицій з арабських країн для відбудови України	
<i>Баранова Уляна Валеріївна</i>	61
Економічна емансипація жінок в ЄС	

Гапченко Владислав Олександрович	63
Стратегічні напрямки розвитку креативної індустрії в розвинених країнах світу	
Скоморовська Анастасія Ігорівна	65
Перспективи та виклики розвитку глобального енергетичного ринку	
Цікало Анастасія Андріївна	66
Оцінка конкурентних переваг та викликів для товарного експорту України до ЄС	
Риженко Анна Михайлівна	70
Особливості функціонування банківської системи України в умовах європейської інтеграції	
Сердюкова Єлена Сергіївна	72
Галузева та географічна структура прямих іноземних інвестицій у Китаї	
Вовченко Катерина Олександрівна	75
Сприяння гендерній рівності як інструмент економічного прогресу в розвинених країнах	
Горєлов Денис Олегович	78
Оборонні інновації як стратегічний чинник формування міжнародної конкурентоспроможності економіки України у повоєнний період	
Полуянова Анастасія Максимівна	82
Трансформація енергетичного сектору ЄС у контексті забезпечення міжнародної конкурентоспроможності	
Потанчук Юрій Юрійович	84
Особливості економічного співробітництва України з Польщею в умовах глобальної нестабільності	
Хітрова Анастасія Олексіївна	87
Сталий розвиток як основа національної політики відбудови України	
Бородій Діана Євгенівна	89
Інтернаціоналізація управлінських кадрів в Україні: потенціал для післявоєнної трансформації	
Загоруйко Дмитро Вадимович	92
Перспективи розвитку міжнародного туризму в Україні у повоєнний період	
Мазуренко Валентина Русланівна	95
Інтеграція українського ОПК у світовий ринок військової продукції: виклики та можливості	
Павленко Нкіта Сергійович	98
Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС	
Рябчик Юлія Володимирівна	101
Інноваційні моделі розвитку провідних країн світу	
Галата Олександра Олегівна	103
Перспективи підвищення міжнародної конкурентоспроможності харчової промисловості в Україні	
Зайка Вероніка Вячеславівна	105
Бізнес-стратегії міжнародних фармацевтичних корпорацій: баланс між глобальним баченням і локальною адаптацією	
Кибенко Олеся Олександрівна	106
Інтеграція високотехнологічного сектора України в світову економіку	
Волощук Катерина Романівна	109
Стратегічні напрями інноваційного розвитку ЄС в умовах цифрової трансформації	
Будзинська Вікторія Валеріївна	111
Аналіз структури та тенденцій розвитку європейського ринку косметичної продукції	
Мещерякова Наталія Павлівна	114
Економічні інструменти екологічної політики ЄС	
Буряк Ганна Андріївна	116
Сучасний стан та перспективи розвитку економічного співробітництва між Україною та Японією	
Бондаренко Анна Олександрівна	118
Інтеграція українського експорту в глобальні ланцюги доданої вартості на прикладі співпраці з Швецією	
Мельник Назарій Миколайович	121
Трансформація міжнародного фінансового ринку в умовах глобальної нестабільності: виклики для України у повоєнний період	
Ричка Лоліта Сергіївна	123
Глобальна конкурентна стратегія сектору машинобудування Франції	
Бутилюк Денис Олегович	124
Вплив війни в Україні на розвиток малого та середнього бізнесу в Республіці Польща	

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У контексті євроінтеграційних процесів питання модернізації банківської системи України набуло особливої актуальності, оскільки адаптація практик корпоративного банківського управління в українських банках до європейських вимог та стандартів стає нагальною потребою розвитку банківського бізнесу в Україні. Імплементация європейських вимог та стандартів дозволить українським банкам підвищити якість корпоративного управління, збільшити вартість бізнесу, зміцнити довіру населення та бізнесу до банківського сектору, а тому євроінтеграція є одним з ключових пріоритетів розвитку банківської системи України.

Дослідниця Т. А. Слободян у своїй науковій статті відзначає значний потенціал розвитку українського ринку банківських послуг, що робить його привабливим для європейських банків [1, с. 259]. У зазначеному дослідженні висвітлено роль та завдання Національного банку України в частині євроінтеграції, а також аналізує сильні та слабкі сторони підписання угоди з ЄС для банківської системи України. Погоджуємося, що імплементация європейських стандартів у практику українського корпоративного банківського управління матиме як переваги, так і загрози та ризики, до яких має бути готовий регулятор.

В умовах євроінтеграції банківська діяльність України повинна орієнтуватися на європейські стандарти, що передбачають адаптацію до ключових принципів банківського контролю та нагляду. Особливу увагу слід приділити нормативним актам Базельського комітету з банківського нагляду, створеного в 1974 році, який розробляє міжнародні стандарти для забезпечення стабільності банківської системи. Одним із основних документів є Базельська угода 1988 року, відома як Базель I, яка встановлює три основні принципи: капітал банку складається з основного та додаткового капіталу, банки повинні формувати достатній капітал для покриття кредитного ризику, а також підтримувати співвідношення між капіталом та активами, з урахуванням коефіцієнта кредитного ризику, на рівні не менше 8% [2, с. 85-86]. Зазначені стандарти є основою для забезпечення фінансової стабільності та надійності банківської системи, знижуючи ризики дефолту в кризових ситуаціях. Урахування та впровадження цих принципів є необхідним кроком для успішної інтеграції української банківської системи в міжнародне фінансове середовище та підвищення її конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Науковці І. М. Кречотень та О. О. Токар вважають, що на сьогоднішній день фінансова система України не відповідає стандартам розвинених економік країн Європейського Союзу. Це обумовлено тим, що вона не забезпечує достатньої фінансової автономії органів державної влади на різних рівнях. Відсутність ефективної бюджетної моделі, а також належної системи оцінки фінансового стану та якості управління державними фінансами створюють суттєві перешкоди для стабільного розвитку національної фінансової системи в контексті євроінтеграційних процесів України [3, с. 163].

Орієнтація України на європейський вектор розвитку визначає суттєві трансформації у функціонуванні банківської системи України. Інтеграційні процеси обумовлюють необхідність реформування корпоративного банківського управління на основі європейських стандартів та рекомендацій. Однією з характерних тенденцій цього процесу є поступове

зростання частки іноземного капіталу в банківській сфері, що сприяє посиленню довіри до українського бізнесу з боку міжнародних учасників ринку, а також стимулює впровадження принципів прозорості, належного корпоративного управління та ефективного ризик-менеджменту.

На думку дослідників В. Лисий та О. Сударенко, ефективне реформування та модернізація банківської системи України безпосередньо залежать від активної співпраці з міжнародними учасниками фінансово-правових відносин, серед яких ключову роль відіграють міжнародні фінансові організації, центральні банки інших країн, а також інституції, що формують глобальні регуляторні підходи. Така взаємодія не обмежується лише фінансовою підтримкою у вигляді кредитних програм, а охоплює також надання технічної допомоги, експертних консультацій щодо оптимізації банківського нагляду, розробки ефективних регуляторних механізмів, вдосконалення систем управління ризиками та корпоративного управління [4, с. 159].

Погоджуємося, що виконання рекомендацій та вимог міжнародних партнерів, зокрема тих, які стосуються гармонізації вітчизняного законодавства з європейськими нормами, сприятиме підвищенню рівня довіри з боку зовнішніх інвесторів та фінансових контрагентів. Зазначне створює передумови для зміцнення макроекономічної стабільності держави, активізації інвестиційної діяльності та покращення соціально-економічного добробуту населення. Утім, імплементація зарубіжного досвіду в національний контекст має здійснюватися з урахуванням специфіки внутрішнього середовища банківської діяльності.

Узагальнюючи погляди дослідників економічної науки щодо особливостей функціонування банківської системи України в умовах євроінтеграції, нами здійснено систематизацію та теоретичне узагальнення ключових векторів розвитку української банківської системи на шляху до євроінтеграції (рис. 1).

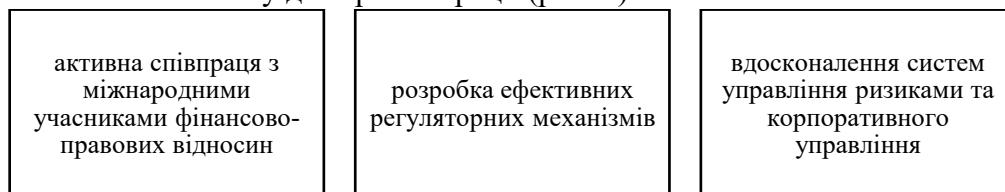

Рис. 1. Основні напрями розвитку банківської системи України в умовах євроінтеграції

Джерело: створено автором.

Залучення міжнародного досвіду та адаптація передових європейських практик дозволяють не лише модернізувати внутрішні механізми банківського регулювання, а й забезпечити відповідність глобальним стандартам фінансової стабільності. Успішне втілення цих напрямів створює сприятливе середовище для інвестицій, підвищує ефективність банківської діяльності та сприяє довгостроковому економічному зростанню. У результаті українська банківська система отримує реальні інструменти для зміцнення своєї ролі у процесі євроінтеграції.

Підсумовуючи усе вищезазначене, європейський вектор розвитку відкриває нові можливості для зростання конкурентних переваг українських банків, передусім за рахунок активного співробітництва з провідними фінансовими структурами ЄС. Така взаємодія сприяє не лише обміну досвідом, а й адаптації до інноваційних технологій та сучасних управлінських рішень, що підвищують якість банківських послуг та зміцнюють позиції українських банків на міжнародному ринку. Євроінтеграція виступає не просто зовнішнім вектором політики, а комплексним чинником внутрішньої модернізації банківської системи України. Вона

забезпечує фундамент для побудови ефективного, прозорого та стійкого фінансового сектору, здатного функціонувати відповідно до високих стандартів Європейського Союзу.

Література

1. Слободян Т. А. Банківська система України на шляху до євроінтеграції. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та фінансів в умовах євроінтеграції: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., 22 травня 2023 р., Миколаїв. Миколаїв: МНАУ, 2023. С. 258-261.
2. Цветков А. М. Поняття та сутність банківської діяльності в умовах євроінтеграції України. Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матеріали науково-практичного круглого столу, м. Суми, 26 січня 2024 р. Суми: Сумський державний університет, 2024. С. 84-88.
3. Кречотень І.М., Токар О.О. Євроінтеграція України: стабілізація фінансової системи в умовах війни. Сталій розвиток: виклики та загрози в умовах сучасних реалій : матеріали II Міжнародної наук.-практ. Інтернет-конф., 06 черв. 2024 р. Полтава: Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2024. С. 162–164.
4. Європеїзація національного права: проблеми, виклики та перспективи [Електронний ресурс]: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 квіт. 2024 р.) / відп. ред. Т. О. Гуржій. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. 226 с.

Сердюкова Є. С.,
«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний Університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник - д.е.н., проф., професор кафедри
європейської економіки і бізнесу Ткаленко С. І.

ГАЛУЗЕВА ТА ГЕОГРАФІЧНА СТРУКТУРА ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У КИТАЇ (2021–2023 РОКИ)

Китай стабільно входить до числа найбільших отримувачів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у світі. Протягом останніх трьох років обсяги ПІІ в Китай залишалися високими, хоча динаміка коливалася під впливом пандемії та геополітичних факторів. Попри це, Китай зберіг позицію другого найбільшого реципієнта ПІІ у світі, на який у 2023 році припадало близько 21% глобальних інвестицій [4]. Важливо проаналізувати, куди саме спрямовуються ці інвестиції – які галузі економіки їх отримують та в яких регіонах країни вони концентруються. Це дасть змогу зрозуміти структурні тенденції китайської економіки та пріоритети іноземних інвесторів в останні роки.

ПІІ в Китаї концентруються головним чином у виробничому та сервісному секторах, тоді як сільське господарство отримує незначну частку. За даними Міністерства комерції КНР (MOFCOM), у 2022 році на третинний сектор (сфера послуг) припадало близько 69,6% освоєних іноземних інвестицій, на промисловість (вторинний сектор) – близько 30,2%, тоді як первинний сектор (сільське господарство, видобуток) отримав лише 0,3% [2,4]. Це свідчить, що основним «магнітом» для іноземного капіталу є сфера послуг та переробна промисловість. Для порівняння, у 2021 році тенденція була подібною: інвестиції в сектор послуг зросли на 16,7% і досягли 906,5 млрд юань (приблизно 142,8 млрд дол США) [1], підтверджуючи домінування послуг у структурі ПІІ.

Іноземні інвестиції в Китаї зосереджені в кількох провідних галузях економіки: промисловий сектор традиційно є одним з головних напрямів ПІІ. Зокрема, інвестори останнім часом надають перевагу високотехнологічному виробництву – таким галузям, як виробництво

Наукове видання

**«ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ
У ГЛОБАЛЬНІЙ ПАРАДИГМІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ»**

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
92-ї щорічної студентської наукової конференції**

(17 квітня – 17 травня 2025 р.)

Видано в авторській редакції

Підп. до друку 00.00.2025. Формат 60×84/8.
Друк. арк. 16,25. Зам. 25-5929

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, м. Київ, проспект Берестейський, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

E-mail: litera@kneu.edu.ua